

Стратегія сталого розвитку України - 2030

Human Rights
Productivity
Rule Of Law
Renewable Resources
Scientific Research
E-Government
Transport Inclusive Education
Development
Information And Cultural Space
Health Care
Economic Activity
Security
Infrastructure
International Cooperation
Regional Development
Justice
De-occupation
Performance
Efficiency
Sectoral Development
Investment
Strategy
Protection Of Rights
Governance
Ecology
Energy Saving
Law And Order
National Interests
Energy Efficiency
Modernization
Balanced Production
Energy Saving
Law And Order

Ukraine Development 2030

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
ФОНД ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ
СЛУЖБА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ
ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

«Стратегія сталого розвитку України-2030»

Інформаційно-аналітичний бюлетень

Головний редактор збірника

С. В. Полтавець, т. в. о. директора Фонду Президентів України,
канд. політ. наук, старш. наук. співроб.

Відповідальні за випуск

М. Б. Кушнарьова, наук. співроб. інформаційно-аналітичного відділу
Фонду Президентів України, канд. філос. наук, Л. М. Степченко, молод. наук. співроб.
інформаційно-аналітичного відділу Фонду Президентів України

Інформаційні та аналітичні матеріали підготували

Л. Г. Дем'яненко, С. В. Глушук, В. М. Удовик

Заснований у 2020 р.

Виходить двічі на місяць

Адреса редакції:

НБУВ, пр-т Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна

Тел. (044) 525-54-70

E-mail: fru@nbuv.org.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 2020

«Стратегія сталого розвитку України-2030»

Випуск 12

(огляд матеріалів ЗМІ за 20 серпня – 17 вересня 2020 р.)

Зміст

Головні новини	4
Аналітичний коментар із онлайн-ЗМІ	6
«Велике будівництво»: стан реалізації та оцінка експертів	6
Огляд зарубіжних ЗМІ	12
Реалізація ініціатив у межах «Стратегії сталого розвитку-2030»	15
Офіційна інформація	15
Загальна концепція реформування та її реалізація	22
Податкова реформа	23
Митна реформа	23
Дерегуляція та розвиток підприємництва	24
Реформа енергетики, програми енергоефективності та енергонезалежності	26
Програма розвитку українського експорту	27
Реформа системи національної безпеки та оборони	27
Реформа правоохоронної системи	28
Реформа державної служби та реорганізація державних органів	29
Оновлення влади та антикорупційна реформа	29
Децентралізація та реформа державного управління	30
Асоціація та безвізовий режим з ЄС	32
Програма «Велике будівництво»	32
Реформа освіти та науки	33
Реформа охорони здоров'я	38
Пенсійна реформа	40
Ініціативи регіональних владних структур та громадських організацій	41
Новини із соціальних мереж	43
Експертний погляд	45
Тимчасово окуповані території, учасники бойових дій та тимчасово переміщені особи ...	76
Офіційна інформація	76
Підтримка внутрішньо переміщених осіб	78
та жителів Сходу України	78
Проекти з відновлення регіону	80
Ініціативи регіональних владних структур та громадських організацій	81
Новини із соціальних мереж	88
Експертний погляд	89
Прогнози	104

Головні новини

Протягом тижнів з 20 серпня до 17 вересня 2020 р. сталися такі найголовніші події:

[Президент України Володимир Зеленський затвердив Стратегію національної безпеки України](#)

У Стратегії визначено, що Україна прагне миру, який є запорукою розвитку держави, а людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека – найвища соціальна цінність.

[Кабінет Міністрів схвалив проект Державного бюджету на 2021 рік, відповідне рішення прийнято на засіданні Уряду 14 вересня](#)

Проект основного фінансового документа країни є збалансованим та відповідає конкретним викликам сьогодення. Основна увага: підтримка громадян та бізнесу, новий поштовх розвитку регіонів, продовження оновлення інфраструктури.

[Конституційний Суд України визнав Указ Президента України Петра Порошенка про призначення Артема Ситника директором Національного антикорупційного бюро України неконституційним](#)

Водночас це рішення не поширюється на правовідносини, які виникли внаслідок здійснення посадових обов'язків особою, призначеною указом Президента.

[Фермери матимуть ще більший доступ до державної підтримки](#)

2 вересня на засіданні уряду схвалено законопроект, спрямований на стимулювання діяльності фермерських господарств.

[Уряд офіційно розпочав створення Національної економічної стратегії-2030](#)

Національна економічна стратегія – це головні вектори, за якими буде розвиватися Україна: стимули для промисловості, стимули для агросектора, стимули для видобування, транспортні коридори, стимули для інфраструктури та внутрішніх перевезень, стимули для енергетичного сектора.

[Мінфін: Держмитслужба ліквідує територіальні митниці та переходить до формату єдиної юридичної особи](#)

Перехід буде здійснюватися поетапно заради збереження безперебійної роботи всіх митниць. Митниці планують приєднувати до центрального

апарату Держмитслужби поступово, після чого будуть ліквідовані територіальні митниці як окремі юридичні особи.

[Розпочато приватизацію спиртової галузі](#)

15 вересня виставлено перший лот у рамках масштабної програми з приватизації підприємств спиртової галузі – Немирівський спиртзавод.

[Міноборони веде роботу над Стратегією воєнної безпеки, виходячи з актуальних доктринальних засад Стратегії національної безпеки, введеної у дію Президентом України 14 вересня 2020 р.](#)

Передусім акцент у документі буде зроблено на розвитку особливого партнерства з НАТО з метою набуття повноправного членства в Альянсі.

[Кабінет Міністрів України затвердив постанову про введення нових бланків національного та міжнародного посвідчень водія та інших документів](#)

Цією постановою документи приведені у відповідність до європейських вимог. Новий зразок також на пластиковій карточці. Він чинний на території всієї Європи та в багатьох країнах світу.

[Верховна Рада прийняла за основу законопроект «Про Бюро економічної безпеки»](#)

Передбачається створення правоохоронного органу, який займатиметься кримінальними порушенням у сфері економіки та ліквідує податкову міліцію. Також законопроект пропонує забрати в СБУ повноваження щодо розслідування економічної злочинності.

[Мінцифри: Понад 2000 українських шкіл необхідно підключити до якісного інтернету першочергово](#)

2531 українська школа розташовані в населених пунктах, де немає жодного оптичного провайдера. Це означає, що вони не мають можливості підключитись до якісного інтернету. Відповідно, в умовах карантину і за необхідності дистанційного навчання учні та вчителі цих навчальних закладів не зможуть проводити повноцінне навчання.

[Урядом прийнято рішення щодо підвищення у 2021 році та в подальшому пенсійних виплат для найбільш вразливих категорій осіб.](#)

Прийняття Кабінетом Міністрів України відповідної постанови забезпечить, зокрема, встановлення щомісячної компенсаційної виплати певним категоріям осіб та визначає індексацію пенсій з 1 березня 2021 р.

Аналітичний коментар із онлайн-ЗМІ

Л. Дем'яненко,
с. н. с. інформаційно-аналітичного відділу ФПУ,
канд. філолог. наук

«Велике будівництво»: стан реалізації та оцінка експертів

«Велике будівництво» доріг в Україні ризикує стати «чорною міткою» для Президента Володимира Зеленського. Експерти сумніваються, що українці отримують якісні автошляхи, навіть незважаючи на рекордні бюджетні видатки.

В Україні з 1 березня стартувала програма «Велике будівництво», яка передбачає капітальний ремонт або спорудження доріг та інфраструктурних об'єктів у всій країні. Програма «Велике будівництво» розрахована на п'ять років і фінансується з Державного фонду регіонального розвитку та «Укравтодору». За п'ять років у рамках програми планується ввести в експлуатацію близько 24 тис. км доріг.

Отож, у 2020 р. влада вирішила відновити рекордну за часи незалежності України кількість доріг – у планах побудувати та відремонтувати 4200 км доріг. Роботи розпочалися на більшій їх частині, і за короткий час 500–600 км уже були введені в експлуатацію. Роботи відбуваються по всіх ділянках, а вводяться в експлуатацію вони будуть у жовтні–листопаді.

Щоб реалізувати це масштабне будівництво, уряд вирішив виділити на це близько 113 млрд грн кількох джерел – Дорожнього фонду, кредитів від міжнародних фінансових організацій, частини коштів, які Україна отримала від «Газпрому» за рішенням Стокгольмського арбітражу, а також з кредиту в українських банках. В оновленому Держбюджеті зберігся такий обсяг фінансування, його не урізали, як деякі інші галузі, у зв'язку з пандемією коронавірусу (uacrisis.org).

Усі ці рекордні суми підуть на реалізацію амбітного проекту Володимира Зеленського – «Велике будівництво» – адже, за його словами, він хоче стати Президентом, «після якого в Україні нарешті з'являться дороги». У рамках цього проекту в Україні планують за два роки збудувати та провести капітальний ремонт на 6,5 тис. км автошляхів. ([Deutsche Welle](http://DeutscheWelle.com)).

Як повідомив DW голова агентства Олександр Кубраков, робити капітальну реконструкцію дорожнього покриття в Україні конче потрібно,

адже дві третини доріг з 24 тис. км основної мережі автошляхів нині перебувають «у ненормативному стані або аварійні» ([Deutsche Welle](#)).

Глава «Укравтодору» О. Кубраков зазначив, що «пошук фінансування – завдання зовсім не голови “Укравтодору”, але цим я і займався всі попередні місяці. (...). Ні, нам ніхто не дав ці кошти просто в руки, ми мусили напрацювати механізм залучення коштів під державні гарантії, провести неабияку адвокаційну роботу з усіма гілками влади, аби переконати, що для втілення амбітного плану нам потрібні заплановані 35 млрд грн додаткового бюджетного фінансування.

331 голос за закон, який дозволив розморозити кошти COVID-фонду і спрямувати їх на шляхи, свідчить, що дороги єднають. Власне, коли є розуміння, що “Велике будівництво” доріг буде профінансоване в повному обсязі».

І далі глава Укравтодору пояснив: «Основні тендери проведені. З урахуванням контрактів попередніх років маємо укладених договорів на 82,2 млрд грн. Тепер ключове – контроль якості виконання. ...Ми йдемо маршрутним принципом: якщо якась дорога була відремонтована в попередні роки, ми продовжуємо ремонт до якоїсь конкретної точки. Таким чином, ми ремонтуємо не ділянки, а цілі маршрути, адже саме вони впливають на життя людей та легкість ведення бізнесу» ([Экономическая правда](#)).

Юрій Ніколов, співзасновник проєкту «Ліга антитрасту», який досліджує державні закупівлі, погоджується з тим, що дороги в Україні вже давно треба ремонтувати (та й не тільки він такої думки. – Ред.), а деякі експерти взагалі говорять, що потрібно відновлювати майже з нуля. Разом з тим він застерігає, щоб великий президентський проєкт не перетворився у популістський проєкт.

Відтак, Юрій Ніколов зазначає: «Уже минуло пів року від старту “Великого будівництва”, утім на місці деяких майбутніх доріг ще вітер гуляє полями. Фізично відремонтувати дорожники зможуть цього року не більше двох тисяч кілометрів доріг. І то, якщо будуть своєчасні надходження до бюджету» ([ua.korrespondent.net](#)).

Тому основне питання, яке постає чи не в кожного: наскільки ця велика, рекордна сума коштів, яка йде на дороги, виправдана, і чи всі кошти підуть за призначенням?

На думку експертів, дійсно, цього року дорожня галузь в Україні отримує безпрецедентно велике фінансування. У комплексі з «маршрутним принципом», який обрав «Укравтодор», тобто ремонт доріг на великих ділянках від пункту А до пункту Б, це може дати хороший результат і наблизити Україну до реалізації плану з «Великого будівництва». Але заодно висловлюють побоювання, що кошти виділені, а план буде не виконано.

Рахункова палата України підтверджує побоювання експертів. Аудитори також застерігають, що, відповідно до бюджетної звітності за січень–квітень, є значні ризики невиконання Держбюджету України у

2020 р., насамперед у частині надходжень. Однак, навіть і ті кошти, що нині виділяють на дороги, можуть осісти в корупційних оборудках (...). (novadoba.kiev.ua).

У самому «Укравтодорі» всі закиди про корупційність тендерів та створення «картелю», який розділив усі дорожні роботи в Україні, відкидають. «Сьогодні на об'єктах “Великого будівництва” працюють близько 80 підрядників, тому закиди щодо так званого «картелю» не відповідають дійсності», – повідомив заступник директора Служби автомобільних доріг у Київській області Олег Кошель. Він також заперечив, що тендери, які оголошуються в межах автодорожніх робіт, навмисне підлаштовуються під великі компанії: «Якщо 4,5 кілометра, по-вашому – велика ділянка дороги, тоді це дійсно так. Але насправді такий обсяг можуть відремонтувати й невеликі підрядники» (hromadske.ua).

Представники компаній, що працюють на «Великому будівництві», також заперечують закиди у створенні «картелю» та наголошують, що цей ринок наразі конкурентний.

Також існують сумніви щодо того, чи відремонтовані в межах «Великого будівництва» дороги без суттєвої конкуренції між підрядниками та системи моніторингу якості простоять протягом тривалого часу.

Адже, як пояснює виконавчий директор CoST Ukraine Святослав Абрамов: «Фактично у більшості випадків функцію технічного нагляду забезпечують штатні інженери обласних служб (САД), а моніторинг якості за виконанням робіт здійснює підпорядковане Укравтодору державне підприємство “Дорожній контроль якості”. ...Ринок контролю не розвинутий» (project.liga.net).

Хоча учасники будівництва вважають, що все не так погано. Адже «будівництво ведеться відповідно до затверджених норм, ДСТУ (Державні стандарти України. – Ред.). Усі матеріали проходять попереднє погодження з іноземними компаніями, починаючи з кар'єрів. За якістю будівництва доріг також стежить іноземна компанія, яка наймає двох іноземних працівників», – повідомив Олександр Горба, задіяний на будівництві об'їзної дороги навколо Житомира, що фінансується коштом ЄБРР та ЄІБ.

У свою чергу, виконавчий директор CoST Ukraine Святослав Абрамов переконаний у тому, що на практиці «Велике будівництво» правильніше називати Великим ремонтом, чи навіть латанням. Згідно з даними CoST Ukraine, майже 80 % грошей станом на кінець липня піде на поточний середній ремонт доріг, а не капітальне будівництво. Для порівняння – у першому півріччі 2019 р. цей показник був на рівні 54 %.

«Поточний середній ремонт – це сіра зона: вид робіт, який не передбачає капітального відновлення, менший гарантійний термін та не потребує серйозного контролю, згідно з нормативами, тому в цю категорію “пхають” що завгодно» – додав С. Абрамов (project.liga.net).

Хоча президент Національної асоціації дорожників України Микола Березовський переконливо доводив, що якість дорожнього покриття в Україні відповідає всім стандартам. Ба більше, в асоціації ініціювали акцію перевірки якості автошляхів, збудованих та відремонтованих у 2015–2020 рр. «Ми тривалий час будували “дешеві” дороги. Минулий досвід мав би нас чомусь навчити. Порівнюючи вартість будівництва 1 км дороги за кордоном та в Україні, ми виглядаємо зовсім не так, як нам про це говорять «фахівці». Такі речі необхідно порівнювати, по-перше, не за цінними критеріями, а за фізичними обсягами, а вже потім вести розмову про вартість», – пояснює президент Національної асоціації дорожників України (hromadske.ua).

Але експерти, все ж таки, вважають, що чим більше грошей «Укравтодор» візьме в кредит сьогодні, тим менше доріг зможе відремонтувати у майбутньому. Тому що у бюджеті передбачено, що 5,6 млрд грн «Укравтодор» у цьому році виплатить боргів. А відтак, збільшуючи обсяги запозичень під державні гарантії, уряд збільшуватиме суму, яку установа витратить саме на виплату боргів, а не на дорогу.

«В Укравтодору нема власних джерел надходжень, тобто кошти, надані у кредит під державні гарантії, повертатимуться з держбюджету. Просто це будуть робити не цього чи наступного року, а пізніше. Умовно кажучи, уряд робить хороші речі за рахунок майбутніх урядів та президентів», – повідомила керівник центру аналізу публічних фінансів та публічного управління Київської школи економіки Дарина Марчак.

Як пояснює старший економіст аналітичної організації CASE-Україна Володимир Дубровський, видача незабезпечених кредитів «Укравтодору», свого часу, призвела до неможливості погашати ці борги ані самим Агентством автомобільних доріг, ані державою. У 2016 р. кредити, видані «Укравтодору» під державні гарантії, було реструктуризовано. Іншими словами, держава визнала свою нездатність вчасно розрахуватися з кредиторами та попросила їх змінити умови. «Сьогодні в Україні немає платних доріг, які могли б забезпечити Укравтодор стабільним джерелом власних доходів, тому повертати борги установа зможе, або залучивши додаткове бюджетне фінансування, або ж за її боргами напряму заплатить держава, яка й гарантувала цей кредит» (hromadske.ua).

Щодо доріг державного значення, які будуються «Укравтодором», Президент України Володимир Зеленський ще всередині липня повідомив, що все йде за графіком. Дороги вже почали здавати в експлуатацію. Наприклад, улітку було відкриття багатьох доріг, зокрема, у Полтаві, в районі Станиці Луганської, дороги на Бердянськ та інші.

Але Президент заявив, що повністю проаналізує успішність виконання ініційованої ним програми «Велике будівництво» наприкінці року, коли завершиться термін, виділений для закінчення зведення об'єктів у 2020 р. Глава держави обіцяє порівняти, наскільки та чи інша область була ефективною в реалізації програми (www.ukrinform.ua).

Що стосується доріг місцевого значення, то, за словами заступника керівника Офісу Президента Кирила Тимошенка, були певні проблеми з освоєнням виділених коштів. Так, станом на 1 травня, обласні державні адміністрації отримали понад 6 млрд грн на місцеві дороги, а використали всього 1,9 млрд грн, тобто 30 %.

Хоча, як повідомив К. Тимошенко, станом на 1 липня ОДА було отримано 10 млрд і вже використано 5,52 млрд грн – це 55 %. Фактично ми прискорилися й будемо прискорюватися далі. Деякі області, які швидко працюють, уже невдовзі здадуть усі свої об'єкти «Великого будівництва». Наприклад, Харківська область здає 1 серпня всі дороги (www.unn.com.ua).

І станом на початок вересня очільник «Укравтодору» Олександр Кубраков заявив, що ремонт здійснюють уже на 4000 км доріг, а верхній шар асфальтобетонного покриття поклали на 1805,5 км доріг (project.liga.net).

Влучно зазначив виконавчий директор ініціативи з прозорості інфраструктури CoST Святослав Абрамов: «Мережа у нас велика, навіть у порівнянні з Європою, а фінансування в неї не направлялося на потрібному рівні десятиріччями. Ще один важливий фактор: оскільки дороги були масово збудовані за певних ще радянських норм, то мають відповідний рівень міцності». З того часу змінилися у 2008 р. нормативи, ДБН, крім того, збільшилося навантаження, змінилася техніка. А велика частина мережі доріг просто не передбачена для сучасного навантаження. (...). В Укравтодору є спеціальна програма, яка за допомогою різних алгоритмів збирає дані про стан мережі, щоб розуміти, де і яким видом робіт будувати дороги. Для цього є спеціальне програмне забезпечення, яке там видає пропозиції щодо переліку. Наразі це питання про «зшиття» країни. У принципі, основна мета останньої чинної програми – це об'єднати обласні центри якісними дорогами (<https://ces.org.ua/money-for-roads/>).

Як заявив Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль: «Реалізація програми “Велике будівництво” стане однією зі складових відновлення економічної активності у рамках виходу з карантину, адже інвестиції в будівельні роботи мають потужний мультиплікативний ефект на інші галузі» (www.zoda.gov.ua). Адже стимулювати економічну активність за допомогою дорожніх робіт – ідея не нова. Найвідомішим прикладом використання програм будівництва для стимулювання економіки є політика виходу з кризи США у 1930-х роках, яку застосовував 32-й президент Франклін Рузвельт. Тоді за підтримки держави у США було збудовано майже 600 тис/ кв доріг. Також уряд стимулював будівництво військових об'єктів, зокрема аеродромів та озброєння. У часи «Великої депресії» рівень безробіття у США досягав 25 %, а за допомогою програм із будівництва його вдалося скоротити до 20 %, що призвело до пожвавлення економіки (uk.wikipedia.org).

Ще одним важливим моментом є те, що загалом дорожнє будівництво триває по всій країні, даючи роботу тисячам українців. За даними «Укравтодору», з травня на об'єктах «Великого будівництва»

працевлаштувалися 7729 дорожників; а вже, за даними Кабміну, станом на початок липня будівництво доріг допомогло створити понад 10 тис. робочих місць. Аби зробити пошук робітників ефективнішим, Кабмін у партнерстві з robo.ua запустив онлайн-інструмент для пошуку роботи в дорожній галузі – «Дороги та робота» (hromadske.ua).

Таким чином, «Велике будівництво» – це справді знаковий проєкт, тому що ми можемо нарешті побачити дороги нової якості, які допоможуть прискорити час у дорозі для пасажирських і вантажних перевезень, знизять рівень аварійності, а основне – піднімуть розвиток економіки України зокрема та економіки регіонів, адже дороги – це судини економіки в цілому держави.

Огляд зарубіжних ЗМІ

([The Brussels Times](#))

У червні українські чиновники заявили, що їм було запропоновано понад 4 млн євро хабара для припинення розслідування діяльності енергетичної компанії Burisma та її засновника Миколи Злочевського.

Гроші стали найбільшим готівковим хабарем, коли-небудь вилученим у країні.

Національне антикорупційне бюро України фактично виступає інструментом вилучення групи Burisma у М. Злочевського.

Євген Шевченко, оперативний співробітник Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), був одним із провокаторів рекордного хабара. За словами Є. Шевченка, нині мета – передати Burisma на розгляд АРМА (Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів), щоб згодом передати його іншим приватним інвесторам для управління. Є. Шевченко навіть пішов так далеко, що запропонував застосувати смертну кару.

Є. Шевченко також підтвердив, що ці заходи є «дорожньою картою» для М. Злочевського та узгодженої позиції НАБУ. Раніше в інтерв'ю [цензор.net](#) Є. Шевченко також заявив, що «компанія Burisma буде конфіскована і перейде під контроль держави. Принаймні, сьогодні мета така».

Примітно, що Є. Шевченко дав це інтерв'ю ще до судового засідання, що може розглядатися як конфлікт інтересів та тиск на судову систему та суддів щодо упереджених рішень.

Нагадаємо, що раніше Петро Бойко, адвокат М. Злочевського, коментував дії НАБУ. Він вважає дії НАБУ незаконними та такими, що суперечать нормам кримінально-процесуального законодавства України.

Про це свідчить його заява у відповідь на повідомлення про розшук М. Злочевського. Адвокат заявив, що його підзахисний не переховується, про що слідчу групу повідомили законним шляхом.

«Після повідомлення від Національного антикорупційного бюро України про необхідність появи Н. В. Злочевського на допит, я повідомив 21 липня 2020 р. керівнику групи детективів Національного антикорупційного бюро України В. Пісному о 10:00 про резиденцію пана Злочевського за межами України. Я надав слідчій групі інформацію про країну перебування та точну адресу проживання М. В. Злочевського, а також інформацію про те, що М. В. Злочевський готовий співпрацювати зі слідчою групою та давати свідчення у цій справі», – сказав П. Бойко у своїй заяві.

Микола Злочевський готовий співпрацювати зі слідством. Адвокат стверджує, що він не переховується.

Burisma Group – одна з найбільших приватних компаній з видобутку газу в Україні зі щорічним видобутком близько одного мільярда вуглеводнів. Компанія є одним з найбільших платників податків у країні. Вона активно інвестує у видобуток та розвиток виробництва, а також підтримує соціальні проекти.

[\(Casinomeister\)](#)

11 серпня Президент України Володимир Зеленський підписав законопроект «Про державне регулювання діяльності, пов'язаної з організацією та проведенням азартних ігор». Новий закон набув чинності наступного дня після публікації – 13 серпня. Ця довгоочікувана подія уможливить входження України до групи світових зірок азартного бізнесу та дасть змогу поповнити бюджет, спорожнілий через карантинну кризу.

На зорі трансформації ринку азартних ігор у країні Smile-Expo проведе в Києві велику галузеву виставку Ukrainian Gaming Week 2020. 6–7 жовтня учасники заходу представлять передові рішення та розкажуть про тонкощі українського законодавства щодо азартних ігор, переваги та перспективи ринку.

Очікується, що у виставці візьме участь 100 компаній та 3000 учасників, а її площа становитиме 5000 кв. м.

Серед учасників – розробники програмного забезпечення, виробники обладнання для азартних ігор, партнерські мережі та програми, банки, агрегатори платежів, азартні оператори, букмекерські контори, маркетингові та SEO-агенції, консалтингові, юридичні компанії та багато інших.

[\(Bloomberg\)](#)

Україна, як і Росія, розпочала продаж пшениці в Саудівську Аравію, запропонувавши експортерам Європейського Союзу ще одного суперника на одному з провідних ринків.

Continental Farmers Group цього місяця відправить перший з України вантаж високоякісної пшениці до королівства з 2008 р., після перемоги в тендері на постачання 60 000 т, повідомила компанія. Це є результатом минулорічного рішення Саудівської Аравії, що відкрило шлях чорноморському зерну до початку конкуренції з поставками ЄС, які домінували у закупівлях Саудівської Аравії.

Цього року Росія вже відправила туди кілька вантажів. Хоча продажі невеликі, вони відзначають черговий прогрес для чорноморських вантажовідправників, які за останні роки захопили більшу частку світового ринку пшениці через величезні врожаї, що зробило поставки вкрай привабливими. Українські продажі також показують, як окупуються інвестиції Саудівської Аравії після того, як Saudi Agricultural & Livestock Investment Co. придбала активи у 2018 р. та об'єднала їх у Continental Farmers.

Відправка є «явним сигналом про серйозні інвестиційні наміри Саудівської Аравії щодо України», зазначив у своїй заяві Георг фон Нолкен, генеральний директор Continental Farmers. Це також «початок міцної міжнародної співпраці», заявила компанія.

Україна є п'ятим у світі експортером пшениці. Очікується, що в цьому сезоні її поставки становитимуть 18 млн т, що є третім найвищим показником країни, за даними уряду США.

([Bloomberg](#))

Національне антикорупційне бюро України вбачає загрозу для своєї незалежності в тому, що Конституційний Суд визнав незаконним призначення його директора.

Призначення Артема Ситника у 2015 р. порушило конституцію, заявив суд у п'ятницю, одночасно підтверджуючи законність прийнятих ним рішень бюро.

Утім, зазначене рішення не призведе до негайної відставки А. Ситника.

Орган з протидії корупції був створений на вимогу західних кредиторів, серед яких Міжнародний валютний фонд та Європейська комісія, з метою активізації боротьби з хабарництвом в одній з найкорумпованіших європейських країн. Робота А. Ситника завоювала йому позитивні позиції серед міжнародних партнерів, і постанова, яка підриває його призначення, може поставити під загрозу подальшу допомогу з боку донорів.

«Це рішення є ще одним кроком на шляху знищення інституціональної незалежності Національного бюро», – йдеться в заяві відомства.

Минулого тижня керівник іншого органу з боротьби з корупцією, Спеціальної антикорупційної прокуратури, Назар Холодницький подав у відставку.

МВФ не коментує рішення на цьому етапі, сказав Ігор Шпак, речник позикодавця в Україні.

Після місяців затримки МВФ схвалив Україні позику в розмірі 5 млрд дол. та виплатив перший транш у червні. До кінця року країна може отримати на 1,4 млрд дол. більше.

Реалізація ініціатив у межах «Стратегії сталого розвитку-2030»

Офіційна інформація

Президент України Володимир Зеленський підписав Указ «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» ([Президент Володимир Зеленський](#)).

Стратегія національної безпеки і оборони України розроблена за дорученням Президента України. Вона визначає основні напрями державної політики у сфері національної безпеки, зокрема: пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, цілі та основні напрями державної політики у сфері національної безпеки; поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов; основні напрями зовнішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки; напрями та завдання реформування й розвитку сектора безпеки і оборони; ресурси, необхідні для її реалізації.

У Стратегії визначено, що Україна прагне миру, який є запорукою розвитку держави, а людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека – найвища соціальна цінність.

Кінцевою метою реалізації Стратегії є утвердження вільної, заможної, безпечної України, у якій панує право, де кожен може реалізувати свої таланти та здібності, де люди дихають чистим повітрям, п'ють чисту воду та з якою пов'яжуть долю їхні діти й онуки.

Стратегія ґрунтується на трьох основних засадах державної політики у сфері національної безпеки:

- стримування – розвиток оборонних і безпекових спроможностей для унеможливлення збройної агресії проти України;
- стійкість – здатність суспільства та держави швидко адаптуватися до змін безпекового середовища й підтримувати стає функціонування, зокрема шляхом мінімізації зовнішніх і внутрішніх уразливостей;
- взаємодія – розвиток стратегічних відносин із ключовими іноземними партнерами, насамперед з Європейським Союзом і НАТО та їхніми державами-членами, США, прагматичне співробітництво з іншими державами та міжнародними організаціями на основі національних інтересів України.

Пріоритетами національних інтересів визначаються: відстоювання незалежності й державного суверенітету; відновлення територіальної цілісності у межах міжнародно визнаного державного кордону України;

суспільний розвиток, насамперед розвиток людського капіталу; захист прав, свобод і законних інтересів громадян України; європейська та євроатлантична інтеграція.

Прем'єр-міністр Денис Шмигаль назвав пріоритетні напрями фінансування у Держбюджеті-2021 ([Урядовий портал](#)).

Пріоритети уряду не змінилися і вони чітко відображені в кошторисі: медицина, освіта, безпека та оборона, соціальний захист людей, будівництво доріг та підтримка бізнесу.

Цього тижня уряд подав до Верховної Ради проект закону про Державний бюджет на 2021 р. Д. Шмигаль підкреслив: це оптимальний документ, який максимально враховує потреби людей і водночас є реалістичним до виконання.

У бюджеті закладено безпрецедентні видатки на медицину – 156 млрд грн. На 27,5 млрд більше, ніж цьогоріч. Це дасть змогу наступного року на 30 % підвищити зарплати лікарям. Це покращить якість медичних послуг та дасть можливість додатково облаштувати лікарні сучасним обладнанням. Майже 20 млрд грн буде виділено на боротьбу з коронавірусом. Це означає, що на наступний рік лікарні будуть забезпечені всім необхідним.

Ще один пріоритет – це збільшення видатків на освіту: зростання на 34 млрд грн. Традиційно будуть підвищені видатки на соціальний захист населення, продовжиться збільшення державних інвестицій в інфраструктуру.

150 млрд грн передбачається на будівництво доріг у наступному році. Це безпрецедентна сума. Програма Президента «Велике будівництво» – це програма, яка створює десятки тисяч робочих місць та сприяє відновленню економіки.

Прем'єр-міністр Денис Шмигаль також зауважив, що існують деякі міфи про проект бюджету, що потребують роз'яснення. Один із них – непідйомний дефіцит. Через пандемію чи не кожна країна світу збільшила дефіцити своїх бюджетів.

Це було зроблено для того, щоб не підвищувати податки та збільшити видатки на медицину, на підтримку людей та бізнесу. На наступний рік ми закладаємо в бюджет 6 % дефіциту, що на 1,5 % менше, ніж у цьому році. Міністерство фінансів ретельно прорахувало шляхи залучення фінансування для покриття дефіциту. Ми очікуємо збільшення надходжень від податкової та митниці за рахунок покращення їхньої роботи.

Другий міф – це невинуватене підвищення мінімальної зарплати, яка з 1 січня буде встановлена на рівні 6 тис. грн, а з 1 липня становитиме 6,5 тис. грн.

Критикують за те, що це невинуватене рішення. Не згоден. Таке підвищення точно сприяє збільшенню попиту, а значить і зростанню економіки.

Кабінет Міністрів схвалив проект Державного бюджету на 2021 рік, відповідне рішення прийнято на засіданні уряду 14 вересня ([Урядовий портал](#)).

Сьогодні уряд подасть проект Держбюджету на 2021 р. до Верховної Ради. Проект основного фінансового документа країни є збалансованим та відповідає конкретним викликам сьогодення. Основна увага: підтримка громадян та бізнесу, новий поштовх розвитку регіонів, продовження оновлення інфраструктури. У проекті бюджету збільшені як соціальна складова, так і видатки розвитку. Уряд розраховує на конструктивну співпрацю з парламентом та оперативне прийняття цього документа.

Міністр фінансів Сергій Марченко:

Проект бюджету-2021 є реалістичним та збалансованим, ґрунтується на макроекономічному прогнозі, який було ухвалено урядом у липні цього року. По суті, це бюджет можливостей для розвитку економіки та підтримки наших громадян і бізнесу в умовах «перезапуску» економіки після удару пандемії коронавірусної хвороби.

Детальна презентація проекту державного бюджету на 2021 рік відбудеться сьогодні, 14 вересня, о 13:00 за адресою: Київ, вул. Межигірська, 11 (Міністерство фінансів України), 7-й поверх, ауд. 760 (вхід у приміщення за документами, що посвідчують особу, та у захисних масках).

Прем'єр-міністр Денис Шмигаль заявив, що програма іпотечного кредитування за тиждень зросла на 1,5 % ([Урядовий портал](#)).

На сьогодні ставка за іпотекою вже доступна менш ніж під 10 %. Це те, що обіцяли Президент і уряд. Буквально зранку проводили нараду з банкірами: на 1,5 % за тиждень зросла програма іпотечного кредитування в Україні загалом. Це стимулюючі фактори, які створюють додаткові робочі місця та розігрівають економіку.

Підприємства приватної власності на сьогодні активно використовують урядові програми стимулювання малого та середнього бізнесу для погашення заборгованості по заробітній платі.

І це якраз ті інструменти, які уряд і Верховна Рада надають бізнесу для можливості керувати процесом зменшення боргів із зарплати зокрема.

Одним із драйверів розвитку економіки, який дає економічний мультиплікативний ефект, є програма Президента «Велике будівництво».

Будівництво шкіл, садочків, стадіонів, доріг, інших об'єктів соціальної інфраструктури – це і є ті мультиплікативні підходи до розвитку економіки, які створюють найбільшу кількість робочих місць у супутніх галузях. І фінансування таких об'єктів, власне, надає змогу Україні проходити економічну кризу доволі помірно.

Конституційний Суд України визнав Указ Президента України «Про призначення А. Ситника директором Національного

антикорупційного бюро України» від 16 квітня 2015 року № 218/2015 неконституційним ([Укрінформ](#)).

Водночас це рішення не поширюється на правовідносини, які виникли внаслідок здійснення посадових обов'язків особою, призначеною Указом Президента.

У тексті рішення також наголошується, що Президент України, діючи поза межами своїх конституційних повноважень, призначив директора Національного антикорупційного бюро України, незважаючи на те, що вказана посада не віднесена Основним Законом України до посад, призначення на які здійснює Президент України.

«Конституційний Суд України вважає, що, видаючи Указ та діючи на виконання положень Закону України „Про Національне антикорупційне бюро України“ від 14 жовтня 2014 року № 1698–VII зі змінами (далі – Закон), Президент України перевищив свої конституційні повноваження», – наголошується в тексті.

Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим, остаточним та таким, що не може бути оскаржено.

Перший заступник міністра фінансів Денис Улютін: Зростання доходів місцевих бюджетів проти 2020 року прогнозується на рівні +16,4 % або +48,9 млрд грн ([Урядовий портал](#)).

Перший заступник міністра фінансів Д. Улютін провів нараду з департаментами фінансів обласних державних адміністрацій та департаментом фінансів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації).

Основним питанням було формування проекту Державного бюджету на 2021 р. на новій адміністративно-територіальній основі: особливості міжбюджетних відносин, розподіл міжбюджетних трансфертів, зміни до бюджетного законодавства.

Міністерство фінансів сьогодні активно працює над складанням проекту Держбюджету на 2021 р. Наразі проводиться збалансування показників бюджету.

У цілому, з урахуванням очікуваного зростання економіки, за експертною оцінкою Міністерства фінансів, ріст доходів місцевих бюджетів проти 2020 р. (зі змінами станом на 01.09.2020 р.) прогнозується на рівні +16,4 % або +48,9 млрд грн. Трансфертна політика на 2020 р. залишається незмінною.

Враховуючи зазначене, формування взаємовідносин між державним бюджетом та місцевими бюджетами на 2021 р. здійснюватиметься з урахуванням змін в адміністративно-територіальному устрої України, тому у проекті Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» буде передбачено обсяги міжбюджетних трансфертів для бюджетів 1 463 місцевих бюджетів, а саме:

– 24 обласних бюджетів та бюджету міста Київ;

– 1438 бюджетів територіальних громад.

Виконання держбюджету за серпень 2020: 119,7 % перевиконання розпису податковою і 101,1 % перевиконання плану митницею ([Урядовий портал](#)).

За оперативними даними Державної казначейської служби, у серпні 2020 р. до загального фонду державного бюджету надійшло 85,4 млрд грн, розпис виконано на 119,7%, або +14,0 млрд грн.

За платежами, справляння яких контролює ДПС, надходження становили 56,3 млрд грн, затверджений показник виконано на 133,2 %, або +14,0 млрд грн.

Основними платежами, за рахунок яких відбулось перевиконання, стали:

- податок на додану вартість (+9,2 млрд), у тому числі за рахунок боротьби зі зловживаннями при відшкодуванні податку з бюджету;
- рентна плата за користування надрами (+1,7 млрд);
- податок на доходи фізичних осіб та військовий збір (+0,9 млрд);
- акцизний податок (+0,5 млрд).

При цьому повністю виконано місячний розпис з податку на прибуток підприємств – до державного бюджету надійшло 18,1 млрд грн, або 100,8 % від планового показника.

Находження до загального фонду держбюджету митних платежів у серпні 2020 р. становили 26,9 млрд грн. Починаючи з червня поточного року, вже третій місяць поспіль Держмитслужба виконує місячний розпис щодо надходженням митних платежів, зокрема виконання становить у червні 100,1 %, у липні – 100,4 % та у серпні – 101,1 %.

За останні чотири місяці поточного року невиконання бюджетного розпису, порівняно із січнем–квітнем, скоротилось майже на 26 млрд грн – до «мінус» 18,4 млрд грн, у результаті кумулятивний показник виконання за підсумками січня–серпня покращився до 97,0 % (січень–квітень 2020 р. виконання становило 86,1 % або 44,2 млрд грн).

За оперативними даними ДКСУ за січень–серпень 2020 р. видатки за загальним фондом державного бюджету становили 646,6 млрд грн, або 87,4 % від розпису звітного періоду. При цьому соціальні видатки, видатки на оборону, на обслуговування боргу та субвенції і дотації місцевим бюджетам повністю профінансовано відповідно до розпису на підставі платіжних доручень.

За січень–серпень 2020 р. державний бюджет було виконано із дефіцитом у розмірі 40,0 млрд грн, у тому числі загальний фонд – з дефіцитом у сумі 51,0 млрд грн, при розписі загального фонду звітного періоду у сумі 127,3 млрд грн.

Фактичні державні запозичення до загального фонду державного бюджету за січень–серпень 2020 р. становили 378,2 млрд грн, або 92,3 % від запланованих на цей період.

Усього від розміщення ОВДП на фінансування державного бюджету залучено 208,0 млрд грн (86,8 % від плану), у тому числі за рахунок випуску ОВДП в іноземній валюті – 84,6 млрд грн (2,4 млрд дол. США та 0,7 млрд євро).

При цьому платежі з погашення державного боргу за січень–серпень 2020 р. становили 275,2 млрд грн (99,9 % плану), платежі з обслуговування – 76,7 млрд грн (92,6 % плану).

Уряд підвищив посадові оклади працівникам бюджетної сфери ([Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України](#)).

26 серпня 2020 р. уряд прийняв рішення щодо підвищення з 1 вересня 2020 р. посадових окладів (тарифних ставок) працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери у зв'язку з підвищенням на законодавчому рівні розміру мінімальної заробітної плати з 4723 до 5000 грн.

Цим рішенням встановлюється посадовий оклад працівника 1-го тарифного розряду Єдиної тарифної сітки у розмірі 2225 грн, що у співвідношенні з розміром мінімальної заробітної плати 5000 грн буде становити 44,5 % (2225 грн/5000 грн), а також розмірів посадових окладів за всіма розрядами ЄТС, розрахованих виходячи з нового розміру посадового окладу працівника 1-го тарифного розряду.

Міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Ігор Петрашко:

Таке рішення уряду дасть можливість не допустити збільшення розриву між ставкою 1-го тарифного розряду і новим розміром мінімальної заробітної плати, що з 1 вересня становитиме 5 000 грн.

Також уряд доручив керівникам установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери забезпечити диференціацію заробітної плати за рахунок встановлення доплат, надбавок, премій залежно від складності, відповідальності та умов виконуваної роботи, кваліфікації працівника, результатів його праці.

Верховна Рада України ратифікувала договори з Європейським Союзом щодо отримання Україною макрофінансової допомоги ЄС на суму до 1,2 млрд євро ([Урядовий портал](#)).

25 серпня 2020 р. Верховна Рада України підтримала Закон України «Про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння між Україною як Позичальником та Європейським Союзом як Кредитором і Кредитної угоди між Україною як Позичальником та Національним Банком України як Агентом позичальника та Європейським Союзом як Кредитором (щодо отримання Україною макрофінансової допомоги Європейського Союзу у сумі до 1 мільярда 200 мільйонів євро)».

Міністр фінансів України Сергій Марченко:

Допомога Європейського Союзу є надважливою в умовах зниження економічної активності в нашій державі внаслідок карантинних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби, та є свідченням послідовної політики ЄС щодо підтримки України та дружніх відносин між сторонами.

(...). Реалізація зазначених договорів дасть можливість Україні залучити додатковий зовнішній фінансовий кредитний ресурс на пільгових умовах задля забезпечення належної стабільності фінансово-економічної системи держави.

Тривалість програми становить 12 місяців і передбачатиме виплату двох траншів по 600 млн євро, перший з яких є безумовним і буде виділений одразу після ратифікації та набрання чинності міжнародними договорами. Другий транш має бути виділений за результатами оцінки виконання Україною заходів з реформування узгоджених сторонами секторів реалізації державної політики.

Заступник міністра фінансів Роман Єрмоличев заявив, що бюджет 2021 року буде сконцентрований на соціальному напрямі (mof.gov.ua).

Державний бюджет 2021 р. має бути збалансованим та буде сконцентрований на соціальному напрямі.

(...). Держбюджет ще остаточно не сформований. Наразі тривають консультації. Водночас ми маємо враховувати нестабільну економічну ситуацію в країні. Так, передбачається дефіцит держбюджету на рівні 6 % у 2021 р., 4,5 % – у 2022 р. та 3 % – у 2023 р. У цьому році він на рівні 7,5 % ВВП.

Прийняття рішення про збільшення МЗП – це суттєвий додатковий ресурс, який необхідно врахувати в державному бюджеті.

Додаткові видатки становлять близько 47 млрд грн. Адже з 1 січня 2021 р. мінімальна заробітна плата буде збільшена до 6 тис. грн, а з 1 липня 2021 року – до 6,5 тис. грн. Також при розрахунках до проекту бюджету на 2021 р. передбачається збереження співвідношення між розмірами посадового окладу працівника І-го тарифного розряду ЄТС та мінімальною заробітною платою, що склалося у поточному році.

Усі профспілкові організації надіслали пропозиції щодо збільшення видатків. Для Мінфіну головне – збалансоване та ефективне використання бюджетних коштів. Усі пропозиції щодо фінансування різних сфер детально опрацьовуються з урахуванням пріоритетів.

Загалом під час зустрічі представники сторін соціального діалогу обговорили ефективність спрямування та використання бюджетних коштів, наголосили на основних проблемах галузей.

Загальна концепція реформування та її реалізація

Фермери матимуть ще більший доступ до державної підтримки ([Урядовий портал](#)).

2 вересня на засіданні уряду схвалено законопроект, спрямований на стимулювання діяльності фермерських господарств. Відповідні зміни враховують процеси імплементації вітчизняного законодавства до законодавства ЄС, кращих європейських практик та Спільної аграрної політики ЄС щодо підтримки фермерів, у тому числі молодих фермерів.

Так, документом передбачається:

- унормувати склад земельних ділянок фермерських господарств, у користуванні яких перебувають земельні ділянки, передані їм на підставі державних актів на право постійного користування, що дасть змогу фермерським господарствам, які обробляють такі земельні ділянки, мати доступ до державної підтримки;
- розширити коло отримувачів державної підтримки через Український державний фонд підтримки фермерських господарств, зокрема, закріпивши статус сімейних фермерських, як отримувачів такої підтримки;
- запровадити державну підтримку фермерському господарству, голова якого має вік до 35 років (включно), що надасть можливість сільській молоді реалізувати свої підприємницькі ініціативи та сприяти зупиненню міграції молоді із сільських територій.

Міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Ігор Петрашко:

Розвиток фермерства залишається в пріоритеті уряду. Упевнені, що розширення доступу до держпідтримки для фермерів та окрема підтримка саме молодих фермерів матиме вагомий ефект на розвиток аграрного підприємництва, на розбудову сільських територій та покращення життя українців у цілому.

Уряд офіційно розпочав створення Національної економічної стратегії-2030 ([Урядовий портал](#)).

(...). Стратегія є ініціативою Президента та Прем'єр-міністра України. Згідно з дорученням глави уряду, Центр економічного відновлення є платформою та координатором з її розробки.

Міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Ігор Петрашко:

Україні невідкладно треба відійти від моделі розвитку, в якій конкурентні переваги зумовлені переважно використанням природних ресурсів та дешевої робочої сили. Натомість ми маємо побудувати інноваційну модель, пріоритетами якої є розвиток виробництва та торгівлі

продукцією з вищою доданою вартістю, високий технологічний рівень виробництва, кваліфікована високооплачувана робоча сила, економія енергії та інших видів природних ресурсів і новаторський стиль управління. Саме на такий шлях розвитку й має бути направлена наша стратегія.

Офіційному старту передувала відповідна робота експертних організацій, наукових установ і урядових інституцій. Сама робота над Стратегією розпочнеться з визначення конкретних економічних показників, яких потрібно буде досягти країні.

Національна економічна стратегія – це головні вектори, за якими буде розвиватися Україна: стимули для промисловості, стимули для агросектора, стимули для видобування, транспортні коридори, стимули для ІТ та R&D, стимули для інфраструктури та внутрішніх перевезень, стимули для енергетичного сектора.

Ініціативи, закладені у стратегії, будуть виділені в державні цільові програми і почнуть реалізовуватися вже з 2021 р.

Задля успішної розробки Стратегії на платформі Центру економічного відновлення буде створене 20 робочих груп із залученням фахівців уряду, міністерств, аналітичних центрів, інститутів, міжнародних організацій, бізнесу та бізнес-асоціацій.

Податкова реформа

Верховна Рада прийняла за основу законопроект № 3087-д «Про Бюро економічної безпеки» ([Економічна правда](#)).

Проект також передбачає доповнення Кримінального кодексу ст. 222 «Шахрайство з податком на додану вартість».

Зміни до Кримінального процесуального кодексу профільним Комітетом винесено в окремий законопроект.

Митна реформа

Мінфін: Держмитслужба ліквідує територіальні митниці та переходить до формату єдиної юридичної особи ([Урядовий портал](#)).

Заступник міністра фінансів Юрій Драганчук:

Держмитслужба України готується до функціонування у форматі єдиної юридичної особи.

Перехід буде здійснюватися поетапно заради збереження безперебійної роботи всіх митниць. Митниці планується приєднувати до центрального апарату Держмитслужби поступово, після чого будуть ліквідовані територіальні митниці як окремі юридичні особи.

Ще одним кроком до реформування Держмитслужби стане проведення оцінки з кваліфікації та добросовісності митників.

Міністерство фінансів упевнене, що чергова реорганізація митних органів сама по собі не вирішує проблему і має імплементуватися «в пакеті» з підвищенням заробітних плат, переглядом системи мотивації для професійних посадових осіб митних органів, які готові до добросовісної праці в інтересах держави.

Експериментальний проект щодо оцінки кваліфікації та добросовісності посадових осіб митних органів започатковано за підтримки міжнародних партнерів США та ЄС.

Міністр фінансів Сергій Марченко наголосив на тому, що ефективна робота митниці – це питання національної безпеки ([Міністерство фінансів України](#)).

Немає у державі складнішої і проблемнішої інституції, аніж митниця. Адже це – до 50 % наповнення бюджету. Якщо вона не працює, країна мусить шукати ресурси, запозичувати десь гроші... Водночас ефективна робота митниці – це питання національної безпеки.

Сьогоднішня ситуація в митних органах вимагає щоденних рішень, щоб зняти весь шквал проблем і запитань та запустити нормальну роботу системи.

У нас багато справ. Скажімо, прагнемо закінчити конкуренцію між митницями за клієнтів. Коли якась митниця створить кращі умови, порівняно з іншою... Вирівняємо митну вартість в усіх 16 митницях. Якщо десь буде нижча вартість, значить, попросаємось з керівником. Зрештою, митниця має стабілізуватися і забезпечити результат.

Ми запустили оцінку кваліфікації та добросовісності посадовців на митниці. Таку атестацію проходитьиме весь особовий склад митниці, усі керівники. І це буде обов'язковою умовою для подальшої роботи в Держмитслужбі.

Дерегуляція та розвиток підприємництва

Міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Ігор Петрашко заявив, що програма «5–7–9 %» буде мультиплікована для примноження результатів ([Урядовий портал](#)).

Програма кредитування «5–7–9 %» досить складно запускала, але після численних напрацювань і вдосконалень банки почали активно кредитувати і конкурувати за клієнта. Нині вже профінансовано бізнесу близько 6,5 млрд грн за програмою «5–7–9 %». Маємо стабільно приріст 700–800 млн за тиждень. Ми будемо мультиплікувати цю програму на інші категорії учасників, під інші функції, щоб мати ще більші результати.

Програма буде розширена для середнього бізнесу, адже зараз вона діє тільки для мікро- і малих підприємств. Найбільше програма «5–7–9 %» користується попитом у галузі сільського господарства (57 % кредитів); 15 % – промислова переробка, 15 % – торгівля та виробництво. Лідерами за

сумами укладених договорів є Харківська (9 %), Львівська (7%) та Київська (7 %) області.

Підсумки тижня за результатами програми «Доступні кредити 5–7–9 %»: 246 нових кредитів на суму в 653 мільйони гривень ([Урядовий портал](#)).

За минулий тиждень уповноважені банки Державної програми «Доступні кредити 5–7–9 %» уклали 246 нових кредитних угод на загальну суму 653 млн грн.

Загалом, станом на 25 серпня 2020 р. вже видано 2444 кредити на загальну суму 5,546 млрд грн.

За минулий тиждень за державною програмою «Доступні кредити 5–7–9 %» банки рефінансували більше ніж півмільярда гривень (535,6 млн грн) та надали 76,2 млн грн інвестиційних кредитів та позик на оборотний капітал.

За цей тиждень на 70,8 млн грн збільшився портфель інвестиційних кредитів програми. Станом на 25 серпня він становить 992 млн грн.

Загалом у рамках програми вже рефінансовано кредитів на 4,447 млрд грн та видано інвестиційних кредитів.

У рамках спеціального антикризового кредитного пакета програми, який був введений урядом на час дії карантинних обмежень у зв'язку з всесвітньою пандемією Covid-19, підприємці вже отримали позик на суму 110,3 млн грн.

Розпочато приватизацію спиртової галузі: перший завод виставлено на продаж ([Урядовий портал](#)).

15 вересня в електронну торгову систему Прозорро Продажі виставлено перший лот у рамках масштабної програми з приватизації підприємств спиртової галузі – Немирівський спиртзавод. Проведення аукціону заплановано на 15 жовтня 2020 р.

Міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Ігор Петрашко:

Приватизація та детінізація спиртової галузі України – це одне з ключових завдань уряду. Ми повинні зробити цю галузь конкурентною та ефективною, забезпечити рівні і прозорі умови. У результаті матимемо збільшення надходжень до бюджету, робочі місця, зростання доходів працівників.

Наразі Мінекономіки та ФДМУ проводять підготовку до приватизації ДП «Укрспирт», що включає 41 об'єкт, зокрема 10 вже включені до переліку приватизації та опубліковані на Privatization.gov.ua. Стартова ціна аукціонів визначається за результатами інвентаризації.

З інформацією про приватизацію об'єктів спиртової галузі можна ознайомитися на спеціальній сторінці сайту privatization.gov.ua за посиланням.

Реформа енергетики, програми енергоефективності та енергонезалежності

Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба: Україна та Румунія створюють робочу групу з енергетики задля втілення амбітних проектів ([Міністерство закордонних справ України](#)).

7–8 вересня міністр закордонних справ України Д. Кулеба здійснив робочий візит до Румунії.

Під час переговорів із главою румунської дипломатії сторони обговорили весь спектр питань порядку денного українсько-румунських двосторонніх відносин.

Міністри приділили значний час обговоренню амбітних планів співпраці в енергетиці. Ідеться, насамперед, про експорт електроенергії, видобуток та транспортування природного газу, а також вироблення та транспортування водню, зокрема у рамках Європейської зеленої угоди. З метою прискорення опрацювання проектів вони домовилися створити окрему українсько-румунську робочу групу з енергетики.

Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба:

Група могла б зібратися вже найближчим часом, не чекаючи засідання спільної міжурядової комісії. Сторони почнуть розмовляти, шукати точки дотику. Енергетика несе величезний потенціал взаємної вигоди для України, Румунії та регіону загалом.

Україна і Велика Британія планують співпрацювати у реформуванні вугільної галузі, розвитку «зеленої» енергетики та в контексті декарбонізації економіки в цілому ([Урядовий портал](#)).

Про це йшлося під час зустрічі в. о. міністра енергетики України Ольги Буславець і міністра бізнесу, енергетики та промислової стратегії Великої Британії Квасі Квартенга, що відбулася 14 вересня в режимі онлайн-конференції.

В. о. міністра енергетики України Ольга Буславець:

Україна дотримується європейських та світових трендів розвитку, зокрема, в рамках поступової трансформації національної економіки та енергетики в напрямку вуглецево нейтрального розвитку.

Україна започаткувала діалог із ЄС у рамках імплементації «зеленого курсу» та Європейської зеленої угоди, яка має до 2050 р. перетворити Європу на перший кліматично нейтральний континент.

Нині з метою актуалізації цілей та векторів розвитку розпочався процес оновлення Енергетичної стратегії України до 2035 р. з перспективою до 2050 р.

Водночас Україна вже зараз рухається в напрямку розвитку «зеленої» енергетики і зацікавлена у спільних проектах.

Для нас була б дуже важлива допомога уряду Британії в рамках реалізації проектів Energy Storage, які є важливими для нашої енергосистеми і подальшого розвитку «зеленої» генерації.

Україна має значний потенціал «зеленого» водню. Нами розпочато роботу з підготовки дорожньої карти розвитку водневої енергетики. До кінця року планується розпочати підготовку Стратегії розвитку цієї сфери в Україні. Ми сподіваємось на результативну співпрацю при здійсненні ключових заходів з розвитку та інтеграції водневих технологій, що, зокрема, включатиме в себе розробку водневої концепції та реалізацію пілотних проектів.

Програма розвитку українського експорту

Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Ольга Стефанішина: Оновлення Угоди про асоціацію з ЄС відкриє нові можливості для малого та середнього бізнесу України (Урядовий портал).

Український бізнес, зокрема Одещини, має більше можливостей для торгівлі та інвестиційної співпраці з ЄС. Уряд працює, щоб Угода про асоціацію дала змогу активніше їх використовувати. Але і для бізнесу є «домашнє завдання» – оцінити власні амбіції і дати відповідні сигнали для врахування їх урядовою командою при формуванні переговорної позиції України в рамках оновлення Угоди.

У 2016–2019 рр. очевидною є позитивна динаміка розвитку торгівлі з Європейським Союзом, який сьогодні є головним торговельним партнером України з часткою у понад 41 % від загального обсягу торгівлі товарами. Зростає торгівля товарами з високою доданою вартістю.

До частини української продукції застосовуються тарифні квоти, хоча за деякими з них експортуємо значно більше, ніж сама квота. Це свідчить про потенціал та якість української продукції, яку хочуть бачити на європейському ринку. Зменшення обсягів зовнішньої торгівлі через коронавірус є тимчасовим явищем у світовій економіці. Діалог уряду з українським бізнесом дасть можливість підготувати інклюзивну позицію України, яка відповідатиме новим амбіціям та можливостям наших підприємців.

Серед пріоритетних напрямів співпраці Україна – ЄС – укладання Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції (АСАА), посилення торгівлі послугами, а також оновлення підходу до державної допомоги, яка має стати більш гнучкою та швидкою в реагуванні на надзвичайні ситуації, як-от боротьба з COVID-19.

Реформа системи національної безпеки та оборони

Міноборони веде роботу над Стратегією воєнної безпеки, виходячи з актуальних доктринальних засад Стратегії національної безпеки, введеної у дію Президентом України 14 вересня 2020 року ([Міністерство оборони України](#)).

Передусім акцент у документі буде зроблено на розвитку особливого партнерства з НАТО з метою набуття повноправного членства в Альянсі.

Міністр оборони України Андрій Таран:

Новітня Стратегія національної безпеки, схвалена Верховним головнокомандувачем, містить однозначний імператив отримати запрошення та приєднатися до Плану дій щодо членства в НАТО. Поставлена мета – повноправне членство в Альянсі. З цього ми і виходимо, організовуючи свою роботу над проектом Стратегії воєнної безпеки.

Відкрилося українсько-американське командно-штабне навчання «Rapid Trident 2020» ([Міністерство оборони України](#)).

Участь у церемонії відкриття міжнародних навчань узяв Президент України Володимир Зеленський.

Міністр оборони України Андрій Таран:

Навчання Rapid Trident спрямовані на вишкіл українських військовослужбовців різних військових спеціальностей за стандартами НАТО за допомогою іноземних інструкторів із США, Канади, Великобританії, Литви та Польщі. Вони проходять з урахуванням діяльності Об'єднаної багатонаціональної групи із підготовки – «Україна» (JMTG-U) та покликані покращити взаємодію між збройними силами США, України та НАТО, а також країн-учасниць програми «Партнерство заради миру».

Реформа правоохоронної системи

Кабінет Міністрів України затвердив постанову «Про затвердження зразків бланків і технічних описів національного та міжнародного посвідчень водія, свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу, тимчасового реєстраційного талона транспортного засобу та зразка розпізнавального автомобільного знака України та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів» ([Міністерство внутрішніх справ](#)).

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль:

Цією постановою ми привели документи у відповідність до європейських вимог. Новий зразок також на пластиковій карточці. Він тримовний (українською, англійською, частина – французькою мовами), чинний на території всієї Європи та в багатьох країнах світу. Відтепер на посвідченні – група крові (резус-фактор) водія. Це дасть можливість лікарям оперативно надавати першу медичну допомогу потерпілим у разі ДТП. Також будуть вказані дані згоди або незгоди на донорство.

При цьому інформація про надання згоди або незгоди на посмертне донорство, групу крові (резус-фактор) до посвідчення водія вноситься лише за письмовою згодою особи.

Нове свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу – документ, який повністю відповідає міжнародним вимогам. Він передбачає додавання позначки щодо відповідності авто екологічним нормам «Євро-2» – «Євро-6» або іншому рівню.

Постановою передбачено, що національне та міжнародне посвідчення водія, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу, тимчасовий реєстраційний талон транспортного засобу, видані до набрання чинності цією постановою, є чинними протягом строку, на який їх було видано.

Реформа державної служби та реорганізація державних органів

Верховна Рада прийняла за основу законопроект № 3087-д «Про Бюро економічної безпеки» – правоохоронний орган, який займатиметься кримінальними порушеннями у сфері економіки та ліквідує податкову міліцію ([Економічна правда](#)).

Також законопроект пропонує забрати в СБУ повноваження щодо розслідування економічної злочинності.

Згідно з документом, директор Бюро призначається за підсумками конкурсу та звільняється з посади Президентом. Однак до другого читання в законопроект планується внести поправки про перепідпорядкування керівника цього органу Кабінету Міністрів.

Проект передбачає загальну чисельність співробітників Бюро до 4 тис. осіб зі створенням у його складі підрозділів детективів-аналітиків і зовнішнього контролю.

Згідно з документом, законопроект передбачає перехідний період, щоб уникнути колапсу в системі: кримінальні провадження буде передано Генеральній Прокуратурі, а потім до нового органу, який розпочне свою діяльність, коли в його штаті буде 30 % працівників.

Оновлення влади та антикорупційна реформа

Національна антикорупційна стратегія має скоординувати всі гілки влади для ефективного подолання корупції ([Урядовий портал](#)).

Кабінет Міністрів України під час чергового засідання 16 вересня затвердив з одностороннім доопрацюванням Національну антикорупційну стратегію. Презентацію документа уряд заслухав на попередньому засіданні.

Прем'єр-міністр Денис Шмигаль:

Національна антикорупційна стратегія, якої в Україні не було з 2017 р., має скоординувати всі гілки влади для ефективного подолання, а головне – запобігання корупції.

Сподіваємося, що всі органи влади, у тому числі парламент, будуть активно допомагати нам із впровадженням відповідних змін.

Крім того, Кабінет Міністрів схвалив Стратегію боротьби з організованою злочинністю, а також затвердив основні напрями діяльності акціонерного товариства «Державний експортно-імпорتنний банк України» на 2020–2024 рр.

Місія Укрексімбанку буде полягати у створенні доступних інструментів кредитування для українського бізнесу, який хоче експортувати свою продукцію за кордон та захоплювати нові ринки. Тобто сьогоднішнє рішення про напрями розвитку Укрексімбанку – це частина більш широкої програми уряду з підтримки наших експортерів.

Децентралізація та реформа державного управління

Перший заступник міністра фінансів Денис Улютін: Одночасно із завершенням адміністративно-територіальної реформи буде завершена і реформа бюджетної децентралізації ([Урядовий портал](#)).

3 вересня у Міністерстві фінансів відбулись консультації із всеукраїнськими асоціаціями органів місцевого самоврядування щодо проекту Держбюджету 2021 р.

Уже більше місяця Мінфін активно працює над складанням проекту Державного бюджету України на 2021 р.

З метою детального обговорення особливостей взаємовідносин Державного бюджету з місцевими бюджетами, проблемних питань місцевих бюджетів та шляхів їх вирішення у 2021 р. Мінфін зібрав представників всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування: Асоціації міст України, Всеукраїнської асоціації громад, Всеукраїнської асоціації об'єднаних територіальних громад, Всеукраїнської асоціації районних та обласних рад.

Одночасно із завершенням адміністративно-територіальної реформи буде завершена і реформа бюджетної децентралізації. Новоутворені територіальні громади в оперативному режимі будуть створювати свої фінансові управління. Ми готові до конструктивного діалогу щодо врегулювання проблемних питань формування місцевих бюджетів на 2021 р. Для допомоги місцевим фінансовим органам було надіслано листа щодо особливостей складання проектів місцевих бюджетів на 2021 р. Наразі працюємо над підготовкою самого проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» та змінами до Бюджетного кодексу України для врегулювання питань, пов'язаних із підготовкою цього проекту.

Виконавчий директор Асоціації міст України Олександр Слобожан: презентував пропозиції Асоціації до показників Державного бюджету України на 2021 р. у частині місцевих бюджетів, удосконалення міжбюджетних трансфертів, адміністрування податків та зборів, які також були підтримані всіма іншими колегами.

Станом на 1 вересня регіони використали майже 50 % субвенції на шкільні автобуси, закупівлі завершено в 11 областях, – МОН ([Урядовий портал](#)).

Станом на 1 вересня 2020 р. використано 49,8 % розподіленого обсягу державної субвенції на придбання шкільних автобусів. Закупівлі успішно завершено, автобуси прибули в заклади освіти 11 областей України, закупівлі відбулися і здійснюється постачання автобусів до 8-ми, відповідні процедури тривають ще у п'яти областях. Про це повідомляє МОН сьогодні, 16 вересня 2020 р.

Т. в. о. міністра освіти і науки Сергій Шкарлет:

Питання організації підвезення дітей до шкіл є важливим пріоритетом для Президента, уряду та міністерства. Кошти виділені, звертаю увагу представників областей на необхідність пришвидшення проведення тендерних закупівель та своєчасне освоєння субвенції на закупівлю автобусів.

Загалом у 2020 р. у межах освітньої субвенції на закупівлю шкільних автобусів передбачено 600 млн грн.

Наразі придбано 340 одиниць техніки, з них 27 автобусів, які обладнані місцями для дітей з особливими освітніми потребами. Здійснено касові видатки коштів державного бюджету на суму 298 млн 862,6 тис. грн, місцевих бюджетів – 116 млн 315,8 тис. грн.

Станом на 1 вересня процедури закупівель успішно завершені, автобуси прибули в заклади, оплата здійснена і кошти повністю використані в Донецькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Чернівецькій областях.

З них 100 % затвердженого обсягу субвенції використали лише шість областей – Івано-Франківська, Кіровоградська, Львівська, Миколаївська, Херсонська і Чернівецька.

Процедури закупівель відбулися, договори з постачальниками підписані, наразі здійснюється постачання автобусів і поступова післяплата у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Запорізькій, Луганській, Рівненській, Тернопільській, Чернігівській областях.

Заплановано закупівлі та тривають відповідні процедури у Житомирській, Київській, Полтавській, Сумській, Черкаській областях.

Асоціація та безвізовий режим з ЄС

В уряді створили Комісію для координації виконання Угоди про асоціацію ([Урядовий портал](#)).

2 вересня уряд прийняв постанову, якою створює Комісію з питань координації виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Комісія працюватиме як консультативно-дорадчий орган, а одне з її основних завдань – забезпечити підготовку пропозицій для розвитку відносин з ЄС у сфері європейської інтеграції України.

Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Ольга Стефанішина:

Україна встановила високу планку у взаємодії з ЄС, зокрема в інтеграції до європейського внутрішнього ринку. Така робота потребує максимального залучення усіх органів влади. Створена комісія допоможе забезпечити всебічну та ефективну координацію виконання Угоди про асоціацію на рівні міністерств, а також тримати результативний рівень діалогу з Верховною Радою, бізнесом та громадянським суспільством.

Серед основних завдань комісії, зокрема:

– координація органів виконавчої влади щодо комунікації на рівні двосторонніх органів асоціації Україна – ЄС та діалогу з ЄС щодо виконання Угоди про асоціацію;

– удосконалення нормативно-правової бази з питань, що належать до компетенції комісії.

Новостворену комісію очолюватиме Прем'єр-міністр України, заступником уряд призначив віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України. До складу також входитимуть віце-прем'єр-міністри та міністри, Генеральний директор Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції, та (за згодою) заступник керівника Офісу Президента України та голови комітетів Верховної Ради України.

Програма «Велике будівництво»

9 вересня міністр розвитку громад та територій України Олексій Чернишов провів селекторну нараду з головами обласних державних адміністрацій щодо виконання програми «Велике будівництво» ([Урядовий портал](#)).

Під час наради було розглянуто питання динаміки будівельної готовності об'єктів, якості виконання робіт та освоєння коштів, передбачених на реалізацію об'єктів програми.

Продовження будівельних робіт на об'єктах програми є ключовим завданням для всіх областей. Темпи та обсяги фінансування ми

контролюємо, держава дотримується фінансових зобов'язань. На сьогодні з державного бюджету профінансовано 67 % від передбачених коштів на рік, що становить понад 3 млрд грн. Наразі всі кошти надійшли в регіони, тож області мають усі ресурси для вчасного завершення робіт.

Областями-лідерами за динамікою освоєння коштів є Полтавська, Житомирська та Чернівецька області.

Також під час селекторної наради обговорили питання реконструкцій приймальних відділень, які включені в програму «Велике будівництво».

Надано майже всі експертні звіти, отримано 54 повідомлення про початок будівельних робіт. Фінансування проектів реконструкції приймальних відділень, які реалізуються в рамках «Великого будівництва», у цьому році забезпечено на 100 %.

Загалом, згідно з моніторингом реалізації об'єктів програми «Велике будівництво», середній відсоток будівельної готовності об'єктів, які включені у програму, становить 76 %. Це на 6 % більше, ніж минулого тижня, що свідчить про позитивну динаміку готовності. Лідерами є Чернівецька, Полтавська та Сумська області, де динаміка в середньому становить понад 9 %.

Міністр розвитку громад та територій Олексій Чернишов кожного тижня проводить наради з облдержадміністраціями з метою моніторингу стану, якості та дотримання термінів виконання робіт на об'єктах програми «Велике будівництво».

Реформа освіти та науки

Т. в. о. міністра освіти і науки України Сергій Шкарлет заявив, що завдяки проєкту «велике будівництво» на Хмельниччині відкрито новий дитсадок (mon.gov.ua).

1 вересня 2020 р. Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль та т. в. о. міністра освіти і науки України Сергій Шкарлет взяли участь у відкритті закладу дошкільної освіти «Теремок», що розташований у селі Давидківці Хмельницької області, та ознайомилися з його діяльністю.

Дитячий садок збудовано та оснащено сучасним обладнанням у рамках ініціативи Президента України Володимира Зеленського «Велике будівництво».

Т. в. о. міністра освіти і науки України Сергій Шкарлет

У закладі дошкільної освіти буде функціонувати чотири групи, а на території закладу розміщено спортивний майданчик, групові (ігрові) майданчики, у приміщенні створено музично-спортивну залу.

У Давидківському закладі дошкільної освіти «Теремок» малеча навчатиметься відповідно до Базового компонента дошкільної освіти за програмами розвитку дітей дошкільного віку «Українське дошкілля», «Впевнений старт».

Заклад зможуть відвідувати 75 дітей. У садочку працюватимуть 16 педагогів.

Мінфін: Понад 32,7 млн грн отримали учасники за скасоване пробне ЗНО ([Урядовий портал](#)).

Станом на 1 вересня 2020 р. Міністерство освіти і науки України спільно з АТ КБ «Приватбанк» повернули кошти за пробне ЗНО 132 тис. 318 учасникам.

Сума повернених коштів – 32 млн 730 тис. грн, що становить 62,4 % від загальної суми (52 млн 450 тис. грн).

Кошти виплачуються на безповоротній основі з Фонду боротьби з хворобою COVID-19 та її наслідками, які були спрямовані до АТ КБ «Приватбанк» для їх повернення 218 тис. 663 учасникам.

Мінфін буде і надалі регулярно інформувати щодо повернення коштів через «Приватбанк». Проведення виплат відбувається у період з 1 липня до 1 грудня 2020 р. через відділення «ПриватБанку».

Т. в. о. міністра освіти і науки України Сергій Шкарлет заявив, що модернізація професійної (професійно-технічної) освіти – це виклик часу ([Урядовий портал](#)).

За ініціативи Президента України та підтримки Прем'єр-міністра України у сфері освіти розпочато широкомасштабний план модернізації професійної (професійно-технічної) освіти.

Напрацьовано певні кроки та засади на основі концепції модернізації професійної освіти щодо формату і плану модернізації. Зміни дійсно давно назріли, враховуючи, що за останні десятиліття престижність професійної освіти в суспільстві знижувалася. Адже лише у 6 % закладів було оновлено навчальну та соціальну інфраструктуру із залученням інвестицій.

Також до негативних чинників належить невідповідність між попитом і пропозицією, якістю підготовки кадрів і потребами ринку праці у професійних кваліфікаціях; недосконалість системи професійної орієнтації та кар'єрного консультування молоді і дорослих.

Наразі керівний та викладацький склад повністю готові до змін та покращення якості професійної освіти України.

Мета модернізації професійної (професійно-технічної) освіти – створення ефективної системи освіти та навчання, яка стане основою економічного зростання держави, складовою сталого розвитку суспільства, запорукою професійної самореалізації та безперервного професійного розвитку особистості впродовж життя відповідно до її інтересів та потреб економіки України.

Кінцевий результат модернізації – вмотивовані активні здобувачі кваліфікацій, які прагнуть безперервного професійного розвитку, самореалізації та кар'єрного зростання.

Окрім того, т. в. о. міністра Сергій Шкарлет відповів на питання стосовно впровадження системи дуальної освіти.

Уже третій рік поспіль впроваджується дуальна освіта в Україні. Положення дуальної освіти більш за все підходять закладам професійної освіти. Це означає збільшення практичної підготовки слухачів, студентів, учнів, а саме: 70 % – це практична підготовка, 30 % – теоретична. У минулому 2019/2020 навчальному році за програмою дуальної освіти було підготовлено майже 12,5 тис. випускників у 393 закладах освіти у кооперації з промисловими та іншими підприємствами.

Мінцифри: Понад 2000 українських шкіл необхідно підключити до якісного інтернету першочергово ([Міністерство цифрової трансформації України](#)).

Заступник міністра цифрової трансформації з питань розвитку інфраструктури Олександр Шелест:

За підрахунками Мінцифри, 2531 українська школа розташовані в населених пунктах, де немає жодного оптичного провайдера. Це означає, що вони не мають можливості підключитись до якісного інтернету. Відповідно, в умовах карантину і за необхідності дистанційного навчання учні та вчителі цих навчальних закладів не зможуть проводити повноцінне інтерактивне навчання.

Для забезпечення якісного дистанційного навчання в умовах карантину заклади загальної середньої освіти повинні мати підключення до інтернету зі швидкістю не менше 100 Мбіт/с з можливістю зміни на тарифний план зі швидкістю 1 Гбіт/с без оновлення мережевого обладнання. Крім того, сім'ї, де проживають учні та вчителі, повинні мати технічну можливість підключитись до інтернету зі швидкістю не менше 100 Мбіт/с за ринковою ціною. Для цього потрібно, щоб у тих населених пунктах було покриття оптоволоконної мережі.

Минулого тижня Міністерство цифрової трансформації з Міністерством освіти та науки направили спільного листа до керівників обласних державних адміністрацій з повним переліком шкіл, що потребують першочергового підключення до фіксованого інтернету ще до кінця 2020 р.

Підключення шкіл до мережі інтернет – завдання місцевої влади, і кошти на це повинні виділятися з обласних та місцевих бюджетів. У тому числі, на це може бути направлено фінансування із залишків освітньої субвенції на початок бюджетного періоду.

За попередніми оцінками, на підключення цих 2 тис. шкіл до інтернету необхідно 700–720 млн грн, при цьому залишки освітньої субвенції на 1 січня становили понад 5 млрд грн. З них 1,9 млрд грн – залишки коштів, що мають цільове призначення. Тобто грошей у місцевих бюджетів цілком достатньо. Більше того, станом на 1 липня цього року ці залишки збільшилися і становили 8 млрд грн.

Детальні розрахунки максимальної вартості підключення до оптоволоконних мереж по кожній області і наявні обсяги залишків освітньої субвенції по кожному місцевому бюджету, Мінцифри та МОН також надали у спільному листі до керівників ОДА.

Уся архітектура мережі, що побудована до мережевого обладнання всередині приміщення шкіл, повинна базуватись виключно на волоконно-оптичних лініях зв'язку без застосування радіотехнологій. Для цього в технічних вимогах рекомендовано передбачити надання послуги з доступу до інтернету зі швидкістю 1 Гбіт/с до 31.01.2021 року без утримання абонентської плати. Враховуючи значну вартість підключення, рекомендовано передбачити надання послуг з доступу до інтернету без утримання абонентської плати до кінця 2022 р. зі швидкістю не менше 100 Мбіт/с.

Мінцифри просить перед проведенням закупівлі послуг підключення та після закупівлі проводити заміри параметрів інтернет-підключення в приміщенні кожної школи за допомогою технологічних методів визначення швидкості та затримки, а саме спідтесту.

Для того, щоб такі закупівлі були максимального ефективними, кожен необхідно погоджувати з Мінцифри як Генеральним державним замовником національної програми інформатизації.

Згідно з дослідженням Мінцифри, всього шкіл в Україні – 16317. Мають підключення до інтернету за допомогою оптоволоконних технологій – 9773 (60 %). Не мають – 6544 (40 %)

Уряд передасть місцевим бюджетам 100 млн грн для створення навчально-практичних центрів сучасної професійної освіти ([Урядовий портал](#)).

Кабінет Міністрів України підтримав проект розпорядження, яким передбачається розподіл обсягу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти у 2020 р. Відповідне рішення уряд ухвалив на доручення Президента під час чергового засідання 26 серпня.

Прем'єр-міністр Денис Шмигаль:

У більшості таких закладах освіти матеріально-технічна база не оновлювалася десятиліттями. Водночас і промисловість, і сільське господарство потребують професійних робітників. Важливо виховувати нашу молодь, яка буде професійно підготовленою й зможе отримувати достойну роботу на українських підприємствах.

Т. в. о. міністра освіти і науки Сергій Шкарлет повідомив, що області використали понад 301 млн грн субвенції на розвиток Нової української школи ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Станом на 1 вересня 2020 р. області використали 301 млн 233,6 тис. грн коштів субвенції на розвиток Нової української школи, що становить 40,3 % від профінансованого розміру субвенції.

Загалом у 2020 р. субвенція на розвиток Нової української школи становить 1 млрд 60 млн грн.

Кошти виділено на закупівлю засобів навчання та обладнання для навчальних кабінетів початкової школи; інвентарю для фізкультурно-спортивних приміщень, засобів навчання, зокрема навчально-методичної та навчальної літератури, зошитів з друкованою основою для пілотних шкіл; підвищення кваліфікації педагогічних працівників та проведення супервізії. Прохання активізувати роботу в областях з використання коштів субвенції для подальшого впровадження Нової української школи.

Найкращий показник освоєння коштів – 98,4 % – в Одеській області. Більш ніж половину коштів уже вдалося освоїти Сумській (62,6 %), Чернігівській (61,8 %), Херсонській (57,4 %) та Львівській (56,1 %) областям.

Низькі показники наразі демонструють Івано-Франківська (6,9 %) та Миколаївська (7,5 %) області.

У проекті Державного бюджету України на 2021 р. субвенція на Нову українську школу закладена у сумі 1,4 млрд грн.

Т. в. о. міністра освіти і науки України Сергій Шкарлет заявив, що розроблятиметься новий проект співпраці з Європейським інвестиційним банком щодо запровадження змішаної освіти ([Урядовий портал](#)).

Співпраця з Європейським інвестиційним банком є важливим кроком євроінтеграції освітньої системи України.

Сергій Шкарлет висловив сподівання, що найближчим часом Україна і МОН, зокрема, повністю імплементують норми ЄІБ та засади договірної співпраці в частині реалізації проектів.

На зустрічі обговорено питання реалізації спільного проекту «Вища освіта в Україні», що передбачає здійснення робіт з підвищення енергоефективності будівель 21 університету в різних регіонах України.

Також сторони погодили наступні кроки щодо підготовки угоди про фінансування ЄІБ програми підтримки професійної (професійно-технічної) освіти у частині створення Центрів професійної досконалості.

Т. в. о. міністра С. Шкарлет запропонував спільно опрацювати питання щодо можливої участі ЄІБ у підтримці заходів зі створення та запровадження комплексної програми змішаної (очно-дистанційної) освіти.

Світ шукає шляхи адаптації до життя в умовах пандемії коронавірусу. І Україна також проходить цей шлях уперше. Нам необхідна допомога в організації змішаної освіти, особливо для шкіл, зокрема, і в рамках Нової української школи. Тому ми готові розробити проект і подати його на розгляд до ЄІБ. Закликаю всіх партнерів МОН долучитися до цього процесу.

Голова представництва Європейського інвестиційного банку в Україні Жан-Ерік де Загон:

Інвестиції в людський капітал надзвичайно важливі для ЄІБ, і тому співпраця з Україною у сфері освіти є необхідною.

МОН та ЄІБ високо оцінили рівень співпраці за існуючими проектами та налаштовані на подальшу плідну співпрацю. Окрім того, сторони обговорили питання відкриття готових об'єктів фінансування ЄІБ в Україні.

Реформа охорони здоров'я

Програмою «Доступні ліки» користується вже 2,3 млн українських пацієнтів ([Урядовий портал](#)).

Державною програмою реімбурсації «Доступні ліки» користуються вже 2 млн 350 тисяч українських пацієнтів, 462 тисячі з них проживають у сільській місцевості.

Програма реімбурсації «Доступні ліки», яку адмініструє Національна служба здоров'я України, дозволяє зробити лікування хронічних захворювань доступнішим.

Кількість пацієнтів, що нею користується, постійно зростає. Зокрема, за останні 24 години вперше ліки за цією програмою отримали майже 2 000 пацієнтів. Серед тих, хто користується програмою, 63 % – це люди старше 65 років, 36 % – люди від 40 до 64 років. 80 % користувачів програми отримують за нею ліки від серцево-судинних захворювань, які є найпоширенішими у структурі захворюваності українців.

У рамках державної програми реімбурсації «Доступні ліки», у 2020 р. Національна служба здоров'я України виплатила аптекам 618 млн грн за відпущені лікарські засоби пацієнтам.

З початку цього року лікарі виписали 9,5 млн електронних рецептів на ліки за програмою, 85 % з яких уже погашено, тобто пацієнти отримали необхідні ліки в аптеці.

НСЗУ законтрактувала 1179 аптекних закладів на роботу за програмою «Доступні ліки». Пацієнт може отримати ліки за програмою у 8,5 тисячах аптек по всій країні, майже 20 % з яких розташовані в селах та селищах міського типу. Тобто пацієнти, які проживають у сільській місцевості, також мають можливість користуватися цією програмою.

У програму входять ліки як українських виробників – зараз їх 60 %, так і іноземних – їх 40 %.

На сьогодні в програмі «Доступні ліки» 264 лікарських засобів, серед них 85 – які пацієнт може отримати безоплатно. Зокрема, у програмі «Доступні ліки»: 200 ліків для лікування серцево-судинних захворювань, 48 – діабету II типу, 15 – бронхіальної астми, 1 – для лікування ревматичних хвороб.

Усі ці ліки пацієнт може отримати за рецептом в аптеці безоплатно або з незначною доплатою. Єдиним винятком є препарат для лікування ревматичних хвороб, вартість якого повністю сплачує пацієнт.

Програма «Доступні ліки» – це успішний приклад державно-приватного партнерства. На сьогодні 88 % законтракованих НСЗУ аптечних закладів на участь у цій програмі є приватними. Такий високий рівень залученості приватних закладів свідчить про довіру до держави в особі НСЗУ. НСЗУ чітко виконує свої зобов'язання перед аптечними закладами згідно з контрактами і вчасно та в повному обсязі здійснює оплати за відпущені ними ліки пацієнтам.

НСЗУ пропонує розширити програму реімбурсації «Доступні ліки» у 2021 р. Включити до програми ліки для пацієнтів, які перенесли інфаркт або інсульт, лікарські засоби для людей з розладами психіки та поведінки.

МОЗ та USAID в Україні визначили пріоритети співпраці у сфері реформування системи охорони здоров'я ([Урядовий портал](#)).

Міністр охорони здоров'я Максим Степанов провів онлайн-зустріч із представниками місії USAID в Україні. Сторони визначили пріоритетні напрями співпраці та підтримки у стримуванні поширення та в реагуванні на спалахи COVID-19 в Україні.

Міністр охорони здоров'я Максим Степанов:

МОЗ зацікавлене у співпраці, аби підвищити якість та доступність медичних послуг для всіх українців при впровадженні другої хвилі реформи. Хочу відзначити важливість підтримки з боку USAID. Адже лише спільними зусиллями ми можемо протистояти хворобі.

Серед пріоритетів у подальшій співпраці МОЗ та USAID – фінансування системи охорони здоров'я, розробка нового законодавства у сфері обігу лікарських засобів для впорядкування і прозорості фармацевтичного ринку, розвиток eHealth, продовження співпраці в напрямку громадського здоров'я (реагування на прояви інфекційних хвороб та ширше охоплення українців заходами з імунізації), розробка стратегічного плану розвитку лікарняної мережі госпітальних округів.

Також на зустрічі було представлено нового директора місії USAID в Україні Джеймса Хоупа та директора управління охорони здоров'я місії USAID в Україні Бена Зіннера.

Міністр охорони здоров'я Максим Степанов заявив, що у 2,5 раза збільшить тариф на екстрену медичну допомогу у 2021 році ([Урядовий портал](#)).

Новий тариф на наступний рік на надання екстреної медичної допомоги заплановано збільшити у 2,5 раза.

Зараз тариф становить 164 грн, вже після підняття. До цього було 116 грн. На наступний рік ми запропонували, щоб це було 412 грн. Це у два з

половиною рази більше від чинного тарифу. За нашими підрахунками, новий тариф буде покривати всі витрати на надання цієї медичної послуги.

Сума, яка в місяць сплачується екстреній медичній допомозі, рахується так: кількість людей, яка проживає в місті, множиться на 164 грн. Ці кошти йдуть на заробітну плату працівникам, паливе для машин екстреної медичної допомоги та медичні засоби, які перебувають у каретах «швидкої».

Коли ми говоримо про підвищення тарифу на надання екстреної медичної допомоги, то треба встановити відповідні індикатори якості. Перший – час приїзду. Зараз лише 31 % бригад доїжджають у терміни, встановлені державою. На наступний рік ми закладаємо, що буде не менше 60 %, у 2022 р. – 75 %, а на 2023 р. – не менше 85 %. Тобто у нас є конкретний план реформування екстреної медичної допомоги. Ми розраховали це на 3–4 роки. Також сюди входить маршрутизація пацієнтів. Наприклад, якщо є хворий з інфарктом чи інсультом, то його відразу повинні відвезти в ту лікарню, яка визначена для лікування цього хворого. Більше того, коли пацієнта везуть, то бригада екстреної допомоги повинна повідомити в лікарню, щоб відразу по прибуттю пацієнту почали надавати медичну допомогу, особливо в разі критичного стану.

Особисто обговорював встановлення цих індикаторів та критерії якості з працівниками «екстренки», які підтримують цю ідею.

Пенсійна реформа

Урядом прийнято рішення щодо підвищення у 2021 році та в подальшому пенсійних виплат для найбільш вразливих категорій осіб ([Урядовий портал](#)).

Прийняття Кабінетом Міністрів України Постанови «Деякі питання підвищення пенсійних виплат для окремих категорій осіб у 2021 році та в подальшому» забезпечить:

– з 1 липня 2021 р. встановлення щомісячної компенсаційної виплати в розмірі до 400 грн пенсіонерам старше 75 річного віку, в яких розмір пенсійної виплати не перевищує розміру середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески та яка враховується для обчислення пенсії за 2020 рік, а також підвищення мінімальних пенсійних гарантій особам із страховим стажем 20 років для жінок та 25 років для чоловіків з 1712 грн до 2500 грн;

– продовження на 2021 р. виплати щомісячних компенсацій в розмірі до 500 грн пенсіонерам старше 80 річного віку, які були запроваджені у 2020 р., а також розширення кола її одержувачів пенсіонерами, в яких розмір пенсії не перевищуватиме розміру середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески та яка враховується для обчислення пенсії за 2020 р.;

– з 2022 р. збільшення компенсаційних виплат пенсіонерам, яким виповнилося 75 років і більше та 80 років і більше на показник індексації

пенсій, що дасть можливість запобігти подальшому збільшенню різниці в розмірах пенсій;

– визначення дати індексації пенсій з 1 березня 2021 р.

Ініціативи регіональних владних структур та громадських організацій

(Децентралізація влади)

У 2017 р. Терехівська ОТГ (Тернопільська обл.) почала співпрацювати з Програмою USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE). Була розроблена Програма із місцевого економічного розвитку. У результаті співпраці із громадою впроваджено проект «Розвиток Медіа-Центру та створення коворкінг-простору в м. Терехів». Цілі проекту відповідали сучасним потребам мешканців громади.

Медіа-центр облаштував приміщення новими меблями, технікою для зйомок у студії (ноутбук, плазмовий телевізор, мікрофони, професійна фотокамера – для трансляцій наживо та відеозйомок на виїзді), додатково з меблями для коворкінг-простору. Команда медіа-центру брала участь у навчанні в Києві: відвідали студії центральних телеканалів України, вивчали досвід журналістів, медіаменеджерів, спеціалістів із технічних питань.

Сьогодні медіа-центр працює в декількох напрямках: підготовка прямих включень і вихід наживо на сторінці у Фейсбук із гостями, зйомка і монтаж відеосюжетів, коментарів, різноматематичних програм; модерування місцевих спільнот; підтримка підприємництва через поширення відеороликів, статей, фото, інстаграм-сторіс про місцевий бізнес: магазини, салони краси, сферу послуг заклади харчування; організація публічних заходів.

Під час карантину робота медіа-центру здійснювалась у напрямках, найбільш корисних громаді. Із можливістю прямих включень відбулися дистанційні уроки для старшокласників.

(Децентралізація)

20 серпня Брошнів-Осадська селищна об'єднана громада (Івано-Франківська обл.) відкрила новозбудовану сучасну амбулаторію загальної практики сімейної медицини. До складу Брошнів-Осадської громади ввійшли села з трьох різних районів: Рожнятівського, Калуського та Долинського.

Заступник Брошнів-Осадського селищного голови Наталія Олексюк:

Нову амбулаторію ми спорудили в рамках державної програми «Доступна медицина». Фінансування будівництва та оснащення – 10 % кошти бюджету громади, решту – державного бюджету. Тепер більше двох

тисяч мешканців села Креховичі користуватимуться послугами цієї сучасної амбулаторії. Знайшли вільну земельну ділянку, їздили по багатьох амбулаторіях західних областей, вибирали найкращий варіант за взірець. І ось – результат. У нашій амбулаторії є все необхідне обладнання: кардіограф, гематологічний аналізатор, пікфлуометр, офтальмоскоп, глюкометр, інше обладнання, як того вимагає Примірний табель матеріально-технічного оснащення закладів охорони здоров'я. Звісно, що громада подбала і про забезпечення амбулаторії Інтернетом, відеоспостереженням, пожежною системою безпеки. В амбулаторії працюють сімейний лікар, педіатр, дві сімейні медсестри. Придбали новий автомобіль для забезпечення мобільності медичних працівників.

Новозбудована амбулаторія, яка надаватиме послуги первинного рівня медицини, є структурним підрозділом Комунального некомерційного підприємства (КНП) «Брошнів-Осадська міська лікарня». Міська лікарня – це вже вторинний рівень медицини. Цей заклад громада взяла на свій баланс у 2017 р. Тоді він був структурним підрозділом Рожнятівської центральної районної лікарні, в якому планувалося істотне скорочення і перепрофілювання лікарні на амбулаторію. Та керівництво громади мало чітку мету: забезпечити населення якісними, доступними медичними послугами. Адже саму послугу оплачує держава в особі Національної служби здоров'я України (НСЗУ), громада ж піклується, аби заклад був комфортним для пацієнтів і лікарів.

[\(Децентралізація\)](#)

Скалатська об'єднана громада має цьогорічний бюджет 83 млн грн, з яких 43 млн грн – власні надходження. Для такої потужної громади витрати на медицину ніколи не були проблемою. Можливо, саме тому міська рада без зволікань проголосувала за те, щоб забрати у районної ради одну з двох районних лікарень – ту, яка розташовувалася на їхній території. І це поза тим, що «медична господарка» і так була чималою: 12 фельдшерсько-акушерських пунктів і п'ять амбулаторій та поліклінік.

Голова Скалатської ОТГ Петро Савончак:

Витрат на власну лікарню ми намагалися не зменшувати. За рекомендацією головного лікаря Богдана Максимовича, ми не проводили скорочень персоналу, як це робили інші громади, взявши на баланс об'єкт «вторинки». Ми завжди без зволікань ішли на витратні ремонти та закупівлю необхідного обладнання. Минулого року ми поміняли вікна в нашому медичному закладі, поклали коло нього бруківку, купили рентген-апарат та іншу апаратуру. Витратили на це близько 0,5 млн грн, бо більшість витрат були за співфінансуванням із Програмою DOBRE. Також цьогоріч наша громада виділила на закупівлю кисневих концентратів, ліків, халатів, респіраторів, дезінфекційних засобів тощо для первинної і вторинної ланок нашої медицини, яку ми тепер не розділяємо, 220 тис. грн. А незабаром ми плануємо виділити ще 200 тис. грн. Але усе це зовсім не ті гроші, про які

варто говорити. Адже переваг від того, що в нас є власна лікарня, дуже багато.

Спершу утримання лікарні коштувало нам набагато дорожче, ніж зараз, та ніхто не вважав ці витрати зайвими. Частина її будівель зведена ще за австрійських часів, і багато приміщень потребували ремонту. Тож ми капітально відремонтували терапевтичне, інфекційне та педіатричне відділення. Також працівники нашої медичної установи мали чималі борги із заробітної плати, і ми щороку закривали їх. На це йшло від 0,5 до 1 млн грн щороку. Наприклад, минулого року ми виділили на цю статтю 650 тис. грн, а цьогоріч – 350 тис. грн, які, щоправда, теж пішли на покриття минулорічної заборгованості. Тепер ситуація докорінно змінилася, 100 % зарплат персоналу лікарні (а це близько 11 млн грн на рік) виплачує Національна служба здоров'я, і боргів у неї перед лікарями немає. Громаді залишаються тільки комунальні витрати.

Виходить так, що всі витрати на утримання лікарні, у якій працюють 120 осіб, з яких 25 лікарів, не перевищують 1 млн грн на рік. Але ж стільки саме громада отримує від своєї медичної установи як ПДФО. Таким чином можна сказати, що лікарня виходить «в нуль» і не потребує додаткових коштів.

Новини із соціальних мереж

[\(Володимир Зеленський\)](#)

Президент України Володимир Зеленський:

Через політичні ігри та підготовку до місцевих виборів деякі представники місцевої влади, особливо в обласних містах, почали чомусь на словах воювати з центральною владою через те, що влада «закручує гайки», і хотіли пом'якшення карантину.

У селах, маленьких містечках, якщо люди бачать, що голова села, голова ОТГ, мер виходить і каже: я вважаю, що влада переоцінює складність ситуації, що немає нічого страшного, що можна день міста проводити і збирати по 20–30 тисяч людей, – люди бачать, орієнтуються й так поводяться. Люди орієнтуються на лідерів.

У такому разі відповідальність за погіршення епідемічної ситуації та зростання кількості інфікованих у тому чи іншому населеному пункті лежить на місцевій владі.

Порівняно з іншими країнами, в Україні діє доволі ліберальний формат карантину. Там, якщо людина без маски – штрафують прямо на вулиці, і не тільки штрафують фінансово, а іноді навіть використовують фізичну силу.

Я на жодні компроміси ні з ким не йшов би, бо компроміси обернуться кількістю захворілих, а результатом буде кількість померлих людей.

([Денис Шмигаль](#))

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль:

Надзвичайно вдячний ООН, UNDP Ukraine / ПРООН в Україні, Оснат Лубрані та Дафіні Герчевій за презентацію ґрунтовної оцінки соціально-економічного впливу COVID-19 на Україну та план заходів щодо реагування на кризу й післякризове відновлення.

Уряд уже розробляє комплекс заходів, які дозволять прискорити економічне відновлення. Зокрема, це програми з підтримки бізнесу, приватизація державних підприємств, стимулювання споживчого попиту.

З наступного тижня починаємо активно працювати над практичним планом заходів, запропонованих групою експертів. Надзвичайно важливо мати спільне розуміння та поділяти одні й ті самі цінності.

([Денис Шмигаль](#))

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль:

Вдячні Верховній Раді за підтримку законопроекту, що дасть змогу розрахуватися перед працівниками приватної шахти «Надія» на Львівщині. Це черговий вдалий приклад, коли спільна робота уряду й парламенту дає результат.

Зі свого боку уряд комплексно підійшов до вирішення цієї проблеми. Фінансовий аудит Міненерго виявив численні порушення в діяльності попереднього керівництва підприємства, що призвели до значних збитків і заборгованості із заробітної плати гірникам.

Тож була досягнута домовленість про виділення шахті «Надія» платежів у розмірі 8,7 млн грн за вугільну продукцію. Ці кошти вже надійшли на рахунки шахти для виплати зарплат. Тепер же завдяки рішення Раді підприємство зможе повністю розрахуватися з боргами.

Окремо наголошу, що держава не має боргів перед шахтарями. Цього року завдяки злагодженим діям уряду вдалося виплатити борги із зарплати перед усіма працівниками державних шахт. Працюватимемо й надалі, щоб усі шахти функціонували стабільно.

([Денис Шмигаль](#))

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль:

Україна здатна зміцнити лідерські позиції на аграрному ринку у світі, а для цього необхідно збудувати сучасну систему зрошення. Як відомо, останніми роками південні області України потерпають від посухи. Щоб знизити негативний природний вплив на врожайність, Президент дав завдання уряду розширити програму «Велике будівництво» на будівництво зрошувальних систем.

Під час робочої поїздки на Херсонщину з колегами-міністрами завітали до Інституту зрошеного землеробства НААН, де обговорили план дій у цьому напрямі. За оцінками спеціалістів, модернізація системи іригації підвищить урожайність щонайменше у 2,5 рази. Переконалий, Херсонська

область може стати взірцем у будівництві нових і сучасних зрошувальних систем.

Крім того, Україна матиме змогу перейняти досвід розвитку аграрної сфери в Іспанії. Цього тижня Мінекономіки підписало відповідний Меморандум з іспанською стороною, що дасть змогу не лише обмінюватися досвідом, але й збільшити обсяги торгівлі між нашими країнами.

[\(Олена Зеленська\)](#)

Дружина Президента України Олена Зеленська:

Я завжди тішуся, коли бачу, що відвідувачі музеїв світу можуть прослухати екскурсію рідною українською мовою. І відсьогодні ще одна світова культурна скарбниця – віденський Музей історії мистецтв – зможе вітати своїх гостей українською. Як привітала нас з Володимиром.

Дехто може сказати, що під час пандемії українці не мають змоги подорожувати, тож навіщо було робити це зараз. Я відповім: такі часи треба використовувати для підготовки «домашніх завдань». Ми разом з керівництвом музею, разом з нашим посольством використали період карантину для того, щоб підготувати цей аудіогід, аби, коли пандемія нарешті закінчиться, українці змогли відкрити для себе віденський Музей історії мистецтв рідною мовою.

Дуже дякую директорату Музею, нашому посольству в Австрії – ви зробили велику роботу! (...) Дякую перекладачам, акторам звукозапису – всім, хто долучився до цього проекту!

Експертний погляд

[\(Слово і Діло\)](#)

Виконувачем обов'язків голови Спеціалізованої антикорупційної прокуратури після звільнення Назара Холодницького став Максим Грищук.

Політичний експерт Дмитро Васильєв:

Вочевидь, від позиції та фаховості керівника залежить діяльність цього органу. Зі зміною керівника зміниться і підхід до роботи. За той період, коли САП керував Н. Холодницький, я не бачив жодного яскравого кейсу, який був би реалізований у суді. Для чого і був створений цей орган.

Про тиск на Н. Холодницького можна було б говорити в тому разі, якби в суді були гучні справи. Спеціальна антикорупційна прокуратура не показала якихось принципових результатів. Я не знаю, з чим пов'язаний такий крок, але результатів роботи мало.

[\(Слово і Діло\)](#)

Верховна Рада України під час позачергового засідання затвердила законопроект про зміни до бюджету, згідно з яким збільшується до 5 тис. мінімальна заробітна плата.

Політичний експерт Олег Саакян:

Бюджет отримає додаткові надходження від збільшення мінімалки в наступному податковому періоді.

Збільшення заробітної плати – це доволі технічний момент, який коригується, як і інші показники. У нас кожного року відбувається зростання показників на 13 %. У нас навіть було збільшення вдвічі.

Передусім буде стимулюватися купівельна спроможність.

Це не видатки в прямому розумінні. Це бюджетне фінансування, яке повернеться частково до бюджету, оскільки це переважно стосується державного сектора, але будуть відрахування і до Пенсійного фонду, і на страхування.

Ці гроші в перспективі дадуть надходження в наступному бюджетному періоді.

Бюджет із затримкою в часі отримає свої відсотки... Це не скільки видатки, а інвестування. Чи по кишені сьогодні таке для бюджету, вочевидь, підйомно.

Збільшення мінімальної заробітної плати розподіляється на етапи, то навантаження на бізнес не буде супроводжуватися критичним впливом. Це не буде супроводжуватися високими податками, оскільки це стосується тих, хто виплачує мінімальну заробітну плату. Така поетапність підвищення рівня зарплати навіть буде сприяти детінізації. Ми, звісно, не вирішимо всіх питань, але для тих, хто платить податки з мінімальних зарплат, це буде кроком для зменшення цього розриву.

[\(Слово і Діло\)](#)

Кабінет Міністрів пропонує Верховній Раді розширити програму допомоги безробітним на період другої хвилі карантину. У парламенті зареєстрований законопроект № 3010 а.

Економіст Борис Кушнірук:

Такі заходи повинні включати сплату комунальних послуг, можливо, навіть у безготівковій формі. Також варто було б запропонувати безкоштовне діагностування. Але тут є ризик, щоб не присадити людей на грошові виплати, бо це розбещує. Такі заходи повинні бути обережними, але загалом уряд повинен орієнтуватися на стимулювання трудової активності.

Імовірно, зараз безробіття перейшло в стадію стагнації, ситуація із зовнішніми факторами вже своє відіграла. Нових людей, які втратили роботу, більше не з'являється, але чим довше зберігається ця стагнація, тим більша ймовірність, що хвиля безробіття відновиться в подальшому.

[\(Слово і Діло\)](#)

Кабінет Міністрів пропонує Верховній Раді розширити програму допомоги безробітним на період другого карантину.

Економіст Олексій Дорошенко:

Рівень безробіття зростатиме, й основним фактором є послаблення бізнесу. Головний фактор, який впливає на безробіття – відсутність з боку держави підтримки бізнесу, а не подальші обмеження.

Найскладніше поточну ситуацію переживає бізнес, і це стане однією з передумов чергової хвилі безробіття. Багатьом, я знаю, краще закриватися, ніж чогось чекати. Протягом останніх шести років український бізнес звик до того, що виживає той, хто здатен адаптуватися, але якщо немає заробітку, люди будуть припиняти свою діяльність. Тому виживають параноїки. І параноя підказує, що зараз краще закритися.

[\(Слово і Діло\)](#)

У п'ятницю Конституційний Суд визнав невідповідним Основному Закону деякі положення постанови Кабінету Міністрів про введення карантину.

Експерт з конституційного права Богдан Бондаренко:

Якоїсь однозначності щодо цього немає, бо є за що критикувати Конституційний Суд, бо там і щодо юридичної техніки, і щодо інших положень виникає ряд питань. У цілому, якщо ми говоримо, чи могли бути визнані окремі положення неконституційними – через різноманітні підстави вони дійсно могли бути визнані неконституційними. Але, загалом, питання складне.

Рішення КСУ реальних наслідків не буде мати, але в перспективі вплине на прийняття рішень у схожих ситуаціях.

Насправді, малоімовірно, що якимось це вплине на судову практику. Це дуже дискусійне питання щодо дії в часі рішень Конституційного Суду. Це означає, що в подальшому моменти, які визнані неконституційними, не будуть повторюватися.

[\(Слово і Діло\)](#)

Конституційний Суд України визнав, що указ Президента України Петра Порошенка щодо призначення Артема Ситника директором Національного антикорупційного бюро України від 2015 р. не відповідає Основному Закону.

Експерт з конституційного права Олександр Москалюк:

КСУ виніс рішення щодо конституційності указу про призначення, а не, власне, закону про НАБУ. Логіка КСУ мала б бути в тому, що положення про призначення глави НАБУ не передбачені Конституції. У резолюції рішення КСУ вказується, що перелік повноважень Президента України має вичерпний характер, і призначення директора НАБУ серед них немає. До речі, те ж саме стосується керівника ДБР.

Коли Президент призначав директора НАБУ, була створена комісія: три людини від Верховної Ради, Кабміну і Президента, які пропонували дві чи три кандидатури, з-поміж яких Президент обирав одну. Тобто формально

Президент призначав директора НАБУ не одноосібно, хоча й не мав на це повноважень.

А. Ситник не є звільненим, а просто його призначення визнано неконституційним, тобто треба вирішувати цю ситуацію законодавчим чином.

До КСУ вже надійшло окреме подання від низки депутатів щодо закону про НАБУ. Вже ухвалено рішення про його розгляд у короткий термін – протягом місяця.

Те, як будуть надалі вирішувати питання призначення директора НАБУ, багато в чому залежатиме від цього рішення КСУ саме щодо закону про цей орган. КСУ може визнати неконституційним відповідну норму закону, і тоді утвориться юридичний вакуум.

Верховна Рада на підставі рішення КСУ має обрати процедуру призначення керівників НАБУ та ДБР. По-нормальному треба було передбачити цей орган у межах Конституції. Треба в ст. 106 окремим пунктом, наприклад, вказати, що Президент призначає на підставі подання конкурсної комісії директора НАБУ та голову ДБР.

А. Ситнику скоро пригадають історію з відпочинком у Карпатах, який суд визнав корупційним адміністративним правопорушенням. З одного боку, постанова суду про притягнення за корупційне адмінпорушення не є підставою для звільнення директора НАБУ, а з іншого – в законі сказано, що особа не може бути призначена на цю посаду за наявності притягнення до відповідальності за корупційне адмінпорушення.

Експерт з конституційного права Богдан Бондаренко:

Не можна було давати Президенту повноваження призначати директора НАБУ, тому що це сфера органів правопорядку, питання внутрішньої політики, що не входить до повноважень Президента України. Якщо Президент робить щось, що не передбачено Конституцією, це означає те, що такі дії неконституційні.

Коли змінилася влада і КСУ запитали, чи конституційне призначення А. Ситника на посаду, цілком природньо, що суд визнав його неконституційним.

Насправді ще півроку тому в іншому документі КСУ написав практично те саме. Це стосувалося не А. Ситника, а президентських повноважень стосовно змін до Конституції. Тоді КСУ сказав, що призначати голів ДБР і НАБУ Президент не може, оскільки це не його компетенція, а, по суті, компетенція Кабінету Міністрів. Тоді ніхто на це не звернув уваги. Зараз ми говоримо про НАБУ, а скоро стане питання й щодо ДБР.

Подальше перебування А. Ситника на посаді має вирішитися найближчим часом, коли стане зрозуміло, хто переможе на виборах президента США. Поки ситуація буде розвиватися досить мляво. Будуть згадувати про реєстр антикорупціонерів, про недоведені до кінця справи та неконституційність призначення Ситника, і це стане однією з ознак початку нового політичного сезону.

(Слово і Діло)

1 вересня в українських школах розпочався новий навчальний рік. Уперше свято Дня знань, а також сам процес навчання, буде організовано з урахуванням пандемії і карантинних обмежень.

Експерт напряму «Освіта» аналітичного центру «Український інститут майбутнього» Микола Скиба:

Необхідно систематизувати та вивчити досвід дистанційного навчання, а також розробити систему стимулів для учнів.

За цей час, перш за все, необхідно навчити дітей користуватися джерелами, навчатися самим та заохотити. Бо якраз відсутність стимулів є проблемою для дітей у дистанційному навчанні. Тому що в школі є для цього умови і інструменти. По-друге, треба підготувати добірки матеріалів.

Минулий семестр – це великий досвід. Тисячі педагогів брали в цьому участь, і від цього треба відштовхуватися. Це і різні методи, і досить багато онлайн-ресурсів та цифрових лабораторій, які почали використовувати. Цей досвід потрібно вивчити та систематизувати.

(Слово і Діло)

Головний санітарний лікар України повідомив, що не виключає повернення до жорсткого карантину.

Політолог Василь Яблонський:

Мені здається, що влада себе дискредитувала, тому що політики самі не дотримувалися карантинних заходів, і тому ми побачили хвилю супротиву по всій країні. Якщо Кабмін зважиться на більш жорсткі заходи, то це викличе чергову хвилю невдоволення, невиконання цих заходів і, зрештою, поглибить дискредитацію виконавчої влади.

Дискредитована сама ідея карантину, тому люди не сприйматимуть цього заходу, навіть якщо це необхідно.

Коли було десятки хворих, то забороняли гуляти в парках, а зараз усі ходять без маски, роблять селфі, те ж саме роблять урядовці, при тому, що маємо тисячі нових випадків, і це сприймається, як належне, тому всі, хто не сильно переймається нюансами епідемії – не сприймають такі обмеження серйозно.

Якщо в Кабміні стверджують, що знайшли баланс, то має розвиватися економіка і має не поширюватися епідемія. Ми бачимо протилежне: економіка занепадає, коронавірус поширюється. Але, очевидно, що зонування – це хоч якийсь вихід, але складається таке враження, що «червоні» зони запроваджують там, де підтримка уряду та Президента на низькому рівні.

(Слово і Діло)

В Україні збільшується кількість шпиталізованих із коронавірусом, і влада не виключає повернення до жорсткого карантину.

Економічний експерт Андрій Блінов:

Безумовно, бізнес повинен планувати такі ризики, пов'язані з посиленням карантину. Такий сценарій можливий, але ми повинні розуміти, наскільки суворими можуть бути обмеження. Якщо ми говоримо про «червону» зону, то це, безумовно, найбільша загроза. Фактично, будуть закриватися всі громадські заклади та простори. Але в будь-якому разі, ніхто не наважиться на тотальний карантин ні в Україні, ні у світі. Зараз, коли йдеться про локальні спалахи, то бізнес все одно не зможе компенсувати свої затрати. Єдине, що можна зробити – це продумати інші шляхи надання послуг, як от через інтернет. У принципі, значна частина бізнесу адаптувалась.

Посилення карантину повинно бути закладено у стратегії роботи підприємців, і найбільші зміни необхідно внести у графіку роботи, трудових договорах та способах надання послуг у разі закриття громадського простору.

Також доведеться переходити на контрактний вид оплати, тобто змінювати формат домовленості з працівниками. Зрозуміло, сплачувати працівникам за години простою – це будуть витрати.

[\(Радіо Свобода\)](#)

П'ять років тому уряд України дав добро на створення Національної поліції, яка підпорядковується МВС. Реформу поліції назвали тоді одним із небагатьох досягнень після Революції Гідності.

Оглядач, спеціаліст з кримінальної проблематики Олег Єльцов:

Під час дійсно назрілої реформи правоохоронних органів надано перевагу зовнішньому ефекту. Так, усі ми пам'ятаємо, як починалося п'ять років тому. Красива форма, величезний резонанс у пресі, постійні заяви міністра внутрішніх справ А. Авакова, що, мовляв, до лав тієї ж патрульної поліції беруть лише кваліфікованих, освічених співробітників і лише після ретельного конкурсу. «У нас такий конкурс!» – казали тоді. До речі, зараз уже немає конкурсу. А недобір є.

Загальний рівень некомплекту патрульних по Україні сягає 17 %. Про це йдеться у відповіді Департаменту патрульної поліції на інформаційний запит «Укрінформу» (дані від 20 січня цього року). Найбільше бракує «копів» у Черкаській області – 22 % і у Донецькій області – понад 20 %; найменше – в Івано-Франківській області та Чернівецькій області – 9 %. У Києві недобір – понад 16 %.

(...) Того ж Кравченка тоді тільки ледачий не критикував, і я також. Але зараз є приводи, щоб поставити питання: чим нинішні «нементи» відрізняються від тих «ментів»? От такий приклад я вам наведу: з часів Кравченка на вулицях не торгували цигарками. Це – підакцизний товар, це – грандіозні гроші до бюджету. До якого в нас недобір, якщо не помиляюся, десятки мільярдів гривень. І в такій ситуації знову з'явилися ці торговці підакцизним товаром. І мало того, що вони торгують тютюном, вони торгують контрафактом. Такий висновок можна зробити і по цінах, і по

поліграфії. Цього давно не було і от повернулося. Хто це «кришує»? Однозначно, всі вуличні торговці платять «ментам». Ще приклади. Хто зараз головні сутенери? «Менти». Хто головні наркаторговці? «Менти».

Я думаю, одна з головних проблем – це є пан Аваков. Який геть не має стосунку до цієї структури, геть не хоче її реформувати. Фактично ми створили монстра – це корпорація, страшенно корумпована структура. Так, у нас є патрульна, дорожня поліція, яка дійсно відрізняється від ДАІ. Дійсно, не так нахабно беруть хабарі. Але беруть. І дедалі більше беруть, особливо у регіонах. І взагалі щодо нинішнього міністра... Навіть якщо замість нього прийшов би «мент», то гірше точно не буде. Головне, щоб прийшла людина, яка не створювала б «схем».

[\(Радіо Свобода\)](#)

Під Верховною Радою знову протестують власники авто на єврономерах. Вимагають протестувальники пом'якшення умов розмитнення автомобілів.

Адвокат компанії «ЄПраво» Тарас Гук:

Відповідно до законодавства, їх повинні були штрафувати з 1 січня цього року, але ще в грудні була досягнута усна домовленість міністра внутрішніх справ і Прем'єра, що штрафів не буде, доки не буде врегульоване питання подальшого розмитнення транспортних засобів на єврономерах. З того часу ані поліція, ані інші органи не задіюють ті механізми, які б реалізовували застосування високих штрафів за керування транспортними засобами, які нерозмитнені.

В українській політиці – це звичне явище, але неправильне з точки зору права. Єдине, що може виправдати такий стан речей – це те, що насправді авто на єврономерах стало значно менше, і попри наявність будь-яких домовленостей, не виключено, що в будь-який момент кожен окремих поліцейський чи працівник митниці зможе оштрафувати і скласти відповідні протоколи. Тож власники таких авто побоюються і значно менше їх використовують.

Голова податкового комітету і депутат «Слуги народу» Данило Гетманцев:

Я спілкувався особисто з керівником організації «АвтоЄвроСила», і ми домовилися, що одразу після того, як ми отримаємо позитивні висновки від Міністерства фінансів, від Кабінету Міністрів щодо законопроекту з питань розмитнення автомобілів, ми без зволікання одразу ж розглянемо на Верховній Раді і, думаю, підтримаємо. У будь-якому разі, я надам таку підтримку. На той законопроект, який ми побачили у Верховній Раді, ми отримали всі негативні висновки від Кабінету Міністрів, на жаль. Ми вчора створили на комітеті робочу групу, до складу якої увійшли представники Міністерства фінансів, ми повинні обговорити це з громадськістю і йти до компромісного варіанту.

([Радіо Свобода](#))

КСУ визнав неконституційним указ про призначення директором НАБУ Артема Ситника.

Суддя КСУ Ігор Сліденко:

Визнання указу неконституційним не означає, що А. Ситник є звільненим. На мою думку, необхідно здійснити певні дії для того, щоб він позбувся своєї посади. Дії пана Ситника на його посаді були абсолютно законними, і сумніватися в цьому немає ніяких підстав.

Керівниця юридичного відділу «Трансперенсі Інтернешнл Україна» Катерина Риженко:

НАБУ як антикорупційний орган правопорядку не є в зоні повноважень Президента. Тому, на нашу думку, КСУ досить логічно зазначив те, що НАБУ за своєю природою є одним із органів виконавчої влади, і тому керівника цього органу мав би призначати Кабмін. Так, як це відбувається з НАЗК або з Нацагентством з розшуку та менеджменту активів. Тому й експерти, і юристи, зокрема, говорили, що таке рішення рано чи пізно мало бути, враховуючи такі ухвали, які мали місце щодо НКРЕКП і щодо порядку призначення голів ДБР та НАБУ. КСУ не дозволив збільшити повноваження глави держави, додавши йому право призначати керівника НАБУ.

Утім, таке рішення КСУ саме зараз матиме негативні, не уповні прогнозовані наслідки.

Найбільші проблеми для України будуть нести подальші дії Президента та Верховної Ради. Тому що таке рішення КСУ, хоч і ставить у жахливе становище як Україну загалом, так і діяльність важливого антикорупційного органу зокрема, але воно було цілком очікуваним.

Юридичні наслідки можуть бути такими:

НАБУ як антикорупційний орган продовжує працювати: слідство та суди у справах, пов'язаних із розслідуваннями НАБУ, не зупиняються.

Артем Ситник залишається на посаді, доки не зміниться процедура призначення керівника НАБУ і не буде призначений його наступник.

Попередні рішення за підписом А. Ситника та всі дії Бюро залишаються чинними, такий запобіжник окремо прописав КСУ.

Попри це, в українських судах з'являться позови від фігурантів розслідувань НАБУ, які намагатимуться закрити справи проти себе або визнати всі кроки НАБУ щодо них нечинними.

Рішення КСУ змушує парламент (і Президента, який має право законодавчої ініціативи) терміново змінювати законодавство про НАБУ в частині призначення його директора.

Президент тепер не може законно звільнити з посади директора НАБУ, оскільки з рішення КСУ впливає, що це теж буде неконституційним.

Засновник організації StateWatch Олександр Лемєнов:

Я вважаю, що це зачищають місце під свою людину. Цілком імовірно, що Офіс Президента вже придумав, хто має замінити Артема Ситника. Ми це побачимо найближчим часом.

Розгляд указу про призначення А. Ситника в КСУ викликає безліч запитань. Перше: швидкість розгляду цього питання в КСУ – фантастична: все відбулося за якихось три місяці. Друге: фактично указ про призначення на посаду є актом індивідуальної дії. Тобто особу призначили – і все, акт вже не діє. І сам факт, що КСУ взяв його до розгляду, дуже дивний. Тут виникає третє запитання: самим рішенням Конституційного Суду Артема Ситника не прибирають з посади. Але хто саме має конституційні повноваження звільнити його? Згідно з законом – це Президент. Але ж цим самим рішенням КСУ, за аналогією, йому забороняють звільнити директора НАБУ. Як на Банковій будуть виходити з цього замкненого кола – я просто не уявляю.

Наші президенти мають одну й ту саму звичку – швидко втрачати рейтинг. Через це в Україні неможливо вибудувати авторитарний режим. Зараз Зеленський дуже швидко отримав наслідки свого дещо примітивного способу правління. Ключову роль відіграють його радники. Спершу Богдан, зараз – Єрмак і Шефір. І за рік, як на мене, вже можна було б навчитися хоча б базовим основам управління державою. Однак, схоже, йому приносять готові рішення, які він реалізує. Виглядає так, що рішення щодо Ситника є такою собі точкою неповернення.

Глобальний наслідок: Україна втратить обличчя перед західними партнерами. За нинішньої влади це стає вже такою собі традицією: за рік було зроблено дуже багато неправильних кроків, які позначаються на підтримці України західними партнерами. Але, знову ж, дуже багато залежить від того, хто саме очолить НАБУ. Президент уже заявив, що він – за правову державу та за дотримання Конституції. Однак це виглядає як подвійні стандарти. Бо поданий нещодавно законопроект про Бюро економічної безпеки має таку норму: голову цього органу, знову ж, призначає Президент. Отже, або Президент разом з Андрієм Єрмаком і Сергієм Шефіром грає в якусь свою гру, або вони там просто забувають почитати Конституцію і дізнаються про її норми з рішень КСУ.

Директор Інституту світової політики Євген Магда:

Артем Ситник опинився у програшній позиції за будь-якого розвитку подій: він не зможе ані втриматися на посаді, ані продовжити політичну кар'єру, наприклад, на місцевих виборах.

Таке рішення є наслідком зміни влади в Україні, але не лише тому, що указ про призначення Ситника підписував Порошенко. А й тому, що знайшлося понад 50 депутатів, які підписали це подання. Серед них є представники як опозиції, так і більшості. Це їхнє конституційне право. Проте якщо ми пригадаємо сам процес створення антикорупційних органів в Україні, то в той час (на мою суб'єктивну думку) вони створювалися як така собі надбудова над Конституцією. Низка фахівців, яким я довіряю, говорять, що це рішення (про призначення Ситника) було неконституційним. Однак в усьому є політична доцільність. «Слуга народу» тепер розповідатиме, який Порошенко поганий, оскільки його рішення неконституційне. Але при цьому

виносячи за дужки питання безвізу, і відносини з ЄС, і ратифікацію угоди про Асоціацію з Євросоюзом тощо.

Артем Ситник за час своєї роботи не створив аж настільки суттєвих проблем для представників влади, щоб його почали за них переслідувати. Водночас, на думку експерта, наслідки рішення про неконституційність його призначення стануть зрозумілими після того, як в А. Ситника з'явиться наступник.

Думаю, що Ситник на посаді не залишиться. Але маємо подивитися, якими будуть персоналії, якою буде процедура призначення директора НАБУ і керівника САП. Не виключаю, що і процедура, і персоналії дадуть Європейському Союзу підстави дуже активно гримнути на офіційний Київ.

(...) Зараз українці мало відчують наявність безвізу, бо кордони фактично закриті. Водночас вони можуть їхати до Хорватії та інших країн за біометричним паспортом. І якщо (я б цього не хотів) це вдарить по українцях, то вони швидко відчують, що таке боротьба з корупцією, для чого вона потрібна і хто винен у тому, що Ситника зробили крайнім.

Політолог Володимир Фесенко:

Спробам ослабити антикорупційні органи протидіятиме і громадянське суспільство, і Захід.

Формальна причина рішення КСУ – юридична недбалість (не виключено, що й закладена навмисно попередньою владою), але головна причина – спротив влади новим антикорупційним інститутам. Наважуся сказати: це спільний інтерес для різних політичних сил, як у цьому, так і в минулому скликаннях парламенту. Але врахуймо, що значна частина суспільства підтримує нові антикорупційні органи і боротьбу з корупцією як таку. Суспільство розуміє: попри нинішню невисоку ефективність антикорупційних інституцій не можна руйнувати їх під формальними приводами. Та й західні партнери дуже багато ресурсів вклали в їхню розбудову. Тому ці інституції залишаться, і навіть Ситник залишиться на певний час.

Таке рішення КСУ стало певною несподіванкою для західних партнерів. У таких ситуаціях спершу відбуваються консультації. І днями, я вважаю, може з'явитися спільна заява про те, що сталося, послів «Групи Семи». Також це питання порушуватиметься в контактах представників ЄС та США з українським керівництвом, а також у контактах з такими партнерськими організаціями, як МВФ. Кризи відносин не буде, але істотний вплив цього рішення буде.

[\(Радіо Свобода\)](#)

Конституційний Суд виніс рішення щодо указу Президента Петра Порошенка про призначення директора НАБУ – визнав його неконституційним. Коментуючи посаду Артема Ситника, Володимир Зеленський назвав його «виконувачем обов'язків».

Керівник НАБУ Артем Ситник:

На сьогодні нічого не змінилося, ми працюємо в штатному режимі: як директор НАБУ, так і НАБУ в цілому.

Для мене (рішення КСУ. – Ред.) точно не було несподіванкою, бо ми бачили, як постійно йде лобіювання цього рішення. Частково ми для себе знайшли відповіді в плівках, які стосуються Окружного адміністративного суду Києва (ОАСК).

Ми бачили, яким чином проводяться рішення через Конституційний Суд, наприклад, рішення про скасування відповідальності про незаконне збагачення. Рішення про скасування повноважень НАБУ про можливість подачі позовів до суду про визнання угод недійсними і багато інших.

Тому, в принципі, сказати, що ми здивовані цим рішенням – не здивовані. Водночас треба відзначити, що це вперше в історії України Конституційний Суд розглянув питання конституційності не нормативного документа, а акта індивідуальної дії.

Раніше такого не було, і в цьому була проста логіка: Конституційний Суд може розглянути, звичайно, але при цьому це не буде за собою тягнути жодних юридичних наслідків, тому що акт індивідуальної дії вичерпується моментом його виконання. Тобто указ Президента видали після того, як я приступив до виконання своїх повноважень, цей указ фактично вичерпав свою дію.

Його скасування абсолютно не означає припинення моїх повноважень чи моє звільнення.

(...) виходячи з минулої практики: усе, що стосується НАБУ, Конституційним Судом розглядається не на користь держави і не на користь антикорупційного бюро. Тому не виключаю, що там також можливе якесь не зовсім адекватне рішення, але це буде в майбутньому.

(...) Треба розуміти, що ця проблематика (конституційності призначень. – Ред.) стосується не тільки антикорупційного бюро. Це стосується Державного бюро розслідувань (ДБР), де Президент призначає голову, згідно з законом, але при цьому в Конституції таких повноважень немає. Це стосується всіх, без винятку, голів Служби безпеки України в областях – також призначаються указом Президента, але це право не передбачене Конституцією.

Таких прикладів дуже-дуже багато. Фактично, це рішення, якщо брати його на озброєння і говорити, що воно має юридичні наслідки, хоча воно не має юридичних наслідків, тоді це взагалі буде колапс правоохоронної системи.

Тому треба виходити з того, що саме рішення дійсно визнало неконституційним сам указ, але воно точно не є підставою для припинення повноважень директора чи для звільнення директора.

Звичайно, це ставить під загрозу подальші конкурси з призначення нового директора, тому що рано чи пізно каденція моя закінчиться і, звичайно, якщо сприймати логіку цього рішення, то Президент не може мене звільнити, тому що це також не прописано в Конституції.

Єдиний вихід – це перенести цю дискусію в парламентські стіни і думати, як це все вирішити.

(...) Поки що НАБУ працює в штатному режимі і ніяких юридичних наслідків це рішення за собою не тягне.

Якщо ми почитаємо закон, є дві підстави для припинення повноважень: сплиव терміну, на який був призначений директор, і смерть. І тринадцять підстав для звільнення. Такого, як рішення суду в частині акту, який уже виконаний, який вичерпав свою дію, такої підстави немає.

З юридичної точки зору, ніяким чином це рішення КСУ на здійснення моїх повноважень не впливає.

«Виконувачем обов'язки» може бути один із заступників, якщо відсутній директор. На сьогодні директор не відсутній: я не перебуваю у відрядженні, не перебуваю на лікарняному, не перебуваю у відпустці.

Відповідно, говорити про те, що хтось може виконувати обов'язки – немає. Виконую обов'язки на сьогодні я.

Не треба забувати, що в Конституційному Суді лежить ще два подання.

Одне стосується закону про Національне антикорупційне бюро і там порушується питання щодо неконституційності норм щодо проведення конкурсу. Тобто, ставляться під сумнів повноваження Президента про делегування членів конкурсної комісії з відбору директора, питання про неконституційність норми щодо призначення і звільнення директора. Так само там є подання, яке стосується Антикорупційного суду.

Звичайно, що ми бачимо загрози в майбутньому і для того, щоб ці загрози мінімізувати, потрібно перенести це все в парламент і шляхом внесення змін до відповідних нормативних документів вирішити ці питання.

Дійсно, було б найбільш правильним зробити те, що Президент і пропонував, коли обрався на посаду: пропонував внести зміни в Конституцію. Але ми знаємо, що той самий Конституційний Суд дав негативний висновок з приводу цих ініціатив.

(...) Я вважаю, що це (підпорядкування НАБУ Кабінету Міністрів – Ред.) точно неправильно, тому що якраз ідея цього органу була в тому, щоб він був незалежний.

Наприклад, СБУ – у нас вона не підпорядкована жодному з органів влади: ні парламенту, ні Кабінету Міністрів, – і в цьому ніхто не вбачає нічого страшного.

Потрібно, щоб ситуація вирівнялася саме в частині призначення директора: усунути оці колізії між Конституцією і законом про НАБУ. Бо, дійсно, норми, які регламентують призначення і звільнення директора, а це робить Президент за чинним законом про НАБУ, цих норм немає в Конституції. Оце потрібно вирішити, але зі збереженням гарантій незалежності як бюро, так і директора.

(...) У нас є Рада громадського контролю, яка глибоко інтегрована в процеси, що відбуваються в НАБУ. Тому, якби були реальні докази того, що хтось на щось впливає, то, мабуть, вони б уже з'явилися.

З іншого боку, ми постійно говоримо про те, що співпраця із міжнародними партнерами, це одна із складових нашого успіху і нашої роботи.

По-перше, корупційні схеми дуже рідко закінчуються в межах України, і всі кошти вивозяться в офшори, в інші держави.

Дійсно, в нас є співпраця з різними країнами, правоохоронними органами, разом розслідуємо. Остання ось операція по голові колишньому «Укравтодору» – яскраве тому підтвердження. В цьому плані є співпраця, але це точно не зовнішній контроль.

Керівництво НАБУ зустрічається з дипломатичними представниками різних країн, але так само це роблять всі офіси наших органів. І наші партнери дуже давно і глибоко інтегровані в реформи, які відбуваються в Україні. На жаль, не всі реформи відбуваються так, як в антикорупційній сфері.

Мені здається, активізація процесів тиску якраз пов'язана з тим, що інша інституція – Антикорупційний суд – почав свою роботу. Ми бачимо, що майже кожен день виносяться якісь рішення, вироки, реальні вироки. Мабуть, люди, які вже під слідством, які потенційно можуть бути під слідством, дуже через це хвилюються.

Перша (така справа. – Ред.): справа Окружного адміністративного суду міста Київ. Вона яскраво показує, наскільки в нас великі проблеми взагалі там в організації державної влади.

Друга: справа «Роттердам+». Незважаючи на раптове для нас рішення антикорупційного прокурора, ми це рішення оскаржуємо, і воно дійсно стосується багатомільярдних збитків та інтересів одного з олігархів.

Також, уже тривалий час ми розслідуємо справу щодо «Приватбанку». Це вже інший олігарх.

Відповідно, люди мають відчуття, що ми рухаємося до фінальної межі.

Третє: справа «VAB банку». Ще один олігарх, який зараз уже є підозрюваним, який зараз перебуває в міжнародному розшуку.

І список цих справ дуже великий. В останній рік на це все наклалося те, що з'явився Антикорупційний суд, який почав стягувати великі суми застави з підозрюваних, почав виносити вироки по цих справах. Це все в комплексі створило ще більше відчуття загрози для великої частини політичної еліти, яка досі бажає жити за старими правилами.

(...) Завданням директора, особливо першого директора, було створення саме незалежної інституції, аби детективи могли орієнтуватися в своїй діяльності виключно на закон, а не на те, що їм скажуть із якогось офісу.

Мені здається, нам вдалося це зробити, і це якраз і є основна причина, чому директора хочуть замінити.

([Радіо Свобода](#))

Голова виконавчого комітету Нацради реформ при Президентові України Міхеїл Саакашвілі добровільно оголосив про повернення до Грузії, де 31 жовтня мають відбутися парламентські вибори.

Радник Прем'єр-міністра Олексія Гончарука з питань зовнішньої політики Світлана Заліщук:

М. Саакашвілі не вдалося в Україні це реалізувати. З багатьох причин – і суб'єктивних, і об'єктивних. У якийсь момент на нього були величезні очікування, була величезна підтримка українців. Було навіть очікування, що він може стати Прем'єр-міністром України. Президент В. Зеленський був щирий, запрошуючи в Україну реформатора Саакашвілі. Можливість такого запрошення обговорювалася всерйоз, ще при Прем'єрові Гончаруку, який зустрічався із Саакашвілі.

Але у М. Саакашвілі не було належної партії, не було влади, як він міг отримати через, наприклад, голосування, підтримку людей і так далі. Через низку цілих обставин в якийсь момент він втратив цю підтримку серед українців. Що стосується сьогоденної його посади в Національній раді реформ, то по суті це – філька грамота. Тому він не має повноважень. У нього немає жодної можливості реалізувати проекти, які він планував в Україні. Тому що він не представляє ані виконавчу владу, ані не має впливу на законодавчу. Ми бачили, що парламент не хотів бачити його з владними повноваженнями.

Політолог Валентин Гладких:

Ані присутності, ані відсутності Саакашвілі в Україні вже давно не помітно, всупереч всього того беззмістовного шуму, який ним продукується.

Не цікаво, бо не має жодного значення ні для кого, за виключенням хіба що самого Мішіко, його спонсорів, та різноманітних пройдисвітів – молодих та не дуже «лідерів», які навколо нього крутяться, з одного боку, гріючись у променях колишньої слави грузинського реформатора, а з іншого, кидаючи на цей світлий образ тінь власної нікчемності.

Реально, ці зтяжні пологи гори, яка розроджується Мишею, геть нецікаві. За всієї особистої симпатії до пана Саакашвілі.

Політолог Микола Давидюк:

Повернення М. Саакашвілі в Грузію підтверджує те, що правлячий політичний клас в Україні не готовий до радикальних реформ.

Пересічні українці готові до реформ, прикладом цього є успішне впровадження додатку «Дія». Сприйняття таких інновацій, узагалі серйозних перетворень серед населення є хорошим. Але проблема в тому, що можновладці якісні реформи не пропонують. На відміну від них Саакашвілі з його грузинським досвідом реформаторства міг би принести користь Україні. За словами політолога, екслідер Грузії міг би розкрутити тут маховик реформ. Але таке він міг втілити лише, якби Саакашвілі наважилися в Україні довірити посаду Прем'єра. Ненадовго, але саме цю посаду, а не те, що, зрештою, Саакашвілі надали.

В Україні для М. Саакашвілі ідеально підходила одна посада – Прем'єр-міністра. На один-два роки, бо Саакашвілі – не стаєр. За цей термін він міг би запустити ліберальні реформи, як мінімум фасадні паровози, які потім могли б тягнути решту економіки. Саакашвілі має необхідний драйв, не боїться запускати нових людей у владу, він уміє шукати професіоналів, які могли б приносити результат. І він відкритий до ідей. Але і Президент Порошенко, і Президент Зеленський побоялися тієї швидкості й динаміки, яку може запропонувати Саакашвілі. Й перебування Саакашвілі не при владі багато в чому його маргіналізувало.

[\(Дзеркало тижня\)](#)

Головний експерт StateWatch Олександр Лемєнов:

Конституційний Суд України опублікував рішення щодо неконституційності указу Президента України від 15 квітня 2015 р. про призначення Артема Ситника директором Національного антикорупційного бюро України (НАБУ).

(...) Загалом картина зрозуміла – проти Ситника об'єдналися всі «еліти»: корупціонери різних ітерацій влади, олігархи, росіяни, технологи Дональда Трампа, «п'ята колона». Кожна з цих груп має свій зиск: хтось прагне спокійного ожиріння, хтось – відштовхнути Захід від України. Здавалося, що Зеленський мав би зробити висновок про «чобітки, які треба брати». Але сталося навпаки.

Тепер повертаємося до конституційного подання 51 депутата. Нагадаємо, воно спрямоване на визначення неконституційним права Президента України призначати директора НАБУ. Датоване відповідне звернення від парламентаріїв 16 квітня 2020 р. Важливо зауважити, що підписи поставили підконтрольні Коломойському, Авакову та Медведчуку депутати – Олександр Дубінський, Максим Бужанський, Олександр Куніцький, російський агент у Верховній Раді Андрій Деркач та цілий перелік депутатів ОПЗЖ.

(...) Між тим цікаво було дізнатися, що депутати таки не оминули наріжного каменя оскаржуваного акта Президента України. Вони наголошують, що до юрисдикції КСУ потрапляють обидва види актів – нормативно-правового та індивідуально-правового характеру. Як наслідок, існує варіація позицій, що акти індивідуально-правового характеру не могли і не можуть бути оскаржені в КСУ. Суд, у свою чергу, цього разу трохи видозмінив позицію і вирішив, що розглядати таке подання можна.

Отож, на думку суддів КСУ, Президент України вийшов за межі своїх конституційних повноважень, призначивши Ситника на посаду директора НАБУ. Крім того, вказано на потребу змінити підпорядкування Бюро. Іншими словами, НАБУ має бути вмонтоване в систему органів виконавчої влади, підпорядковуючись Кабміну. І саме Прем'єр-міністр України мав би призначати очільника Бюро.

Як наслідок, КСУ вирішив визнати таким, що не відповідає Основному Закону, указ Президента України про призначення А. Ситника на посаду. Відповідний документ, як зазначено, має втратити чинність із дня ухвалення КСУ цього рішення. При цьому відповідне визнання неконституційним не поширюється на правовідносини, які виникли внаслідок здійснення посадових обов'язків особою, призначеною Президентом України на посаду директора НАБУ. Іншими словами, жодне розслідування детективами Бюро не може бути визнане незаконним або призупинене через опублікування цього рішення КСУ. Більш того, директор НАБУ, за чинними нормами Кримінального процесуального кодексу України, не є керівником органу досудового розслідування. Іншими словами, антикорупційним розслідуванням за жодних обставин – звільняють Ситника чи ні – нічого не загрожує.

(...) Космічна швидкість розгляду подання депутатів до КСУ не те що вражає, такий поспіх важко пригадати за останні кілька років. Очевидно, що політичні мотиви є основою задля звільнення директора НАБУ з посади. Ніхто не перебирав методами боротьби, аби тільки зупинити антикорупційний рух у державі. Але мене зацікавило інше: якщо Президент України не мав конституційного права призначати на посаду директора НАБУ, то і звільняти наразі очільника цього органу правопорядку глава держави також не може.

(...) Проте без відповідного указу Президента України А. Ситник і надалі залишається на посаді. Жодного прямого впливу на призупинення повноважень директора НАБУ рішення КСУ не має. І саме тут криється найцікавіше.

Групи Коломойського, Авакова та Медведчука, за палкої підтримки технологів Трампа і російської сторони, організували для Президента Зеленського своєрідний цугцванг. У шахах цей термін означає ситуацію, коли кожен будь-який наступний крок лише погіршує ситуацію того, хто має зробити хід своєю фігурою. З одного боку, існує рішення КСУ про неконституційність призначення Ситника директором НАБУ 2015 р., і його потрібно звільнити з посади. Але, нагадаю, якщо Президент України не мав права призначати, то не має права і звільняти. І тут два варіанти. Перший – В. Зеленський не звільняє А. Ситника, а значить, прикриває «корупціонера» і заплющує очі на нібито очевидне рішення КСУ. Другий – Зеленський звільняє Ситника і повноцінна співпраця з Міжнародним валютним фондом щодо надання макрофінансової допомоги Україні призупиняється. Згодом країна скочується в дефолт і починається зближення з Російською Федерацією, про яке так мріють вищезгадані політико-олігархічні кола кількох країн. (...)

Другий сценарій, у свою чергу, вплине на електоральну підтримку Зеленського і стане фундаментом для його програшу в наступних президентських перегонах. Очевидно, що олігархічним групам Зеленський як сильний Президент не потрібен. Більше того, Медведчук спить і бачить, щоб

його соратник Юрій Бойко переміг на виборах 2024 р. Нагадаю, що Ситник заважав як російським елітам, так і бек-офісу президента США Дональда Трампа, який вважав Артема Сергійовича «зброєю» демократів.

Єдине, про що хочеться зауважити насамкінець: сідаючи грати в шахи з «гросмейстерами», що понад 20 років управляють олігархічними імперіями з десятками підшефних депутатів у кожному складі парламенту, треба мати досвід і стратегічне бачення. Варто диверсифікувати політичні ризики, закріплювати свій статус на Заході, опиратися впливам російської сторони. Зеленському просто бракує досвіду, щоб зважати на розстановку фігур на політичній шахівниці 2020 р. І рішення про звільнення Ситника фактично може стати фатальним для його політичної кар'єри.

Зрештою, наступного дня після рішення КСУ Володимир Зеленський обрав свій шлях, опублікувавши на сайті Офісу Президента України «філософський трактат» про те, що вони виступають на боці сильної правової держави і розподілу повноважень між усіма гілками влади.

[\(Дзеркало тижня\)](#)

Колишній перший заступник міністра аграрної політики та продовольства Максим Мартинюк:

У цілому сільське господарство 2019 р. досягло 80 % рівня, якого було досягнуто в останній рік існування УРСР. Падіння виробництва тривало до 2000 р. включно. За ті 10 років сільськогосподарське виробництво скоротилося в 3,5 рази – з майже 200 млрд грн до 58 млрд. У 1999–2003 рр. галузь дісталася дна і почала зростати. Але це було вже зовсім інше сільське господарство, без колгоспів, без державного замовлення і без битв за урожай. З'ясувалося, що урожай можна просто збирати. Окремо слід звернути увагу на 2003 р. Він був надзвичайно складним, а новини того періоду звучали так: «80 % озимих і 60 % ярих зернових перебувають у вкрай незадовільному стані через тривалу посуху». Це був рік, коли Україна імпортувала 2 млн т зерна для забезпечення продовольчої безпеки. Тож якщо говорити про найгірший рік для сільського господарства, то 2003-й саме таким і є.

Важливим індикатором стану галузі є співвідношення двох її частин – рослинництва і тваринництва. 1990 р. на них припадало 40 і 60 % валової продукції відповідно. Наприкінці 1990-х частка тваринництва скоротилася до 20 %, такою вона залишається і сьогодні. Добре це чи погано, поговоримо нижче.

Рослинництво не лише повністю відновилося до рівня 1990 р., а й перевищило його на 7,5 %. У 2017–2019 рр. ми послідовно ставили нові рекорди з валового збору зернових і зернобобових. Середня урожайність зернових зросла з 26,5 ц/га 1991 р. до 49 ц/га 2019-го, а соняшнику — з 14,6 до 26 ц/га, відповідно. Якщо в 1980-х роках за урожайність цукрових буряків у 300 ц/га можна було отримати звання Героя соцпраці, то в незалежній Україні аграрії збирають у середньому 450–500 ц/га. Валові збори зерна

збільшилися з 38 млн т 1991 р. до 75 млн – 2019-го, а соняшника – з 2,3 млн т до 15,2 млн, відповідно.

Найбільші зміни відбулись у структурі посівних площ. Такі культури, як ріпак і соя, були рідкісними гостями українських полів. За 29 років посівні площі під соєю зросли в 13 разів, а під ріпаком – у 15,5 раза. Найбільше поступилися місцем іншим культурам цукрові буряки, яких у сівозмінах стало в сім разів менше. Загалом простежується чітка тенденція до перерозподілу посівних площ на користь більш маржинальних. (...)

Тваринництво не демонструє успіхів подібно до рослинництва. Під час економічної кризи 1990-х тваринництво скоротилося майже в сім разів. Протягом останніх десяти років валова продукція тваринництва вийшла на рівень 30 млрд грн, а це приблизно 40 % від аналогічного показника 1990 р.

(...) Тваринництво, особливо вирощування великої рогатої худоби, потребує великих інвестицій із тривалим строком окупності. Ідеться про десятки мільйонів гривень інвестицій і п'ять-десять років. Одним зі стимулів вкладати такі інвестиції є програми державної підтримки. Чи діють вони в Україні? Ми ще повернемося до цього запитання.

Сільськогосподарське машинобудування. (...) 2019 р. Україна закупила за кордоном сільськогосподарської техніки на 700 млн дол. Особливо вражає, що на 9,5 млн дол. було куплено в Німеччині плугів, цього нескладного у виробництві обладнання.

Хімія. Добрива є важливою продукцією хімічної промисловості. У 1990-х роках Україна втратила власне виробництво калійних і фосфорних добрив через проблеми з постачанням сировини, і це позначилося на використанні відповідних типів мінеральних добрив. Азотні добрива виробляються в Україні, а їх внесення у ґрунт добре корелює з урожайністю. 2019 р. аграрії вийшли на рівень внесення азотних добрив, який на 13 % перевищив відповідний показник 1990-го. Фосфорні та калійні добрива впливають на збалансованість живлення рослини, тож їх внесення не такою мірою впливає на врожайність, як азотних, але дуже важливе для стану ґрунту та рослин у довгостроковому періоді. Агрономи жертвують калійними і фосфорними добривами на користь азотних: внесення перших скоротилося на третину, а других – удвічі за 29 років. Це означає, що за сьогоднішні врожаї ми сплачуємо завтрашніми неврожаєми.

(...) Хоча агрохолдинги обробляють лише 10 % орних земель, однак їхній політичний вплив поширюється на всю країну. Їхні представники перебувають на вищих адміністративних і виборних посадах державної влади, але найбільше тяжіють до тих позицій, які формують державну аграрну політику. Обкладення селян, які самостійно обробляють власні паї, безумовним податком на один гектар; перетворення сільськогосподарських кооперативів з об'єднань маленьких виробників на де-факто корпорації під прикриттям кооперативної вивіски; модель ринку землі за формулою «продаси агрохолдингу, або ж не продаси нікому» – це неповний перелік законів і законопроектів, які було пролобійовано агрохолдингами задля

забезпечення насамперед їхніх інтересів. З погляду ефективності бізнесу, агрохолдинги прагнуть до мінімального залучення найманих працівників. З погляду стабільності бізнесу, селяни для наших кентаврів – це лише орендодавці, які в перспективі продадуть їм свою землю. Інших функцій для 30 % громадян, які проживають у сільській місцевості, ними не передбачено. Агрохолдинги не є причиною соціальної та демографічної кризи на селі, але стали її каталізатором. І, зважаючи на це, знову мусимо констатувати повну відсутність у держави бачення як аграрної політики, так і політики розвитку сільських територій.

Більше того, якщо держава не формує аграрної політики, то її починають формувати окремі групи впливу, і ці групи переслідують власні інтереси. Після 2014 р. державні інституції стали більш слабкими. Після 2019 р. політики та міністри стали некомпетентними, що подвоїло слабкість інституцій. Держава самоусунулася від вирішення багатьох проблем. Чимало реформ, які треба було лише завершити, забуксували і почали відкочуватися назад. А агрохолдинги... Just business nothing personal. При сильних інституціях держава забезпечує баланс між інтересами великого і малого бізнесу, інтенсивними технологіями і зайнятістю, економічними свободами і соціальною відповідальністю бізнесу. При слабких інституціях рішення за державу приймають групи, які мають сильніше лобі.

Саме тому в Україні у агрохолдингів є плани на наступні 10 років: вийти на нові експортні ринки, побудувати нові елеватори, викупити поступово орендовану землю і придбати безпілотні трактори і комбайни.

Від того, чи зможе Україна сформулювати до свого 30-річчя зрозумілу аграрну політику, від того, якою буде ця політика, залежить, чи залишаться ця та багато інших родин жити на нашій прекрасній землі.

[\(Слово і Діло\)](#)

3 вересня Верховна Рада ухвалила в першому читанні закон про створення Бюро економічної безпеки. Новий орган повинен стати єдиним, що займатиметься розслідуванням фінансових злочинів та в майбутньому замінить податкову міліцію.

Політолог Олег Лісний:

Сподіваюся, що в інших правоохоронних органів заберуть економічну складову, я маю на увазі СБУ, і сконцентрують усі справи в єдиному відомстві, але оптимізм стриманий. Останніми роками створено дуже багато нових правоохоронних органів, але, на жаль, поки що в боротьбі з корупцією та організованою злочинністю особливих результатів ми не маємо.

Про очікувані результати говорити зарано, але головне, щоб цей орган був створений не просто для піару або з політичною метою. Головне, щоб ті гроші, які будуть виділяти на кожного співробітника, поверталися в багатозначній кількості. Бо, наприклад, антикорупційні органи обіцяли багато, але досить дорого обходяться суспільству.

(Слово і Діло)

В українських школах розпочався новий навчальний рік із традиційної форми навчання. Експерти не виключають, що школи можуть повернутися до дистанційної форми навчання в разі погіршення епідеміологічної ситуації.

Політолог Олексій Якубін:

Мені здається, що, найімовірніше, буде така ситуація, що школи почнуть працювати в змішаному форматі. Можливо, буде більше канікулярних періодів або перенесення канікул протягом року чи інші зміни у звичному графіку, щоб певним чином зберегти не лише очний процес, але й передбачити інші форми в тому разі, якщо обстановка в регіоні, де розташована та чи інша школа, погіршиться.

Рішення про повний перехід шкіл на дистанційне навчання спричинить у суспільстві певні збурення та матиме економічні наслідки.

Є різні показники, і відвідування шкіл важливо саме в очному форматі, тому що це пов'язано з процесами соціалізації. Я маю на увазі, коли зараз частина дітей пішла до школи, частина батьків повертається на роботу. Тобто раніше була ситуація, коли за дітьми треба було наглядати, поки вони вчаться вдома. Батькам доводилося приділяти їм набагато більше уваги, поки вони перебували вдома. Частина дорослих людей це фактично викинуло з економічного життя з відповідними наслідками. Тому ми повинні пам'ятати, ухвалюючи такі рішення, що батьки хочуть, щоб діти відвідували школу, тому що вони отримують більший ефект від цього і не треба забувати, що школа – це не просто про знання, а й про соціалізацію.

(Слово і Діло)

Через імовірне погіршення епідеміологічної ситуації може відбутися перехід навчальних закладів на дистанційне навчання.

Політолог Валентин Гладких:

Таке явище, як дистанційне навчання, буде мейнстрімом, безвідносно до коронавірусу та карантину. Тому я впевнений, що Міністерство освіти повинно вдосконалити методики дистанційного навчання, переглядати плани та робити інші методологічні розробки, які дадуть можливість надати школярам повноцінну можливість навчання, якщо вони будуть вимушені повернутися до навчання з дому. Раніше це сприймалося як допоміжна форма, але зараз ставлення до цього повинно змінитися.

Суспільство повинно готуватися до того, що такі формати стануть основними. Коронавірус прискорює ці трансформації, але нині відбувається поступове повернення до звичного життя.

Перше основне покращення – це те, що діти проходять нормальний навчальний процес, це вже перевага. Але треба враховувати певні ризики. Якщо вони актуалізуються, то треба буде передбачити інший сценарій. Але треба передбачити ситуацію, коли такий крок буде вимушеним.

(...) У деяких країнах ведеться дискусія щодо того, щоб неоплачуваний хатній клопіт – догляд за дітьми та догляд за людьми похилого віку –

включати у ВВП, і тоді в деяких країнах ці показники будуть значно вищі. Тому це нормальне протікання ситуації в нормальному напрямку.

Сьогодні ми намагаємося повернутися до нормального процесу життя попри певні побоювання. Це не те, щоб ми зараз створювали щось нове. Ми повертаємося поступово до звичного життя, зокрема, відновлюємо нормальний навчальний процес.

[\(Слово і Діло\)](#)

У Кривому Розі тривають протести гірників шахти «Жовтнева». Учасники акції вимагають підвищення зарплат, поліпшення умов праці і звільнення менеджменту підприємства.

Директор спеціальних програм науково-технічного центру «Психея» Геннадій Рябцев:

Це пов'язано зі збитковістю більшості шахт, які перебувають в управлінні Міністерства енергетики України, і ця збитковість має під собою системні причини, які не можна вирішити просто, виплативши заборгованість за минулі місяці. Потрібно реструктуризувати галузь, а саме тих три десятки шахт, які перебувають в управлінні Міненерго.

Борги із заробітної плати будуть постійно з'являтися доти, доки галузь не буде реформована.

Виплата боргів із заробітної плати не вирішить проблему, тому що в нас немає нормативної бази, яка б дозволила вирішити ці питання. Зокрема, це виникло не вчора. Ці проблеми замовчувалися впродовж десятиріч.

[\(Слово і Діло\)](#)

Для врегулювання питання з незаконним призначенням директора НАБУ необхідно вносити зміни до Конституції або законодавства.

Експерт із конституційного права Богдан Бондаренко:

Д. Разумков керується ідеальним варіантом, яким можна було б врегулювати якомога точніше кадрові питання на рівні Конституції. Ідеально це виглядало так: ми виписуємо конкретні кадрові повноваження, якісь віддаємо Президенту, якісь – уряду, якісь – парламенту. Наступний блок – прописуються повноваження, які ці органи здійснюють між собою – координація тощо. Органи, щодо яких Конституція не пояснює порядок кадрових призначень, то їх керівників, за логікою, повинен призначати Кабмін.

У випадку з призначенням А. Ситника прямої необхідності цього робити немає, тому що є рішення Конституційного Суду, яке визначає, що НАБУ повинен мати статус центрального органу виконавчої влади і бути підпорядкованим Кабінету Міністрів. Відповідно, на цьому етапі можна достатньо врегулювати це питання на рівні закону або внести зміни. Якщо ми говоримо про ідеальний утопічний варіант, то це – комплексна конституційна реформа.

(Слово і Діло)

На порядку денному саміту Україна – ЄС, запланованого на 1 жовтня 2020 р., Україна ставитиме питання про оновлення угоди з ЄС.

Виконавчий директор Центру прикладних політичних досліджень «Пента», політолог Олександр Леонов:

Безумовно, що будь-яка угода згодом застаріває і виникає певна потреба, щоб її оновлювати, але проблема в тому, що Україна достатньо слабо виконала те, що підписала на початку. Напевно, це питання варто було б порушувати, коли будуть підбиватися певні підсумки, і це буде вже наступного року.

Очевидно, уряду варто не просто говорити, що угоду треба оновити, а виступати з документами про те, чому саме і що заважає подальшому розвитку відносин. І на тлі не дуже простих відносин України та ЄС нашій стороні буде дуже важко виступати з пропозиціями оновлення угоди, бо одразу виникне питання про те, чи виконали ми взяті на сьогодні зобов'язання.

Це треба робити, але треба робити в правильний час, бо повинна стабілізуватися ситуація хоча б із виконанням Угоди про асоціацію з ЄС і виправитися ситуація з тими претензіями, які зараз висуюють до України.

(Слово і Діло)

За словами Президента України Володимира Зеленського, головне питання для України на майбутньому саміті Україна – ЄС – це оновлення частини Угоди про асоціацію з ЄС.

Політолог Володимир Золотарьов:

Є три ключові питання, які Україна повинна тримати на контролі з ЄС. Перше: збереження безвізового режиму за всяку ціну. Друге: вільна торгівля. У другому питанні досить складно, тому що європейська економіка дуже зарегульована, і наша – не менше. І третє питання – це вже наша проблема – впровадження в Україні різних європейських стандартів, які не завжди нам ідуть на користь.

Потрібно вирішити протилежні завдання. З одного боку, зберегти безвіз і домагатися вільної торгівлі, з іншого – не допустити надмірного регулювання, що ЄС постійно намагається зробити. Це регулювання й економіки, і соціальних програм тощо.

Євросоюзу, по суті, Україна не потрібна. І сам ЄС перебуває не в найкращій формі, тому потрібно планувати свої дії.

Політолог Володимир Цибулько:

Треба добиватися перегляду економічної частини, бо ті кроки, які Україна на сьогодні зробила, дозволяють це реалізувати, враховуючи те, що Європейський Союз зацікавлений в українських ринках. Ідеться про перехід на новий рівень, щоб Україна мала змогу поставляти не лише сировину, а й продукцію машинобудування, і промислову продукцію. Усе-таки треба

входити повноцінно в європейський економічний простір та енергетичний простір.

Основою темою на саміті Україна – ЄС, що відбудеться в жовтні, має стати обговорення питань покращення інвестиційного клімату, зокрема кроків, які повинна зробити українська влада.

Думаю, що Брюссель погодиться на поступки для України, тому що Європейський Союз, врешті-решт, має бути зацікавлений у капіталізації України. Виходячи з усього, однією з першочергових тем на переговорах під час саміту повинен стати інвестиційний клімат України.

Україна становить інтерес для Брюсселя і ЄС буде тиснути на Київ, щоб домогтися відповідних змін. При цьому ЄС повинен тиснути на українську владу, щоб добитися цього покращення.

[\(Слово і Діло\)](#)

Міністерство освіти і науки України оприлюднило новий законопроект, який повинен допомогти особам дорослого віку здобути якісну освіту в Україні.

Експерт напряму «Освіта» аналітичного центру «Український інститут майбутнього» Микола Скиба:

До цієї сфери треба підходити дуже делікатно, щоб вона не стала надто зарегульованою. Адже це і є освіта дорослих. Це освіта для людей, які знають, чого вони хочуть і можуть розподіляти свій час, тому законопроект повинен працювати у напрямі розширення можливостей та адвокатування цих прав громадян на освіту впродовж життя, аніж на регуляцію.

Якщо говорити про якусь інтеграцію з європейським досвідом, варто приділити увагу університетам, адже на заході вищі навчальні заклади пропонують освітні послуги всім віковим категоріям: не тільки молодим людям, але й пенсіонерам, і тим, хто перебуває на піку кар'єри. В ідеалі було б добре створити стратегію людського капіталу в Україні. З цього варто було б почати. Бо людський капітал стосується ширшого кола питань.

[\(Слово і Діло\)](#)

Кабінет Міністрів представив проєкт Державного бюджету на 2021 р., Документ особливо цікавий тим, що містить оптимістичний прогноз щодо зростання економіки на рівні понад 4 %.

Директор економічних програм Центру Разумкова Василь Юрчишин:

Кошти виділяються з розрахунку макрофінансових показників, і я не знаю, звідки і з яких міркувань у проєкті бюджету з'явилося зростання понад 4 %. Це навіть важко уявити, якщо буде дуже низька база. Поки що я не бачу, за рахунок чого економіка почне відновлюватися, щоб це було помітно.

Пріоритети, які Міністерство фінансів представило у презентації – це другорядне. Варто звернути увагу на макрофінансові показники, які закладаються в бюджет.

Річ у тім, що тенденція до безробіття не припинилася, і промисловість як була в депресії, так і залишається. Значні виклики через коронавірус та структурні зміни залишаються. Отже, не зрозуміло, звідки всі зазначені пріоритети будуть фінансуватися. Тому говорити про пріоритети – це другорядне. По-перше, треба бути впевненими, що ці ресурси надійдуть і не будуть переглядатися щодо зменшення. По-друге, це доцільність використання, щоб не сталося так, як у нас це було з фондом з боротьби з коронавірусом.

(Слово і Діло)

Президент України Володимир Зеленський затвердив Стратегію національної безпеки, яка визначає основні напрями державної політики в цій сфері.

Політичний експерт, керівник Центру військово-правових досліджень Олександр Мусієнко:

Нам потрібні здорові та щасливі люди, але так само нам треба думати про збереження нації та країни. Про це має йтися в Стратегії національної безпеки. Звичайно, незважаючи на права, треба пам'ятати, що в громадянській країні є ще й обов'язки, визначені Конституцією. Тому безпека – це наша спільна справа.

Концепція людиноцентричності є правильною, тому що держава існує для того, щоб покращувати життя індивіда та захищати права кожного громадянина. І захищати в різних сферах: починаючи від безпекових питань і закінчуючи питаннями охорони здоров'я.

(Слово і Діло)

У Верховній Раді хочуть заслухати виконувача обов'язків міністра освіти і науки Сергія Шкарлета під час години запитань до уряду. Урядовця хочуть запитати щодо заробітної плати вчителів та роботи шкіл у рамках карантину.

Експерт напряму «Освіта» аналітичного центру «Український інститут майбутнього» Микола Скиба:

Ситуація в містах та регіонах у школах загалом відрізняється технічно. Немає єдиного підходу для опанування новими інструментами. Ідеться про перехід на нову парадигму, адаптацію програм навчання та підготовку педагогів. Мала б бути така програма на національному рівні, відповідно до викликів.

Попри те, що система освіти вже має досвід роботи в таких умовах, наразі розроблено недостатньо методологічних рекомендацій для роботи, й це ускладнює процес ухвалення відповідних рішень на місцях про те, як навчати.

Найголовніше, що також поки не вдається, – це ефективно розподілити кошти на санітарні засоби, маски, дезінфектори. Ще один дуже важливий момент – це приведення до відповідності правової бази та регулювання щодо

організації процесу з урахуванням використання бюджетних коштів та можливих перевірок.

Система освіти повинна водночас залишатися гнучкою та ефективною й після того, як епідемія коронавірусу піде на спад. Тому, як зауважив експерт, нові виклики пов'язані з тим, щоб освітні потреби задовольняли нинішню реальність.

Також залишаються проблеми з інтернетом: неодноразово ця проблема обговорювалася. Підключення до інтернету поступово відбувається, але сьогодні близько 60 шкіл залишаються без інтернету та загалом його якість і швидкість залишаються незадовільними. Водночас відомо, що програма із забезпечення шкіл швидкісним інтернетом розпочалася давно.

[\(Слово і Діло\)](#)

КСУ визнав неконституційними окремі положення закону про НАБУ. На початку вересня КСУ визнав неконституційним призначення директора НАБУ.

Експерт з конституційного права Богдан Бондаренко:

КСУ визнав неконституційними повноваження Президента щодо призначення та звільнення директора НАБУ, щодо направлення та звільнення своїх представників з питань відбору директора НАБУ, щодо відправлення Президентом свого представника до аудиторської комісії, а також затвердження Положення про Громадську раду при НАБУ.

Рішення відтерміноване на три місяці, що дасть Верховній Раді можливість протягом трьох місяців врегулювати це питання. Парламентарії мають передбачити інший порядок призначення директора НАБУ.

Судячи з логіки рішень КСУ, більшу роль щодо антикорупційних органів, зокрема й ДБР, має відігравати Кабінет Міністрів. Як це зробить Верховна Рада, наразі невідомо. Правильно, що КСУ відстрочив своє рішення на три місяці. Сьогодні ж усі положення закону про НАБУ є чинними, тому час є на врегулювання.

Рішення КСУ стало логічним продовженням попередніх, зокрема про неконституційність призначення директора НАБУ. Основна мотивація в тому, щоб підштовхнути Верховну Раду привести до ладу законодавство.

Усі зосереджуються на тому, що ці рішення КСУ спрямовані на НАБУ, але насправді це питання повноважень Президента, і логіка Конституційного Суду може і має застосовуватися вже після того, як вони її висловили, надалі до всіх повноважень Президента, які є в законах, але прямо не витікають з його конституційної компетенції, а саме безпеки, оборони і зовнішніх відносин.

[\(Радіо Свобода\)](#)

В Україні зростає рівень корупції. Такі висновки роблять і спеціалізовані експерти, і журналісти-розслідувачі.

Головний редактор видання «Наші гроші» Олекса Шалайський:

По-перше, корупцію видно в конкретних рішеннях. Коли уряд ухвалює постанову, яка вигідна (бізнесмену) Рінату Ахметову – то це корупція. Друге: коли був уряд Олексія Гончарука, то ми зафіксували, як до десяти відомих корупційних схем в Україні були мінімізовані. Ми скептично ставилися до того уряду (як до професійного органу), але за час його роботи ми не зафіксували якоїсь яскравої корупційної схеми за участі когось із його міністрів. На час відставки Гончарука ми мали інформацію від наших джерел про те, що система, яка генерує хабарі та передає їх по вертикалі, у багатьох випадках зупинялася на середній ланці, яка не розуміла, куди передавати гроші далі.

Однак у перші тижні роботи чинного Прем'єра Дениса Шмигала з'явилися три-чотири рішення, які одразу були корупційними, або ж з'являлися проекти рішень, які містили в собі корупцію.

Далі ми бачили таку систему: на якесь місце призначалася свіжа людина, а чиновник попереднього уряду вимивався, і там одразу починалися якісь корупційні історії. Деінде люди ще не замінені, однак ми вже знаємо, хто прийде і що далі буде.

Якщо порівняти нинішній рівень корупції з кінцем правління Петра Порошенка – то ще ні, той рівень не досягнуто. Якщо брати перші півтора року – то це дуже схоже за динамікою: я пригадую, що в час Порошенка перша корупційна історія з'явилася через сім місяців після початку його правління. Я не впевнений, що за Зеленського буде така сама струнка корупційна вертикаль, як за Порошенка – насамперед через інтелектуальні здібності... Але, у принципі, для України не має великого значення, хто очолює корупцію – одна група впливу чи вісім.

Важлива деталь: в міністерствах почали з'являтися люди, які представляють фінансово-промислові групи на посадах заступників міністрів. Деякі міністри вже реально не керують міністерствами, бо найжирніші шматочки вже курують їхні заступники – від різних «друзів Президента».

Голова юридичного відділу організації Transparency International Ukraine Катерина Риженко:

Якщо ми говоримо про антикорупційну інфраструктуру і загалом про органи державної влади, про Кабінет Міністрів та конкретні міністерства, то чіткою ознакою зростання корупції є хаотичність у роботі цих органів, незрозуміла логіка ухвалення рішень. Так, є різні точки впливу на суб'єкта ухвалення рішення, і він, ухвалюючи рішення, просто не знає, кого слухати. Те погіршення ситуації, яке ми спостерігаємо протягом останніх місяців – зовсім не нівелює тих досягнень, які Україна мала впродовж п'яти років після перемоги Революції Гідності. Більше того, саме зроблене тоді дає можливість вистояти в новій хвилі спроб «відкотити» назад усе те, що досягли держава та громадянське суспільство. І наразі головна мета – не дати «відкотити» ці досягнення.

Голова «Центру протидії корупції» Віталій Шабунін:

Чи відчуває звичайний платник податків, пересічний українець таке зростання корупції? Ще поки не відчуває економічно. Але вже скоро відчуватиме, коли вже наприкінці цього бюджетного року не буде звідки взяти грошей на базові державні зобов'язання. І тоді альтернативи зовнішнім позикам просто не буде.

Засновник організації StateWatch Олександр Лєменов:

Олекса Шалайський, як я розумію, говорив про те, що Володимир Зеленський, використовуючи владний ресурс, розставляє своїх людей на потоки. І є чудовий приклад того, як він хоче сконцентрувати, централізувати корупцію по цілих галузях економіки. Це створення Міністерства стратегічних галузей. Створення цього міністерства-монстра потрібне для того, щоб контролювати галузі економіки та впливати на роботу системи «ПроЗорро», а ще – підпорядкувати концерн «Укроборонпром» зі щорічною виручкою 35 млрд грн. І все це наводить на думку, що на найвищому рівні корупція зростає.

([Український кризовий медіа центр](#))

1 жовтня має відбутися саміт Україна – ЄС.

Президент Центру глобалістики «СТРАТЕГІЯ XXI» Михайло Гончар:

Україна має актуалізувати співпрацю з ЄС у тих сферах, де можна продемонструвати здобутки і робити акцент на них. Наприклад, це стосується сфери енергетики. Газовий сектор завжди був нашою слабкою стороною, але якщо порівняти із ситуацією в сусідній Білорусі, яка вимагає від Росії знижку, але отримує газ за пільговою ціною – ми маємо прорив. Цього року українські сховища газу стали дуже привабливими, і багато іноземних країн-імпортерів хочуть їх використовувати.

Експертка Центру протидії корупції Галина Чижик:

Конституційний Суд восени буде розглядати п'ять подань – щодо антикорупційного бюро, декларування тощо, які можуть підірвати нашу співпрацю із Заходом. Конституційний Суд став інструментом тиску на антикорупційні органи в Україні з боку проросійських сил, олігархів та навіть Офісу Президента (...). Антикорупційні органи важливо зберегти, тому що їх належне функціонування є умовою безвізового режиму. Цієї осені вирішиться – втратимо ми його чи ні. Усе настільки серйозно.

Член правління Мережі захисту національних інтересів «АНТС», аналітик Ярослав Сидорович:

Прикро, що саме Верховна Рада, від якої залежить приведення законодавства відповідно до норм ЄС, відстає від цього процесу і не робить усе можливе для того, щоб ми якомога швидше реалізували умови Угоди про асоціацію з ЄС.

Член Європейського парламенту Андріус Кубілюс:

Україна має певні проблеми з модернізацією економіки та боротьбою з корупцією. Також громадянське суспільство та влада мають будувати більш

віддалену стратегію розвитку відносин з ЄС та думати, що зробити глобально в десятирічній перспективі в цьому напрямі. Зараз ми переконуємо всіх у ЄС прийняти план Маршалла щодо України. Східне партнерство – це дуже важлива геополітична зона ЄС, і Україна одна з найважливіших країн у цьому контексті. На фоні ситуації в Білорусі ми прискіпливіше спостерігаємо за цим регіоном. Україна має розробити стратегію і думати, як побудувати коаліцію з найближчими сусідами, наприклад, Польщею і Литвою.

([Український кризовий медіа центр](#))

Голова правління Українського кризового медіа-центру, Надзвичайний і Повноважний Посол України у США в 2015–2019 рр. Валерій Чалий:

У нас зараз немає стратегії зовнішньої політики. Немає документа такого. Як і стратегії національної безпеки. Є закріплені в Конституції стратегічні цілі. І добре, що їх закріпили. Але чи є це органічним із внутрішніми програмними установками тих партій, які зараз становлять монобільшість у парламенті?.. Чи є це їхнім внутрішнім переконанням?.. Отут велике питання. Тому що історія з випробуванням України на розрив між Заходом і Сходом продовжується.

Ми вибрали шлях на захід, а не на схід. Поляки змогли це зробити, і вже отримали переваги від членства в ЄС і НАТО. Це можна показати конкретно, із цифрами. Ми ж не отримали нічого. Чому? Тому що ми не там.

І це не про зовнішнє управління, це про правила і процедури. Це про цінності.

Нейтралітет – це не той вибір, який веде Україну в майбутнє.

([Український кризовий медіа центр](#))

Голова Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти Сергій Квіт:

Дистанційні форми навчання в нормальних умовах, не в умовах карантину, інтенсифікують освітній процес. Коли використовується тільки онлайн-формат і нема інших форм – це, з одного боку, мобілізує людей, покращує відвідуваність. Але там, де вимоги неналежні та закриваються очі на те, скільки пар та курсів не відбувається – хорошого результату не буде.

Заступниця голови Національного агентства Наталія Стукало:

Треба розрізняти онлайн-освіту та дистанційну освіту в кризових умовах. Використання Zoom – це не онлайн-освіта. Онлайн-освіта має свої закономірності, методологію та планування. Те, що ми маємо сьогодні – це вимушені заходи в умовах карантину.

Заступниця голови Національного агентства Олена Єременко:

Якщо в умовах карантину є можливість вчитися тільки дистанційно – це, беззаперечно, позитив. А якість уже залежить від вимог навчального закладу, бажання студента та професіоналізму викладача.

[\(Український кризовий медіа центр\)](#)

Народний депутат України Єгор Чернів:

Шлях до НАТО дуже довгий. Про план дій щодо членства ми нагадуємо постійно нашим партнерам. Він передбачає реформи, і не лише оборонній сфері, але й, наприклад, судової системи. Парламентарі постійно спілкуються з представництвом НАТО в Україні. Сьогодні йде робота над трьома законопроектами, які наблизять Україну до отримання чіткого плану дій для вступу в НАТО. Вони стосуються реформування СБУ, нових законів про державну таємницю та розвитку взаємодії з НАТО.

Президент Центру глобалістики «Стратегія ХХІ» Михайло Гончар:

На рівні міністерств закордонних справ і оборони країн-членів та партнерів НАТО необхідно звернути увагу на особливості навігації в Чорному морі з приводу того, як перекриваються зони проведення навчань. Росія перекриває зони спільних навчань НАТО і України, аргументуючи тим, що начебто це морська й економічна зона РФ. Це неприпустимо.

Доцент кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою Національної академії державного управління при Президенті України Рена Марутян:

Це є завданням Верховної Ради України, і за рік роботи парламенту ІХ скликання хоча і є певні досягнення, проте їх недостатньо. Було створено інформаційно-розважальний канал «ДОМ», який має мовити на окуповані території і наразі він має 107 тисяч глядачів. Це дуже небагато з огляду на мету – інформаційну реінтеграцію жителів Донбасу та Криму. Але у порівнянні з UA TV, у якого було 95 тисяч глядачів, – є прогрес. Зауважу, що 95 % на цьому каналі – російськомовний контент, українською лише новини одна година на день. 15 % розважального контенту поставляє Квартал 95.

Директор Міжнародного центру протидії російській пропаганді Юрій Кочевенко:

Для ефективної протидії російській агресії необхідно знаходити ресурси, до яких ворог не може звертатися і використовувати їх. Треба визначити, хто ворог і які в нього сили та засоби. З цього формувати свої. Виходить, що ми не можемо змагатися ресурсами з Росією. Але ми маємо такі ресурси, яких вона не має. Наприклад, потужне громадянське суспільство. Цей потенціал треба використовувати.

[\(Український кризовий медіа центр\)](#)

Минув рік роботи парламенту ІХ скликання в контексті проведення реформи децентралізації.

Міський голова м. Винники (Львівська обл.) Володимир Квурт:

Сьогоднішній політикум не визрів, але взяв на себе відповідальність за завершення реформи. Реформа децентралізації є базисом розвитку країни. Смуток у тому, що на завершальному етапі відповідальність на себе взяли люди, які не знаються на місцевому самоврядуванні.

Депутатка Луцької міської ради Юлія Вусенко:

Місцеві вибори є надзвичайно важливими. Є ряд законопроектів, які ВР має доприймати. Усі на них чекають. Зокрема, фінансової децентралізації. Усі були готові, що вибори в районні ради не будуть проведені в Україні. Сьогодні ми маємо рішення, згідно з яким ми маємо до них готуватися. Проте невідомо, яка кількість людей буде представлена, як ми будемо їх формувати. Тому ми маємо реформу закінчити гідно. Ця реформа є однією з найуспішніших, але наприкінці ми маємо багато невіршених запитань.

Депутат Броварської міської ради Андрій Саук:

Громади збільшились, райони збільшились, області залишилися на місці. То у мене питання – відбулась децентралізація чи централізація? Дуже недостатній інформаційний супровід цієї реформи.

Сьогодні франшизи всіх політичних партій продаються на місцях, і нема гарантії, що від найпатріотичнішої партії на місцях до влади прийде людина, яка піклуватиметься лише про свої інтереси. Тому вплив партії на якість місцевого управління доволі звужений. Здається, що партизація тільки гірше вплине на місцеве самоврядування.

Експерт з питань децентралізації, директор Інституту розвитку територій Юрій Ганущак:

Реформа передбачає збалансованість повноважень, ресурсів і відповідальності. Річ, якої зараз нема в цій триаді сьогодні – відповідальність. Відповідальності виборчих осіб нема. Вона настає по закінченню терміну їхніх повноважень і несе, скоріше, емоційний характер. Повинна бути партійна гарантія. Крім того, партійний бренд дуже здешевлює виборчу кампанію.

Генеральний директор з питань розвитку місцевого самоврядування Міністерства регіонального розвитку, громад та територій Сергій Шаршов:

На сьогодні як уряд, так і парламент діють за планом постмайданним, який повністю задовольняв усі органи місцевого самоврядування, і там було максимально детально змальовано, як має відбуватися і як буде виглядати результат реформи.

[\(Український кризовий медіа центр\)](#)

Минув рік роботи парламенту ІХ скликання в контексті реалізації євроінтеграційного курсу України.

Голова Комітету ВРУ з питань європейської інтеграції Іванна Климпуш-Цинцадзе:

Прикро, що питання європейської інтеграції за останні місяці суттєво знизило свою присутність у комунікації уряду з парламентом. Сьогодні ми можемо спостерігати імітацію руху в напрямку до інтеграції з ЄС і НАТО. Усі рішення, прийняті владою в цьому напрямі, були розроблені та підготовлені або колишнім урядом, або колишнім скликанням парламенту.

Усі ці законопроекти були успішно перереєстровані на депутатів партії «Слуга народу» і прийняті в новому парламенті.

За рік роботи нового парламенту було зруйновано інституційні можливості для реалізації умов Угоди про Асоціацію з ЄС. Наприклад, це стосується об'єднання та роз'єднання міністерств. Сьогодні головне завдання уряду – наростити цю спроможність, а не руйнувати її далі. (...). Цього року нам треба переглядати угоду і дуже важливо долучити до цього процесу громадянське суспільство, народних депутатів, але поки з боку уряду ми волі до цього системного діалогу не бачимо.

Вице-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Ольга Стефанішина:

Стосовно тих питань, які були предметом критики, ми розуміємо, що співпраця парламенту і уряду є ключовою, і ми готові приділяти цій співпраці більше уваги. Не погоджуюся з тим, що є імітація євроінтеграційних процесів. Сьогодні шлях до Євроінтеграції є найбільш системним за останній час. Більшість ініціатив профільного комітету було враховано.

Прем'єр-міністр України (2019–2020) Олексій Гончарук:

Об'єктивна оцінка євроінтеграції – це не провал, але і не прорив. Є речі, якими ми можемо пишатися. Наприклад, завершення надскладних перемовин про транзит газу, завдяки якому Україна зараз отримує гроші. І також по кожній сфері є помітні результати. Ми не приховували, що були і більш слабкі сторони євроінтеграційного процесу. Наприклад, реформування СБУ – це великий провал.

Виконавчий директор Українського центру європейської політики Любов Акуленко:

Сьогодні головне – це пріоритезація. Якщо її не буде – ми ніколи не виконаємо умови, і говорити про прориви не можна. Під час оновлення Угоди для нас головне – не набрати нових зобов'язань.

Перший заступник голови Центру «Нова Європа» Сергій Солодкий:

Поки є підтримка українцями євроінтеграції, Україна на рівні 60 %, про що говорять результати нашого дослідження «Євромапа», – треба не втрачати темп прийняття відповідних рішень. Хороша новина – ми не зійшли з курсу євроінтеграції, ми не дискутуємо про напрямок руху. Ми дискутуємо лише з приводу темпів.

Грандіозні темпи щодо процесу євроінтеграції демонструють східні області. У секторі інфраструктури особливо позитивна динаміка в Донецькій області. Щодо гендерної рівності – ми бачимо прогрес у східних та південних областях. А от в освітній сфері Україна продовжує лишатися дезінтегрованою. Менше 10 % студентів долучені до програми освітньої мобільності, яка могла б позитивно вплинути на формування нових еліт.

Тимчасово окуповані території, учасники бойових дій та тимчасово переміщені особи

Офіційна інформація

Заступник міністра юстиції Валерія Коломієць: Ветерани та учасники бойових дій можуть звертатися за безоплатною вторинною правовою допомогою з будь-яких питань ([Міністерство юстиції України](#)).

Збройний конфлікт на Сході України триває шостий рік. Кількість осіб, які мають статус учасника бойових дій, істотно збільшується кожного року. На початок 2020 р. їх уже понад 459,6 тис. Ветерани та учасники бойових дій – у трійці категорій, які найчастіше потребують правової допомоги.

Ветерани та учасники бойових дій мають право на безоплатну вторинну правову допомогу. Тобто можуть скористатися послугами юристів або адвокатів, які співпрацюють із системою безоплатної правової допомоги. Зокрема, для захисту та представництва інтересів у судах, складення документів процесуального характеру.

З 2017 р. набули чинності зміни до Закону України «Про безоплатну правову допомогу», які значно розширили права ветеранів війни та учасників бойових дій щодо отримання безоплатної вторинної правової допомоги. Якщо раніше учасники бойових дій могли звертатися за правовою допомогою виключно щодо вирішення питань їхнього соціального захисту, то тепер – із будь-яких питань.

В. о. директора Координаційного центру з надання правової допомоги Олександр Баранов:

Починаючи з 2015 р., до центрів та бюро за вторинною правовою допомогою звернулися понад 38 тис. учасників бойових дій. З початку цього року БВПД отримали майже 5 тис. учасників АТО/ООС.

Мінреінтеграції планує дооснастити Центр реабілітації ВПО на Харківщині в рамках гранту від Світового банку ([Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України](#)).

Перший заступник міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Ростислав Замлинський:

У рамках відрядження до Харківської області відвідав Первомайську районну лікарню з метою оцінки та інспектування стану впровадження субпроекту «Майбутнє створюється зараз», який реалізовується в рамках гранту за кошти Світового банку. Розпорядником коштів виступає Мінреінтеграції.

Тут, в оновленому фізіотерапевтичному відділенні, займаються реабілітацією ВПО та учасників бойових дій. Модернізація закладу триває, і наразі розглядаються можливості виділення додаткового фінансування на суму близько 80 тис. дол. США для підвищення якості надання медичних послуг. Заплановано придбання обладнання для кінезотерапії та ендоскопії, а також заміна застарілих спеціалізованих меблів для проведення медичних процедур. Відповідної згоди дійшли на робочій нараді першого заступника з керівництвом лікарні і міською радою, яка відбулась за результатами огляду лікарні (...).

Мінреінтеграції планує перевести сервіси міністерства в «цифру» ([Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України](#)).

Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій спільно з Міністерством цифрової трансформації працює над цифровізацією державних сервісів.

Заступник міністра Снавер Сейтхалієв:

Цифрова трансформація країни є одним із стратегічних пріоритетів уряду. Ми знаємо, що успіх переходу на «цифру» можливий лише тоді, коли цифрова трансформація стане аджендою в усіх сферах повсякденного життя громад, бізнесу та влади. В Мінреінтеграції ми хочемо, аби мільйони українських громадян, які були вимушені покинути свої домівки через збройну агресію Росії та окупацію наших територій – ВПО, українських громадян, які наразі проживають під окупаційним режимом, разом з іншими громадянами України, мали вільний доступ до державних послуг і сервісів онлайн.

Мінреінтеграції спільно з Мінцифри розпочали реінжиніринг усіх існуючих державних сервісів у рамках міністерства. Уже в жовтні в рамках спільного проекту з Мінцифри та Мінсоцполітики буде запроваджена електронна довідка ВПО в мобільному додатку «Дія». Розглядається алгоритм надання можливості для громадян подавати онлайн-заяву на отримання компенсації за зруйноване житло, отримання допомоги на правовий захист та інші послуги, які зараз доступні лише офлайн.

Також працюємо над створенням алгоритму віддаленої ідентифікації громадян, які проживають на ТОТ, для користування державними послугами. Щоб тисячі осіб, що зараз отримують пенсійні виплати, отримали можливість проходити ідентифікацію без необхідності перетинати КПВВ кожні 2 місяці.

Міністерство в рамках створення своєї єдиної інформаційної системи планує повністю оновити портал соціально-економічного розвитку, на базі якого буде впроваджуватися система прийняття управлінських рішень. Ми також вважаємо важливим пріоритетом розвиток електронної демократії, створення цифрової культури та залучення громадян до прозорого самоврядування.

Мінцифри впроваджує цифрову Довідку внутрішньо переміщеної особи ([Урядовий портал](#)).

Уряд схвалив постанову, якою запроваджується цифрова довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи. Для того, щоб отримувати державні послуги, їм потрібно мати із собою довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

Раніше ця довідка була паперовою. Тепер вона буде доступною і в цифровому вигляді. Довідка відобразить прізвище, ім'я та по батькові її власника, стать, інформацію про документи, які підтверджують особу, та зареєстроване і фактичне місце проживання.

Віцепрем'єр-міністр – міністр цифрової трансформації Михайло Федоров:

В Україні зареєстровано близько 1,5 млн вимушених переселенців. Вже в жовтні у мобільному застосунку Дія з'явиться цифрова довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи. Вона відобразиться разом з іншими цифровими документами.

Перший заступник міністра Олексій Вискуб:

Згодом на порталі «Дія» також з'явиться послуга, що дозволить замовити дану довідку онлайн.

Підтримка внутрішньо переміщених осіб та жителів Сходу України

Обліковано 1 455 325 внутрішньо переміщених осіб ([Міністерство соціальної політики України](#)).

Станом на 7 вересня 2020 р., за даними Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, узято на облік 1 455 325 переселенців з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей та АР Крим.

За зруйноване на Донбасі житло виплачуватимуть компенсації: затверджено порядок ([Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України](#)).

Кабінет Міністрів України на своєму засіданні у середу, 2 вересня 2020 р., затвердив порядок використання коштів, передбачених у держбюджеті для здійснення грошової компенсації постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненою збройною агресією Російської Федерації.

Віцепрем'єр-міністр України, міністр з питань реінтеграції ГОТ України Олексій Резніков:

У Державному бюджеті України на 2020 р. на ці цілі передбачено 20 млн грн. Мінреінтеграції визначено головним розпорядником коштів. Дякую колегам за підтримку. Рішення дуже важливе.

Розмір компенсації постраждалим визначатиметься за показниками опосередкованої вартості спорудження житла в регіонах України, але не більше 300 тис. грн.

Бюджетні кошти розподілятимуться серед громадян на підставі інформації про житло постраждалих, яку збиратимуть регіональні органи соціального захисту населення та органи місцевого самоврядування.

Постраждалими визнаються громадяни України, іноземці та особи без громадянства, житлові будинки чи квартири яких пошкоджено чи зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації, викликані збройною агресією РФ. Грошова компенсація надаватиметься постраждалим, які є власниками житла на контрольованій урядом України території, та яке було зруйноване після 14 квітня 2014 р.

Обстеження пошкодженого та зруйнованого житла, його облік проводитимуть органи місцевого самоврядування, а в разі їхньої відсутності – військово-цивільні адміністрації. Також вони складатимуть списки постраждалих та видаватимуть довідки про визнання особи постраждалою внаслідок зазначеної НС воєнного характеру внаслідок збройної агресії РФ.

Рішення про надання грошової компенсації на основі складених списків прийматимуть спеціальні комісії, утворені при органах місцевого самоврядування та при військово-цивільних адміністраціях. Ця комісія визначатиме і розмір грошової компенсації, яка виплачуватиметься постраждалим.

Кабмін також доручив Донецькій і Луганській обласним адміністраціям протягом місяця сформуванню та організувати роботу комісії з розгляду питань, пов'язаних з наданням грошової компенсації постраждалим, житло яких було зруйновано.

Затверджено порядок забезпечення соціальним житлом внутрішньо переміщених осіб ([Міністерство розвитку громад та територій України](#)).

2 вересня уряд прийняв Постанову «Про внесення змін до порядку, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 23 липня 2008 року № 682», яка розроблена Міністерством розвитку громад та територій України на виконання Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Міністр розвитку громад та територій України Олексій Чернишов:

Держава прагне забезпечити захист та інтеграцію внутрішньо переміщених осіб. Стратегією інтеграції передбачено, що питання забезпечення житлом є одним із першочергових завдань уряду, адже кількість громадян України, які вимушені були змінити місце проживання внаслідок тимчасової окупації східних областей, Автономної Республіки Крим та міста Севастополь, сягає близько 1,5 млн осіб. Прийнята сьогодні постанова має полегшити процедуру взяття на соціальний квартирний облік внутрішньо переміщених осіб та надання їм житла.

Постановою Кабміну встановлено процедуру взяття на соціальний квартирний облік ВПО та надання їм житлових приміщень із житлового фонду соціального призначення. Також визначено перелік документів, які необхідно для цього подати.

Крім того, встановлено особливості для внутрішньо переміщених осіб щодо порядку врахування вартості майна, що перебуває у власності громадян, та проведення щорічного моніторингу доходів громадян, які перебувають на соціальному квартирному обліку.

Прийнятий законодавчий акт відповідає Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини.

Проекти з відновлення регіону

Уряд погодив залучення 100 млн доларів США від МБРР на реалізацію проекту «Східна Україна: возз'єднання, відновлення та відродження» ([Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України](#)).

Кабінет Міністрів України на своєму засіданні 2 вересня 2020 р. погодив залучення позики у розмірі 100 млн дол. США від Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР) для реалізації проекту «Східна Україна: возз'єднання, відновлення та відродження» та визначив склад делегації України для участі в переговорах з банком.

Також уряд уповноважив віце-прем'єр-міністра України, міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій Олексія Резнікова підписати з МБРР угоду про відповідну позику.

Проектом передбачено проведення капітального ремонту близько 183 км автомобільних доріг у Луганській області, які є ключовими транспортними коридорами в регіоні, та залучення інвестицій для відновлення сільського господарства через реалізацію окремих сільськогосподарських субпроектів, спрямованих на ліквідацію наслідків збройної агресії РФ для сільськогосподарської галузі на території Луганської області, підконтрольній уряду України.

Проект має на меті зростання економічних можливостей, згуртованості та включення в соціально-економічне життя країни громад, що постраждали внаслідок агресії РФ, через залучення інвестицій у місцеву інфраструктуру.

У рамках підготовки проекту Мінреінтеграції розроблено рамкові документи з управління навколишнім та соціальним середовищем, порядку керування трудовими ресурсами, а також процедури відчуження земельних ділянок та іншого нерухомого майна, що на них розташоване, і які будуть впроваджуватися під час реалізації проекту.

Кредит надається на 27 років під 0,25 % річних, перші 12 років – пільгові.

Ініціативи регіональних владних структур та громадських організацій

В Україні зросла кількість переселенців ([Волинь24](#)).

Станом на 31 серпня в Україні обліковано 1 454 275 внутрішньо переміщених осіб з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей та Криму.

Про це інформує УНН із посиланням на пресслужбу Мінсоцполітики.

«Станом на 31 серпня 2020 року, за даними Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, узято на облік 1 454 275 переселенців з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей та АР Крим», – ідеться в повідомленні.

Як повідомляв УНН, станом на 3 серпня 2020 р. було взято на облік 1450 798 переселенців.

Миколаїв активно розвиває житлові програми ([Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву](#)).

9 вересня під час робочої поїздки до Миколаєва голова правління Держмолодьжитла Сергій Комнатний зустрівся з Миколаївським міським головою Олександром Сенкевичем.

Участь у зустрічі, яка відбулася напередодні святкування Дня міста, узяли заступник міського голови Юрій Андрієнко та директори Миколаївського і Херсонського регіональних управлінь Держмолодьжитла Василь Федорончук і Юрій Волкович.

Голова правління Держмолодьжитла Сергій Комнатний:

Протягом останніх років Миколаїв посідає друге місце по Україні за обсягом фінансування житлових програм із місцевого бюджету та перше місце – за рівнем фінансування програми забезпечення молоді житлом. Лише за минулі чотири роки місто профінансувало майже 62 млн грн, введено в експлуатацію два житлових будинки на 232 квартири. А всього за 22 роки діяльності Миколаївського регіонального управління Держмолодьжитла забезпечено житлом 1129 родин.

Під час зустрічі йшлося не лише про досягнуті успіхи, а й про перспективи розвитку житлових програм у Миколаєві. О. Сенкевич запевнив, що ці програми і надалі будуть мати підтримку міської влади, адже передбачений ними механізм кредитування допомагає стримати міграцію молоді за кордон і сприяє соціально-економічному розвитку міста і регіону.

На завершення зустрічі голова правління Фонду вручив відзнаки Держмолодьжитла міському голові О. Сенкевичу і заступнику міського голови Ю. Андрієнку за особистий внесок у розвиток молодіжного житлового будівництва.

У Мангуші реконструюють житло для медиків-переселенців ([ТРКК «Сигма»](#)).

Шістнадцять двокімнатних і чотири однокімнатні квартири у Мангуші ремонтують за національною програмою «Велике будівництво» Президента Володимира Зеленського.

Двадцять квартир із сучасним ремонтом і в утепленій будівлі. Реконструкцію розпочали навесні. Оновили дах, замінили всі мережі, встановили енергоощадні вікна. Вартість проєкту понад 22 млн грн.

«Покрівельні закінчені, повністю 100 % фасадні, на 90 %, ще залишилося утеплення цоколя – і будемо починати обробку: кахель, лінолеум, шпалери», – каже підрядник.

Житло для медиків-переселенців ремонтують у будівлі колишньої лікарні. Поряд збудували нову районну. Сюди планують залучити фахівців, які готові тут працювати.

Голова Мангушської райдержадміністрації Наталія Букрєєва:

Ми хочемо заповнити робочі місця в нашій районній лікарні, яка на сьогодні потребує зміни кадрового потенціалу, необхідно відкривати нові робочі місця, необхідно відкривати нові відділення.

Будівлю капітально ремонтують за «Надзвичайною кредитною програмою для відновлення України» від Європейського інвестиційного банку. Програма «Велике будівництво» триває за підтримки Президента України Володимира Зеленського.

Народний депутат України Владлен Неклюдов:

Повністю підтримує Президент, і ми підтримуємо. І буде таким сигналом для сусідніх ОТГ про те, щоб теж використовували цей досвід. А зараз у зв'язку з реформою децентралізації, яку ініціював Президент Володимир Зеленський, я думаю, що у громад більше можливостей, більше ініціатив, більше можливостей матеріальних.

Усього за інвестиції Європейського банку за підтримки Президента України Володимира Зеленського та облдержадміністрації в Мангуші реалізують п'ять проєктів.

У Чугуєві будують тимчасове житло для переселенців з Донбасу ([Урядовий кур'єр](#)).

На Харківщині триває реалізація заходів для повноцінної адаптації та інтеграції в життя переселенців зі сходу країни, які постраждали від бойових дій у Луганській і Донецькій областях. І не лише в Харкові, де проживає найбільша кількість ВПО, а й у багатьох районах області. Зокрема, у мальовничому та багатому історією Чугуєві нині приступили до реалізації проєкту з облаштування тимчасового житла для переселенців з Донбасу.

Чугуївський міський голова Галина Мінаєва:

На вулиці Кожедуба днем раніше розпочалися роботи з демонтажу будівлі колишньої нотаріальної контори. На її місці планується побудувати

житло для переселенців за кошти, виділені Українським фондом соціальних інвестицій, який, у свою чергу, фінансується урядом Німеччини.

За інформацією міськради, нова будівля з шістьма окремими квартирами перебуватиме в комунальній власності, і влада міста тимчасово надаватиме житло в користування переселенцям або ж чугуївцям, що опинилися в скрутній ситуації. Це допоможе людям пережити особливо критичні періоди з гарантованим дахом над головою до вирішення особистих житлових проблем.

Проект будівлі вже розроблений і затверджений. Отож, уже нинішньої осені буде закладено фундамент, а безпосередньо будівництво житла розпочнеться з приходом сприятливої погоди навесні 2021 р.

Поліпшення взаємодії щодо ідентифікації осіб, які проживають чи зареєстровані на території Луганської та Донецької областей ([Державна міграційна служба України](#)).

Поліпшення взаємодії щодо ідентифікації осіб, які проживають чи зареєстровані на території Луганської та Донецької областей, обговорили сьогодні під час робочої зустрічі начальник Заводського районного відділу Міграційної служби Ю. Бабашова із заступником начальника Заводського відділу пенсійного фонду Л. Гречок.

Налагоджений механізм взаємодії відомств у цьому напрямі дозволяє пришвидшити ідентифікацію зазначеної категорії громадян під час надання їм адміністративних послуг, недоступних у зоні проведення ОСС, таких, як оформлення внутрішнього паспорта громадянина України чи паспорта для виїзду за кордон.

Наразі Міграційна служба Запорізької області залишається лідером з надання послуг жителям Сходу України. Так, у 2020 р. внутрішньо переміщеним особам було надано 2511 адміністративних послуг; а загалом, починаючи з 2014 р. – 30477. Найчастіше громадяни звертаються за оформленням паспорта у вигляді ID-картки та вклеюванням фото при досягненні 25-ти і 45-річного віку.

Уповноважений Президента з прав людей з інвалідністю Валерій Сушкевич заявив, що переселенцям з інвалідністю збільшили соцдопомогу на 130 % ([Укрінформ](#)).

Мені вдалося на 130 % збільшити допомогу переселенцям з інвалідністю. Переселенцям зараз також не потрібно надавати прописку, щоб стати на квартирний облік.

Народні депутати підтримали закон, який дозволяє з 2021 р. удвічі збільшити допомогу по догляду за людиною з інвалідністю з дитинства. Була сума 1326, стала 2662. Крім того, дітям з інвалідністю соцдопомога з початку наступного року також удвічі збільшиться. А у 2022 р. виплати ще більше зростуть.

Цьогоріч на Дніпропетровщині понад 13 тисяч сімей переселенців отримали грошову допомогу від держави ([Дніпропетровська обласна державна адміністрація](#)).

У 2020 р. на Дніпропетровщині грошову допомогу від держави отримали понад 13 тис. сімей переселенців. Загалом їм виплатили майже 144 млн грн. Про це повідомили в департаменті соцзахисту населення Дніпропетровської ОДА.

Зазвичай сім'я переселенців має подовжувати виплату щомісячної держдопомоги щопівроку. Для цього – звернутися до управління соцзахисту із заявою та документами. «З початку карантину перераховуємо допомогу автоматично, – зазначили в департаменті. – Щомісячні виплати виділяються на покриття витрат на проживання, зокрема, на оплату житлово-комунальних послуг. У середньому родина отримує від 1 до 3 тис. грн».

Щоб отримувати таку допомогу, переселенцям необхідно звернутися до районного управління соцзахисту за місцем фактичного проживання.

У Харкові сім'ї переселенців отримують доступне житло і соціальну підтримку ([Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету](#)).

Заступник Харківського міського голови Світлана Горбунова-Рубан:

Усього в Харкові зареєстровано 89 тис. 315 внутрішньо переміщених осіб (72 тис. 563 сім'ї), 30 % з яких – пенсіонери, 15 % – діти, 5 % – люди з інвалідністю та 50 % – громадяни працездатного віку

Соціальне житло для переселенців: змінився порядок взяття на облік ([Інформаційне агентство «Вчасно»](#)).

Які документи повинні подати переселенці для отримання соціального житла: новий порядок від Кабміну.

Кабмін вніс зміни до своєї постанови № 682, яка затверджує порядок взяття громадян на соціальний квартирний облік та зняття з нього. До цього порядок не брав до уваги особливості для внутрішньо переміщених осіб. Про це повідомляє «Судово-юридична газета».

Так, внутрішньо переміщені особи беруться на облік відповідними органами місцевого самоврядування за місцем перебування на обліку в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб.

При цьому члени сім'ї внутрішньо переміщеної особи, яка подає заяву, беруться на облік разом із нею незалежно від місця такого обліку.

Документи подаються до органу місцевого самоврядування за місцем проживання/перебування заявника.

Якщо зазначеним органом утворено Центр надання адміністративних послуг, документи подаються виключно через такий центр.

Кабмін схвалив скасування самоізоляції для студентів з ТОТ ([Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України](#)).

Сьогодні на засіданні Кабінет Міністрів України прийняв рішення про відміну проходження самоізоляції при перетині КПВВ для абітурієнтів та здобувачів освіти з ТОТ України, які планують або вже навчаються на підконтрольній уряду України території.

Відповідні зміни до п. 20 постанови від 22 липня 2020 р. № 641 Кабінет Міністрів вніс сьогодні на своєму засіданні.

Зміни також передбачають, що, крім тих осіб, які зараховані на навчання до закладів освіти, мають намір вступити до закладів освіти або вже навчаються в закладах освіти, розташованих на підконтрольній уряду України території, самоізоляцію може не проходити один із батьків (усиновлювачів), опікунів, піклувальників або інших законних представників, які супроводжують абітурієнтів, студентів чи учнів.

Заступниця міністра з питань реінтеграції ТОТ України Інна Голованчук:

Ми робимо все можливе, аби спростити доступ до освітніх процесів молоді з ТОТ за забезпечити право на здобуття освіти всіх дітей України. Безумовно, жодне часове обмеження не може сприяти налагодженню навчального процесу, який, на нашу думку, є одним з основних реінтеграційних заходів. З огляду на це, відміна обов'язкової самоізоляції для студентів з ТОТ є вкрай важливою умовою доступності освітнього процесу.

Заступник міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій Інна Голованчук повідомила, що до ЗВО України зараховані майже 1,5 тис. абітурієнтів-ВПО ([UA/TV](#)).

Для них продовжили термін вступу на бюджет до 23 жовтня.

Під час вступної кампанії головним викликом було допомогти абітурієнтам виїхати на територію вільної України, всупереч численним перешкодам, брехні та погрозам з боку окупантів.

Президент України Володимир Зеленський підписав закон про спрощення вступу для абітурієнтів з окупованих територій.

Відбулося чергове засідання Комісії з питань призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам ([Чернівецька міська рада](#)).

На засіданні Комісії з питань призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам при виконавчому комітеті Чернівецької міської ради розглянуто 21 звернення внутрішньо переміщених осіб стосовно призначення (продовження виплати) щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг, інших соціальних виплат.

За результатами розгляду документів рішенням Комісії державні соціальні виплати призначено всім заявникам. Крім зазначеного, за поданням Чернівецького міського відділення фонду соціального страхування України управління виконавчої дирекції фонду в Чернівецькій області відновлено страхові виплати трьом внутрішньо переміщеним особам.

Житло для переселенців: 17 квартир для нових криворіжців (Червоний Гірник).

З початку військового конфлікту на сході країни, до Кривого Рогу в пошуках порятунку, допомоги та мирного життя прибуло майже 18 тис. внутрішньо переміщених осіб з Донецької та Луганської областей, Кримського півострова.

За дорученням Криворізького міського голови Юрія Вілкула в місті діє штаб для надання всебічної допомоги цим людям, які за роки проживання на криворізькій землі настільки інтегрувалися в місцевий життєвий процес, що стали справжніми новими криворіжцями. Такої соціалізації вдалося досягти, в першу чергу, за рахунок покрокового вирішення питання надання внутрішньо переміщеним особам житла. Днями розпочалася реалізація ще одного житлового проекту: Кривий Ріг співпрацює з міжнародними фондами та організаціями.

У Маріуполі понад сто квартир отримали діти-сироти, воїни-інтернаціоналісти та переселенці (Донецька обласна державна адміністрація).

Понад сто квартир отримали діти-сироти, учасники бойових дій на території інших держав (Афганістан) та кваліфіковані переселенці в Маріуполі 23 серпня.

Серед них – 39 квартир для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, чотири квартири – учасникам бойових дій на території інших держав та 60 квартир – кваліфікованим переселенцям...

Голова Донецької облдержадміністрації, керівник обласної військово-цивільної адміністрації Павло Кириленко:

Радий, що в цей святковий день понад сто осіб отримали змогу розпочати новий етап життя у своєму власному житлі. Нехай цей етап буде безхмарним, як сьогоднішнє небо над Маріуполем.

В Ужгороді провели навчання для внутрішньо переміщених осіб (Закарпатська обласна державна адміністрація).

(...). Багатонаціональне Закарпаття стало другою домівкою для людей, які були змушені рятуватися від війни та окупації. На сьогодні в області проживають 3687 громадян, які отримали статус внутрішньо переміщеної особи, з них осіб працездатного віку зареєстровано 1670 осіб (або 45,3 % від загальної кількості ВПО), осіб з інвалідністю – 150 осіб (або 4,0 % від

загальної кількості ВПО); пенсіонерів – 766 осіб (або 20,7 % від загальної кількості ВПО), дітей – 1101 осіб (або 30,0 % від загальної кількості ВПО).

Переселенці розселилися по всій території Закарпаття, але найбільша кількість проживає в містах Ужгороді (1679 осіб) та Мукачеві (777 осіб).

Із дводенним моніторинговим візитом об'єкти Луганської області відвідали консультант-проектувальник УФСІ Наталія Пустовіт та інженер із впровадження Східного РП Сергій Каратанов ([Facebook Український фонд соціальних інвестицій – УФСІ](#)).

Під час візиту було проведено ряд робочих зустрічей з представниками підрядних організацій, які виконують роботи з утеплення фасаду будівлі ДНЗ «Світлячок» у м. Северодонецьк, та роботи із заміни вікон в ЗОШ № 3 м. Кременна.

Також з представниками підрядних організацій, які виконують роботи зі створення тимчасового житла для ВПО у м. Кременна та м. Северодонецьк, було обговорено питання щодо дотримання виконання графіків, здійснено перевірку обсягів робіт та якості їх виконання.

Усі зазначені ремонтні роботи виконуються в рамках проекту «Сприяння розвитку соціальної інфраструктури. УФСІ VI», що впроваджується Українським фондом соціальних інвестицій за фінансової підтримки уряду Німеччини через Банк розвитку KfW.

З 2017 року набули чинності зміни до Закону України «Про безоплатну правову допомогу», які значно розширили права ветеранів війни та учасників бойових дій щодо отримання безоплатної вторинної правової допомоги ([Міністерство юстиції України](#)).

Якщо раніше учасники бойових дій могли звертатися за правовою допомогою виключно щодо вирішення питань їхнього соціального захисту, то тепер – із будь-яких питань.

Директор Краматорського місцевого центру з надання БВПД Вікторія Харенко:

Досить часто учасники АТО/ООС звертаються з питань несення служби. Це стягнення компенсацій за невикористані відпустки при звільненні, оскарження наказів про звільнення, підстави та порядок розірвання військових контрактів, стягнення грошових коштів за піднайм житла.

Нині на території Донецької та Луганської областей реалізується пілотний проект «Волонтер БПД». Мета проекту – підвищити рівень обізнаності з правових питань у громадах та спроможність українців захищати свої справи.

Директор Регіонального центру з надання БВПД у Донецькій та Запорізькій областях Павло Наливайко:

На Донеччині конкурсний відбір щодо участі в проекті «Волонтер БПД» пройшли 16 осіб. Протягом двох місяців вони отримуватимуть

актуальну інформацію з найпоширеніших правових питань. Упродовж усього навчання учасникам допомагатимуть кваліфіковані юристи.

Після проходження навчання волонтери БПД дві години на тиждень надаватимуть поради та базову інформацію з правових питань у своїх громадах, поширюватимуть інформацію про систему БПД, перенаправлятимуть людей до місцевих центрів та бюро для отримання більш детальних консультацій або правового супроводу в суді.

Новини із соціальних мереж

Відновлено роботу виїзної консультативної поліклініки КНП «Луганська обласна клінічна лікарня» ([Луганська обласна військово-цивільна адміністрація](#)).

Про початок надання високоспеціалізованої медичної допомоги сільському населенню було поінформовано всі Центри первинної медико-соціальної допомоги Луганщини.

Тож учора виїзні консультації розпочалися в селі Невське Кременського району – віддаленому населеному пункті, де проживає приблизно 500 осіб. Більшість з них похилого віку.

Консультації проведено спеціалістами з кардіології, неврології, хірургії. Крім того, працювала пересувна рентгенологічна установка з медперсоналом.

У разі діагностування хвороби особи направляються на стаціонарне лікування або до сімейного лікаря.

Розробка Стратегії економічного розвитку Луганської та Донецької областей триває ([Луганська обласна військово-цивільна адміністрація](#)).

Ця робота була розпочата із зустрічей з представниками місцевої влади, бізнесу і громадськості. Зокрема, такі заходи відбулися та заплановані у Попасній, Северодонецьку, Старобільську тощо.

Радник міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Андрій Мирошніченко:

Ми розробимо програму перетворення цих областей у території пріоритетного розвитку з особливими режимами інвестиційної діяльності, на що й направлена концепція.

Наш підхід – створити робочі місця з конкурентною заробітною платою та умови для існування сильних громад, постійного наповнення місцевих бюджетів, сталого розвитку регіону. Тобто, ці умови будуть вигіднішими у порівнянні з іншими областями та країнами. Якщо ми підвищимо рівень життя населення до такого, щоб на Луганщину всі хотіли їхати і вкладати гроші, тоді й набагато легше буде вести перемовини щодо повернення тимчасово окупованих територій.

У інвесторів на Луганщині з'являться можливості окупити вкладені кошти за умов, що мають бути створені. Крім того, має надходити ініціатива з боку місцевого бізнесу, а держава повинна розвивати інфраструктуру та відповідати за рівень екології.

У жовтні концепція буде затверджена урядом, після чого впродовж півроку затвердять Стратегію разом із пакетом законопроектів, необхідних для її реалізації.

Генеральний директор Директорату стратегічного планування та європейської інтеграції Марта Бухтіярова:

Серед перших кроків такої підтримки – надійне забезпечення водопостачанням усієї Луганщини, будівництво залізничної гілки, що з'єднає північні райони області зі всеукраїнської мережею, відбудова доріг та інше.

У січні–серпні 2020 року підприємства та підприємці Луганщини сплатили до бюджету 2 млрд 219,4 млн грн єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (Луганська обласна військово-цивільна адміністрація).

Серед основних джерел надходжень єдиного соціального внеску – нарахування і сплата ЄСВ роботодавцями із заробітних плат найманих працівників від виплат грошового забезпечення військовослужбовцям, а також від фізичних осіб-підприємців, членів фермерських господарств та самозайнятих осіб.

Найбільш значні суми надійшли від платників, зареєстрованих у Сєвєродонецьку (761,5 млн грн) та в Лисичанську (589,7 млн грн).

Експертний погляд

(Слово і Діло)

Представник Росії Борис Гризлов і сепаратисти під час засідання ТКГ щодо Донбасу висунули Україні нові вимоги.

Експерт з політики Олександр Солонтай:

Навіть у разі внесення змін ВР до постанови про місцеві вибори забезпечити виборчий процес на окупованих територіях буде неможливим.

Це нереальні фантазії, тому що там просто немає можливості формувати виборчі комісії. Та і взагалі вибори на окупованих територіях неможливі хоча б через те, що виборчі строки запущені, територіальні комісії не сформовані і просто надолужити нереально. Навіть, якщо внести зміни до постанови, це нічого не змінить.

Умови Росії щодо блокування всіх інших процесів щодо врегулювання конфлікту в разі відмови України проводити вибори в ОРДЛО ні на що не вплинуть, оскільки робота в усіх форматах і без цього заблокована.

Їхні умови смішні, тому що і так не проводяться нормандські зустрічі, наші полонені перебувають у Росії. Це безглузді пропозиції зі сторони Кремля.

[\(Слово і Діло\)](#)

Представник Росії Борис Гризлов і сепаратисти під час засідання ТКГ щодо Донбасу висунули Україні нові вимоги.

Військовий експерт Олег Жданов:

Шантаж Росії щодо блокування Нормандського формату дозволить Україні використовувати таку риторику у своїх інтересах.

Л. Кравчук цього разу є лише переговорною ланкою. Усе залежатиме від Президента. Він озвучив позицію України в ТКГ, вислухав позицію Росії та передав її тут. Що стосується проведення виборів і реакції Верховної Ради, то тут немає жодних проблем. Тому парламент будь-якої миті може прийняти постанову про проведення виборів, як це робить, коли треба провести довибори.

В умовах дотримання перемир'я українською стороною Росії залишається застосовувати тільки шантаж щодо блокування нормандської зустрічі та інших процесів.

В. Зеленський забрав у росіян єдину можливість впливати на ситуацію – це обстріли. Не можна сказати, що там тиша, але всі втрати списуються на необережне поводження зі зброєю, але якщо Зеленський витримає цю позицію, Росії не залишиться інших маневрів. Наша позиція – спочатку безпека, потім вибори. Дуже добре, що Росія говорить, що блокуватиме Нормандський формат, тепер Україна може на це вказувати під час міжнародних переговорів.

[\(Слово і Діло\)](#)

Перемир'я на Донбасі, яке почало діяти з 27 липня, відрізняється від попередніх відсутністю поки що обстрілів з важкого озброєння і втрат серед ВСУ.

Військовий експерт Олег Жданов:

Я навіть можу сказати, коли вони (російські війська на Донбасі. – Ред.) перемир'я порушать. Це може бути у вересні, як у 1939 р., коли почалася Друга світова війна. Зараз окупаційні війська дуже інтенсивно проводять обладнання позиції в сірій зоні. Ми там поглядаємо з-за рогу, нам же заборонено вести розвідку, ось ми знаємо, що це зараз відбувається.

А тепер уявіть, що в цій сірій зоні з'являється підрозділ, перевдягнений в українську форму, і атакує з позиції, а там раптом виявляються, наприклад, журналісти Першого каналу. Звісно, починається повномасштабний обстріл і наступ. Це класика війни.

[\(Слово і Діло\)](#)

Комітет Верховної Ради визначив, що Україна не може гарантувати безпеку, тому проведення виборів в ОРДЛО є неможливим.

Політичний експерт, історик Ігор Петренко:

Українська делегація повинна була заручитися офіційною позицією Києва, щоб аргументовано пояснювати відмову під час засідань ТКГ. Наразі Кравчук висловлює позицію як керівника української групи ТКГ. Очевидно, протилежна сторона висловлювала свої побажання, й Кравчук направив відповідне звернення.

Позиція офіційної влади дозволить просувати свої ініціативи та аргументовано пояснювати позицію щодо виборів на окупованих територіях.

Він (Кравчук. – Ред.) показав, що цю позицію проговорив із фахівцями, відповідальними особами та може надати офіційну позицію у відповідь на побажання, які висловлює протилежна сторона у ТКГ.

Це дасть змогу українській стороні пропонувати наступні кроки. Л. Кравчук намагається налагоджувати діалог і мати контакти з протилежною стороною. Він провів консультації і тепер скаже: «Шановні, ми не можемо цього зробити, бо ось наша офіційна позиція, нам потрібні безпечні вибори, тому давайте робити ось так». Вибори – це вимога росіян, вони її артикулювали.

[\(Слово і Діло\)](#)

Перший заступник голови української делегації у ТКГ по Донбасу Вітольд Фокін виступив із заявою щодо можливої амністії бойовиків.

Голова центру «Ейдос», політолог Віктор Таран:

Офіс Президента працює на інформаційному полі таким чином: коли є певна гостра проблема, у суспільство через різні канали посиляються різні сили і там, де є найменший супротив – вони йдуть по такому напрямку. Тому, насправді є багато заяв щодо амністії – і Єрмака, і Пристайка, і вони з'явилися після заяви Фокіна і негативної реакції суспільства на це. Суспільство показало свої зуби і що на капітуляцію не піде, тому вже пішли зворотні заяви.

Це технологія, яку застосовує влада для вироблення рішення, тому суспільство має бути постійно насторожі. Такі заяви тягнуть на кримінальну справу про державну зраду. Коли В. Фокін робить такі заяви, він повинен думати про це.

Нагадаємо, В. Фокін заявив, що «і з тієї, і з тієї сторони було скоєно багато злочинів, які, зрештою, мають бути розслідувані, і винні хай понесуть покарання. Але сьогодні, щоб припинити війну і зберегти життя бійців та командирів, моя позиція – треба оголосити загальну амністію, провести вибори, вирішити питання особливого статусу окремих районів, а краще – всього Донбасу.

[\(Радіо Свобода\)](#)

Домовленості, досягнуті на зустрічах Нормандського формату в Парижі наприкінці минулого року, виконуються, вважає Президент України Володимир Зеленський. В інтерв'ю Euronews В. Зеленський висловив надію, що завершити війну вдасться вже в цьому році.

Волонтер Мирослав Гай:

Свого часу Петро Порошенко теж мав сподівання домовитися з Володимиром Путіним: відводив війська, оголошувалося перемир'я, режим припинення вогню. Чому перемир'я жодного разу не протрималося довше 2–3 днів і чому не вдалося домовитися з Путіним? Тому що він вимагав від П. Порошенка здати національні інтереси України, фактично капітулювати перед Росією і піти на абсолютно неприйнятні вимоги. Це відмова від НАТО, від ЄС, надання особливого статусу окупованим територіям без виведення звідти російських військ і фактично легалізація регулярних збройних формувань Російської Федерації.

Петро Порошенко, який сподівався, що раціонально можна домовитися між двома президентами держави напряду, побачив, що це неможливо. Він не пішов на здачу національних інтересів. Відповідно, Росія продовжила мілітарний тиск на Україну, продовжила обстріли, у результаті яких загинуло 13 тис. наших громадян.

Підписання Мінських угод відбувалися в час, коли українській армії було найбільш скрутно. Але при цьому Порошенко спромігся використати Мінськ для об'єднання світової спільноти довкола санкцій за його невиконання і не здати національні інтереси. По факту Мінськ не був ратифікований парламентом і фактично не є юридичним документом.

Президент В. Зеленський фактично іде зараз на всі вимоги Російської Федерації, тому в нас і є таке довге перемир'я, припинення обстрілів. Я думаю, що В. Путін зараз сподівається, що він зможе політично використати всі свої стратегічні завдання щодо України – тому є певне припинення вогню.

Звіт нашої зовнішньої розвідки показує, що Донбас продовжує насичуватися воєнною технікою з боку Російської Федерації. Іде підготовка до «Кавказу-2020»: це будуть повномасштабні військові навчання біля наших кордонів. Ми бачимо, що навіть під час перемир'я Російська Федерація продовжує мінувати дороги на окупованих територіях на Донбасі.

Тобто, Росія не припиняє підготовку і своїх агресивних дій. Але тимчасово, поки В. Зеленський обіцяє, що він готовий піти на політичні поступки перед Російською Федерацією, вона йому гарантувала те, що Зеленський обіцяв і декларував у своїй виборчій кампанії.

Тактично вони хочуть нав'язати Донбас Україні на своїх умовах і зробити його запобіжником проти вступу в НАТО і ЄС.

По-перше, у Путіна немає проблем з Білоруссю і зі Східною Європою, тому що в Білорусі всі опозиційні кандидати – це кандидати, які підтримують Росію, дружбу з нею. Навіть Тихановська вже однозначно ставиться до питання з Кримом, вони готові до контактів із Путіним, вони не є ворогами Росії. Залишиться Лукашенко, або прийде якийсь опозиційний кандидат, наприклад, Бабарико – Путіна влаштовує будь-яка ситуація.

По-друге, Мінські домовленості не були підписані Петром Порошенком, він підписав спільне комюніке разом з пані Меркель. Мінські домовленості не були ратифіковані українським парламентом і не були

затверджені Радбезом ООН. Радбез ООН просто позитивно оцінив їх як комплекс можливих заходів. Вони не мають ніякої юридичної сили.

Закон про особливості самоврядування не вступив у дію, тому що там був закладений запобіжник, що він вступає в силу тільки в разі виведення збройних сил Російської Федерації та її регулярних формувань. Тому Петро Порошенко, використовуючи Мінські домовленості як засіб припинення гарячої фази війни, усе ж таки не здав жодних національних інтересів. Він показав, що ми дійсно готові іти на переговори, він дійсно розмовляв з Путіним, дійсно пішов на певні поступки, але ці поступки не вступили в силу, як, наприклад, цей закон: він досі не має статусу як той, що вступив у силу.

Звичайно, потрібно розмовляти в рамках Мінська з Путіним. Хоча б тільки для того, щоб робити їх суб'єктом цієї війни, бо Російська Федерація намагається всіляко відсторонитися від неї. Тому Мінськ і те, що з російського боку були підписи, хай і не президента Путіна, – це все ж таки показало світові, що Росія є частиною цієї війни. До речі, це єдиний підпис від Росії, де вони фактично визнали себе агресором.

(...)Я думаю, що ситуація може розвиватися декількома шляхами. Один із них такий, що Росія буде продовжувати намагатися отримати від Зеленського політичні поступки.

Я думаю, що суспільство не дасть можливості Президенту Зеленському піти на всі поступки Російській Федерації, відповідно, він просто не зможе виконати ці речі, не порушивши нашу Конституцію й українські закони, а отже, всі забаганки геополітичні Кремля виконані не будуть і, відповідно, Кремль знову продовжить тиснути військовим шляхом.

Політичний аналітик Дмитро Литвин:

Усі поступки, які міг би вже зробити український Президент Володимиру Путіну, на жаль, зробив Петро Порошенко ще у 2014–2016 рр. Мінські домовленості не з повітря впали до України, це було прийнято в розвиток так званого мирного плану Петра Порошенка, з яким він носився влітку 2014 р.

Потім з'явилися ці Мінські домовленості, вони були закріплені відповідним законом України, прийнятим у 2014 р., про особливості місцевого самоврядування в Донецькій та Луганській областях. Потім у 2016 р. Петро Порошенко погодив формулу Штайнмаєра на саміті «нормандської четвірки».

Він мав звичку розказувати на переговорах щодо Донбасу одне, а реально робити та розповідати в Києві інше. Ця дистанція між тим, що він обіцяв на переговорах і потім робив у Києві, зумовила те, що дипломатичний процес щодо Донбасу був заблокований навіть у таких не дуже принципових з точки зору всієї війни питаннях, як перехід через лінію розмежування у Станиці Луганській.

Зверніть увагу, з чого почав узагалі В. Зеленський свою каденцію: він побудував нормальний міст під Станицею Луганською для переходу через лінію розмежування.

Я хочу нагадати, що питання війни – це не тільки обстріли на Донбасі. Це і газове питання. Ми цієї зими отримали від Росії новий контракт на транзит газу територією України. Там була умова: качай або плати. Росія зобов'язалася перекачувати певний об'єм газу щорічно або платити певну суму, якщо газу немає. Ми отримуємо ці гроші. Це сталося також і в рамках певних контактів у Нормандському форматі, і двосторонньо.

(...) Чому в нас зараз такий дипломатичний конфлікт навколо цих зустрічей у Нормандському форматі? Є питання про вибори в окремих районах Донецької і Луганської областей. За Мінськими домовленостями, вони мають відбутися до того, як Україна отримає контроль над кордоном. Це певною мірою нонсенс, бо як можна проводити вибори, якщо не контролюєш територію?

Передача контролю над кордоном повинна початися на наступний день після проведення місцевих виборів і закінчитися після всеосяжного політичного врегулювання. Тобто Російська Федерація вписала цей пункт про кордон таким чином, що в будь-який момент, якщо вона вважає, що щось не в її інтересах або не так, як вона вважає правильним, вона може через свій власний контроль над кордоном провести будь-які сили на цю територію. Тобто це така гарантія, що Україна не матиме в повній мірі суверенітету над цими територіями, хоча вже почне там політичний процес.

Оце ми отримали у спадщину від Мінських домовленостей. Президент Зеленський намагається ще з перших місяців своєї роботи донести до Франції, Німеччини і до Москви, що цей пункт про кордон треба змінити.

Росію саме цей пункт про вибори дратує, тому що це головна політична проблема. Але я хочу підкреслити, що контакти з Росією – не просто про політику. Це і постачання води, і питання переходу через лінію розмежування, і певні соціальні питання. Усе це обговорюється також і в Мінському, і в Нормандському форматах. Якщо в нас немає великого прогресу в питанні закінчення війни, розмови про те, що потрібно людям на цих територіях, переговори також потрібні. Якщо потрібно контактувати з Путіним, то немає ніякої проблеми в тому, щоб контактувати з Путіним.

По-перше, ми не знаємо повного контексту, а, по-друге, потрібно ж розуміти, що це все – певна дипломатична гра, яка ведеться всіма сторонами з приводу цієї війни. Є своя гра в офіційного Києва, хто б тут не був президентом, є гра в Москві, хто б там не був президентом, навіть якщо Путін раптом завтра зникне, то наступний президент не зробить те, що в принципі можна зробити – за один день закінчити цю війну, прибравши звідти своїх військових.

Якщо подивитися на тих, хто в нас зараз претендує на найвищу посаду в державі – пост Президента – хто може потрапити до другого туру і перемогти, то найбільш миролюбна позиція, яка дотримується при цьому

державного суверенітету України, – у Зеленського. У нас є, допустимо, партія ОПЗЖ, яка обіцяє мир Донбасу вже завтра. Але вони назвуть миром ту ситуацію, яка там є зараз: скажуть, що оборонятися перестасемо і визнаємо те, що є в Донецьку і Луганську. А що там є? Там немає ні закону, ні порядку, ні гарантій для людей.

Якщо вживати мир, як політичну характеристику ситуації – це обов'язково деокупація, дотримання державного суверенітету України, гарантія для місцевих жителів реального законного порядку, доступу до правосуддя, до соціальних послуг. Це все може забезпечити тільки українська держава, якщо вона буде йти в дипломатичній рамці відношення до цієї війни. Але потрібно підкреслити, що все одно завершення цієї війни, звичайно ж, залежить від Російської Федерації. Тому що Володимир Путін чи той, хто буде замість нього, можуть цю війну закінчити за один день.

Путін міг би тиснути на нас набагато більше, якби в нього не було проблеми з Білорусією, яку він також має вирішувати, витратити ресурси, свою політичну мотивацію. Це дуже гарні обставини для України, тому що чим більше ресурсу Путін буде витратити у Східну Європу, тим краще для нас.

Комплекс документів, який у нас залишився після усіх цих шести років війни, повинен бути переглянутий, тому що його не можна реалізувати буквально. У цьому велика проблема, тому що Росія і такі партії, як ОТЗЖ, наполягають на виконанні Мінських угод і всіх інших зобов'язань.

На жаль, якщо раптом Володимир Путін вирішить завтра вивести свій окупаційний контингент з Донецької та Луганської областей, якщо він забере війська і бойовиків, то ми отримаємо велику проблему. Тому що цей Мінськ, як він є, його доведеться політично втілювати. А це створить де-факто свого роду автономію на території України: і правову, і економічну, і культурну, і соціальну. Тому що там є такі зобов'язання, як народна міліція, і особливі мовні ситуації, і особливе фінансування, і особливий соціальний порядок. Це все може бути, якщо ми повернемо ці території в певному порядку, гарантуючи, що ми там дійсно відновимо повноцінний конституційний контроль.

Я коли кажу про ціну політики для Путіна, маю на увазі не тільки гроші. Це питання політичного впливу, культурних втрат, технологічних втрат, бо за кожен акт агресії Путін отримує певні санкції від Заходу. Насправді вони позбавляють Росію технологічного майбутнього. Уже зараз у Росії є проблема з діставанням нафти і газу в окремих місцевостях, тому що немає технологій, які можуть це забезпечити.

Продовжиться політична, дипломатична гра навколо Донбасу. Українська сторона буде намагатися провести зустріч один на один. Якщо Путін на неї погодиться, то це означає, що має бути якийсь зміст у цих переговорах у нормандському форматі.

([Радіо Свобода](#))

У Празі відкрився новий Центр гуманітарної допомоги Україні. Його організатори – чеські та українські волонтери.

Координатор Центру Петр Оліва:

Через карантин ми не можемо виїхати ще з березня. Зібрали дитячі речі, шкільні рюкзаки, одяг, іграшки – думали встигнемо привезти їх в українські сиротинці, школи, садочки на Сході України ще до нового навчального року. Але досі не можемо запланувати від'їзд.

Переважно приносять нові шкільні речі звичайні люди, ніяких великих спонсорів ми не маємо. Хоча мушу сказати, що одна невеличка чеська фірма, що займається канцелярськими товарами, підтримує нас уже багато років – дарує свої шкільні ранці. І днями обіцяли привезти 32 для дівчаток і 32 – для хлопців. Зараз економічно всім суцужно, особливо маленьким компаніям, я вже думав, що вони нам відмовлять, а вони сказали, що привезуть і цього року. Я був дуже зворушений.

Допомагати Україні стає дедалі складніше – в потоці новин люди забувають про чужу війну швидко, до того ж і російська пропаганда зробила багато для того, щоб переконати, що в Україні – громадянська війна, що українці самі ж і винні, а Росія лише намагається встановити мир.

Посол України в Празі Євген Перебийніс:

Світ тримається на людях, які не бояться, які бачать свою мету і, долаючи всі перешкоди, ідуть до неї. Допомогати Україні непросто в різних країнах, включно з Чехією, де посилюються проросійські настрої, і тим більше ми вдячні за цю допомогу.

Дуже важливо, що в Центрі будуть не лише збирати допомогу для понівеченого війною Сходу України, але і займатимуться інформуванням про те, що відбувається на Донбасі.

Староста району Прага 16 Радотін Карел Ганзлік:

Я не чекав, що наша підтримка буде мати такий розголос. Ми в Радотіні маємо багато українців, які живуть і працюють поруч із нами, є інтегровані в наше суспільство, і ми дуже цінуємо їхню працю і їхні людські якості. Тому я радий, що ми можемо допомогти їхній країні. Ми і самі мали подібний досвід, коли східні сусіди окупували нашу країну, а світ лише байдуже за цим спостерігав. Тому ми раді, що можемо надати підтримку, хоча б у такому вигляді, і дуже хочемо, щоб в Україні перемогла демократія, щоб люди могли жити достойно і безпечно, як живемо зараз ми. Я знаю, що зараз у нашому суспільстві є різні настрої, що немає однозначного погляду на події в Україні, але в Радотіні, можу вас запевнити, у нас проукраїнські настрої.

([Дзеркало тижня](#))

**Завідділу досліджень Придунайсько-Чорноморського регіону
Національного інституту стратегічних досліджень Артем Филипченко:**

2 вересня відзначає 30-річний ювілей «Придністровська молдавська республіка» – сепаратистський анклав на сході Республіки Молдова. 30 років для нової історії – солідний термін. За цей час у Молдові як на правому, так і на лівому березі Дністра вирости кілька поколінь, для яких розділена країна – це реальність.

28 років там немає бойових дій, придністровські товари продаються на європейських ринках під маркою Made in Moldova, представники придністровської адміністрації спокійно користуються кишинівським аеропортом для поїздок за кордон, а для пересічних громадян донедавна цілком звичайним було жити, приміром, у Бендерах, а працювати в Кишиневі. Але при цьому реінтеграція країни видається питанням не менш далекої перспективи, ніж і десять, і двадцять років тому.

Для України Придністров'я та російські солдати на його території – не лише потенційна військова загроза. Заморожений придністровський конфлікт і триваюча російсько-українська війна відрізняються початковими умовами виникнення, масштабами бойових дій і кількістю жертв. Однак є багато спільного, що дає можливість Україні дивитися на Молдову як у дзеркало, в якому вона може побачити окремі риси свого можливого майбутнього.

Урок перший: бумеранг завжди повертається. У Молдові дотепер пам'ятають і про участь УНСО в бойових діях на боці придністровських сепаратистів, і про те, як через територію України в Придністров'я спокійно прибували козаки та інші «іхтамнети». Аргумент про те, що бійці УНСО тоді «захищали» українців Придністров'я від «румунів», а потім у Грузії та Чечні воювали на «правильному» боці, критики не витримує. Факт залишається фактом.

Крім того, коли сьогодні виникають сумніви з приводу формули Штайнмаєра, не зайве згадати про план Ющенка 2005 р., в основі якого лежала ідея «демократизації» Придністров'я. Родзинкою плану була ідея «вільних і демократичних виборів» до Верховної Ради Придністров'я «як представницького органу придністровського регіону Республіки Молдова» під міжнародним контролем. Що, в остаточному підсумку, призвело б до міжнародної легітимізації придністровського керівництва.

Урок другий: Росія грає в довгу. 2003 р. на світ з'явився «меморандум Козака» – план урегулювання придністровського конфлікту, названий на честь його автора. Того самого Дмитра Козака, який сьогодні є головним російським переговорником щодо «конфлікту на Донбасі» (він же й спецпредставник президента Росії з розвитку торговельно-економічних відносин із Республікою Молдова).

План цей передбачав трансформацію Молдови в «асиметричну федерацію», у якій Придністров'я та Гагаузія отримували право мати власні органи законодавчої, виконавчої та судової влади, Конституцію і законодавство, державну власність, самостійний бюджет і податкову систему, двомовне (російською та молдавською мовами) діловодство. А найголовніше – можливість блокувати на національному рівні небажані для

них законопроекти та міжнародні договори. Крім нейтрального статусу, Молдова зобов'язувалася надати Росії право на розміщення російських військ на території Придністров'я строком на 20 років як гаранта врегулювання конфлікту. В остаточному підсумку під зовнішнім і внутрішнім тиском тодішній президент Молдови Володимир Воронін відмовився підписати цей документ, який мав поставити хрест на існуванні Молдови як суверенної держави.

Проте ідеї, запропоновані в «меморандумі Козака», не були забуті. Навпаки, у 2014–2015 рр. вони були озвучені російськими маріонетками ОРДЛО, але вже як вимоги до України. Росія не залишає надії «федералізувати» Україну, і не має значення, буде цей план точною копією «меморандуму Козака», чи його модернізованим варіантом, суть буде тією самою – контролювати з допомогою «республік» внутрішню та зовнішню політику України.

Урок третій: визнання російських маріонеток стороною переговорів – це не тільки зняття відповідальності з Росії як країни-агресора, а й шлях у нікуди. Нагадаємо, що Угоду про принципи мирного врегулювання збройного конфлікту в Придністровському регіоні Республіки Молдова було підписано 21 липня 1992 р. президентами Росії та Молдови. Однак саме ця угода дала легітимне обґрунтування участі придністровської сторони як в Об'єднаній контрольній комісії, яка здійснює контроль над забезпеченням режиму безпеки, так і в складі військового миротворчого контингенту. За 28 років істотних змін не відбулося, попри заяви Кишинева про бажання змінити характер місії з військової на міжнародну цивільну.

Відтоді були підписані десятки угод у найрізноманітніших сферах і з найбільш благими намірами, створювалися та припиняли роботу комісії зі співробітництва, але замість зближення сталося тільки взаємне віддалення.

Урок четвертий: кожна узгоджена поступка стає відправною точкою для наступних переговорів. Не можна підписати документ, а потім зробити вигляд, що його не існує, або сказати: «Вибачте, ми передумали, давайте вважати, що нічого не було».

Урок п'ятий: на державному рівні має бути сформульовано оцінку війни, ставлення до неї, а також визначено юридичний статус непідконтрольних територій. Задля справедливості варто зазначити, що Україні досі вдавалося уникати смислових пасток. У національному законодавстві й Крим, і ОРДЛО визначені як окуповані території, відповідальність за ситуацію в яких несе Росія як країна-окупант, а наявні там квазідержавні установи – як «окупаційні адміністрації».

У Молдові ставлення до Придністров'я складніше та заплутаніше. Є ряд рішень Європейського суду з прав людини, наприклад, «Ілашку та інші проти Молдови та Росії», згідно з якими Росія визнається відповідальною за стан справ у Придністровському регіоні. Є також рішення Конституційного Суду від 2 травня 2017 р., де йдеться про «військову окупацію» частини

території країни. Але на законодавчому рівні статус Придністров'я так і не визначено.

Урок шостий: малі кроки не вирішують великих проблем. В останнє десятиліття західні партнери Молдови здійснюють лояльну політику щодо Придністров'я. За рахунок економічних заходів, інфраструктурних проєктів, відкриття європейських ринків для придністровських товарів вони хочуть зробити європейський шлях привабливішим для Тирасполя й тим самим сприяти реінтеграції Молдови. Приміром, у рамках підписаної Угоди про асоціацію Молдови з ЄС із 1 січня 2016 р. мали закінчити дію автономні торговельні преференції для підприємств Придністров'я. Однак право безмитної торгівлі для придністровських підприємств із ЄС збереглося. І сьогодні близько третини придністровського «експорту» припадає на Євросоюз, що дає сепаратистському анклавові додаткові валютні надходження. Однак будь-які спроби перейти до обговорення політичного статусу Придністров'я тираспольською адміністрацією блокуються.

Європейці вірять у діалог, людський розум і раціональність поведінки, що, на жаль, не завжди працює на пострадянському просторі. І якщо ЄС іноді тисне на Кишинів, щоб змусити його підписати той або інший протокол, то чи є впевненість, що завтра так само не тиснутимуть на Київ?

[\(Слово і Діло\)](#)

ТКГ погодила чотири нові ділянки розведення сил і засобів на Донбасі. Рішення було схвалено під час сьогоднішнього засідання ТКГ, повідомляє Офіс Президента України.

Політолог Андрій Горбенко:

Навіщо це Україні? Нам це потрібно тому, що ми говоримо, що дотримуємося Мінських домовленостей. Росіяни, звісно, не виконують, тому ситуація на фронті не зміниться. Для нас це просто демонстрація всьому світу, що дотримуємося домовленостей. Це дипломатичні кроки. Тому стратегічно це нічого не змінює, але це тактично-дипломатичні заходи.

Ситуація на лінії розмежування не зміниться від нових домовленостей.

Ці рішення ухвалюються для того, щоб показувати, що Україна формально виконує Мінські угоди. Від самого початку це був формат миру. У результаті очікується, що має бути менше військових провокацій.

[\(Слово і Діло\)](#)

На Донбасі 6 вересня окупанти вдруге за день порушили перемир'я і обстріляли позиції ЗСУ. Один боєць загинув. Підрозділи ООС відкрили вогонь у відповідь на ворожу атаку.

Політолог Андрій Дуда:

Напевно, режиму тиші в загальноприйнятному значенні цього слова не було. У нас була низька інтенсивність конфлікту, але режиму тиші не було. І це фіксувала також і місія ОБСЄ, коли ми мали за місяць близько

800 випадків порушення режиму тиші. Тому говорити про режим тиші не доводиться. Але вчора відбулося найстрашніше – те, що наші зазнали поранень і один військовослужбовець був убитий. Це свідчення того, що про перемир'я не йдеться. Воно зірване російською стороною. Інше питання, що з боку Офісу Президента відчутне бажання зменшити масштаби і говорити про начебто поодинокі випадки, щоб зберегти перемир'я. Тут може бути жорстка реакція суспільства.

Російська сторона намагалася зірвати перемир'я під будь-яким приводом, оскільки спостерігачі фіксували, що бойовики весь цей час зводили інженерні споруди на лінії фронту.

Україна виконує політичний концепт В. Зеленського, який хоче припинити війну, але припинити війну просто так не вийде, бо не від нас це залежить. Не ми її починали. Почала війну Росія, і там це розглядається, як фактор впливу на Україну, тому це залежить не від нас.

[\(Слово і Діло\)](#)

9 вересня на позачерговому засіданні Тристоронньої контактної групи сторони домовилися про спільне інспектування в районі населеного пункту Шуми за участю представника координатора від ОБСЄ.

Глава ради Всеукраїнського об'єднання «Союз учасників миротворчих операцій» Сергій Грабський:

Це виконати неможливо. Тут виникає більше запитань, ніж відповідей. Насамперед: хто буде здійснювати патрулювання, хто на це має мандат і хто забезпечить безпеку персоналу. При проведенні аналогічних заходів у форматі таких операцій сторони конфлікту підписують спільну угоду, де прописується порядок проведення такої операції. І це вдається дуже рідко. Тому виникає питання: хто фізично буде здійснювати це патрулювання. Україна з ким? Незрозуміло. Самопроголошені республіки не є стороною конфлікту. Росія буде проводити? Малоімовірно. ОБСЄ? Вони не мають на це ніяких повноважень. Тому виникає питання, в який спосіб це буде здійснюватися.

Припустимо, що від тієї сторони представники незаконних збройних формувань будуть долучатися до патрулювання. Обов'язок правоохоронних органів при появі особи, яка може бути підозрюваною або обвинуваченою у військових злочинах на території України – негайно її затримати та доставити до відповідних місць, де з нею будуть проводитися слідчі дії. По-іншому – неможливо.

ОБСЄ підкреслювало, що жодних порушень у районі обстрілу не було. Тому виникає питання: для чого це робиться взагалі. Це тільки те, що на поверхні. Такі патрулювання – це зовсім інший етап конфлікту, коли відповідальність переходить до третьої сторони.

(Слово і Діло)

Вибори на окупованих територіях Донецької та Луганської областей мають відбутися відповідно до Копенгагенських критеріїв ОБСЄ.

Політолог Олег Саакян:

Переговорний процес – це завжди розмови про майбутнє і розмови ті мають відмінності, які існують навколо врегулювання конфлікту. Це все про наміри та модальності, за яких це може відбутися. Я думаю, що розмови про проведення виборів в ОРДЛО актуалізувалися в розрізі підготовки зустрічі в Нормандському форматі: мінімум політичних радників, максимум повноцінної зустрічі.

Коли сторони обговорюють проведення виборів в ОРДЛО, попри те, що наразі реально повернутися до цього питання неможливо, це свідчить, що в рамках підготовки чергових етапів переговорів актуалізувалися проблемні точки.

Фактично, коли Україна говорить про вибори, вона в такий спосіб через порядок денний Росії, де акцентують на цьому увагу, актуалізує питання безпеки. Тому абсолютно правильно, що вибори на окупованих територіях повинні відбутися відповідно до Копенгагенських принципів ОБСЄ, що описують передумови, включно з безпековим компонентом.

(Слово і Діло)

Інспектування позицій українських військових біля населеного пункту Шуми в Донецькій області, про яке домовилася ТКГ, перебуває під знаком питання.

Політолог Андрій Горбенко:

Тут можна будувати різні гіпотези. Найімовірніше, це пов'язано з консультаціями, в тому плані, що на Офіс Президента могли і натиснути. Тому вони підкорилися цій лінії.

Попередня Адміністрація Президента була набагато міцнішою в дипломатичній війні. Офіс В. Зеленського або пасує, або відверто програє. Спільне патрулювання – це величезний програш, тому що зараз наш дипломатичний супротив будується на одній тезі, що це інтервенція Росії. А Росії достатньо того, щоб десь у документах чи в інформаційному просторі було визнано: те, що відбувається в Україні – це громадянський конфлікт. Адміністрація Зеленського це допускає, і це дуже великий програш, який згодом матиме дуже негативні наслідки.

Теперішня політика Офісу Президента щодо конфлікту в Україні – програшна, тому що поступки Росії відбуваються на всіх напрямках, а питання Криму не порушується взагалі.

Тут треба зрозуміти, що з боку України дипломатична війна не йде взагалі. При цьому реальна війна йде на силовому та інформаційному полях. Раніше ми хоч не здавали позиції порівняно з тим, що відбувається зараз. Ми цю війну взагалі ледь не полишили.

([Радіо Свобода](#))

25 жовтня на підконтрольній Україні території Донецької та Луганської областей мають відбутися місцеві вибори.

Голова правління ГО «Сильні громади» Валентин Краснопоров:

На Донбасі на сьогодні посилилася політична напруга в контексті війни. Існує поляризація поглядів: україноцентрична і російскоцентрична. Молодь, само собою, більш україноцентрична. Але, на жаль, є велика кількість людей, особливо похилого віку, які, що б ти не робив, які децентралізації та ремонту доріг би не проводив – усе одно їм буде не вистачати російського культурного, політичного дискурсу.

Нині на Донбасі відбувається серйозне посилення і проросійських, і проукраїнських партій. Наприклад, 16 % опитаних жителів Краматорська підтримують ЄС. А ще дуже висока підтримка у ОТЗЖ. А ось помірні центристські партії тут менш популярні, ніж на тій самій Харківщині або Дніпропетровщині.

Умови для «міцних господарників» є в небагатьох містах, наприклад, у Маріуполі, Краматорську та Покровське. А ось у більшості міст Донбасу немає такої ніші. Адже міста ці дотаційні, малоресурсні і депресивні. А це створює проблему для іміджу «господарника».

Прогрес іде. Це буде залежати від кожного міста. Але ситуація з усвідомленням різниці у повноваженнях місцевого самоврядування не така погана, якою була до децентралізації. За опитуваннями, люди розуміють відповідальність місцевої і центральної влади.

А взагалі на Донбасі з місцевими виборами ситуація буде відмінною від усєї України. Крім вибору політичного, люди будуть робити ще і вибір між двома світами: українським та російським.

Резюме таке: велика частина суспільства буде йти і розуміти, а буде ще й така, яка буде йти і голосувати за «русский мир». На відміну від усєї України, на Донбасі люди йтимуть додатково не тільки за місцевими повноваженнями, а ще й обиратимуть свою сторону в існуючому конфлікті.

Координатор Центру громадського контролю «ДІЙ-Краматорськ» Андрій Романенко:

Досвід останніх президентських і парламентських кампаній показав, що підходи до вибору змінилися. На зміну «міцним господарникам» прийшли популісти, які багато обіцяють і пропонують прості рішення.

Якщо раніше були чіткі рольові моделі («міцний господарник», проєвропейський, проросійський, за російську мову, проти російської мови), то зараз усе абсолютно змішалось. Картинка більшості людей формується на підставі центральних каналів. На цих виборах, у мене є таке відчуття, що люди виберуть саме бренди. Умовно кажучи, ОПЗЖ говорить про те, що ми повинні дружити з Росією і припинити війну. Як це можна зробити на рівні міської ради – для мене не дуже зрозуміло. Але люди будуть вибирати, умовно кажучи, партію, в якій Рабинович каже хороші і правильні, як їм здається, речі.

(...) Мені вже здається, що навіть ці заклики про те, що ми єдина партія, яка знає, як зупинити війну – вони вже ні про що. Люди просто не вірять у це. Це якісь внутрішні рефлексії політиків. Політичні сили згодують своїм виборцям не ті наративи, які потрібні виборцям, а які керівникам політичних сил здаються правильними. І це повне розкладання на дві паралельні реальності. В одній реальності існують політичні сили, а в іншій – виборці. Умовного виборця Краматорська хвилюють проблеми медицини, освіти, доріг і комунальних тарифів. А при цьому ми їм говоримо про завершення війни, про вибір на користь Росії або на користь Європи.

Треба звернути увагу на історію кандидата. Я не вірю в те, що кандидати різко раптом почали змінюватися. Коли людина, будучи 10 років депутатом міської ради, нічого не робила, а тут раптом вирішила змінити все навколо себе, то потрібно дивитися історію кандидата, тому що це неправда, люди не змінюються. І, все-таки, читати програми. Тому що зараз дуже хитра технологія, коли публічно обіцяється одне, а в програму вписується зовсім інше. Менше вірити обіцянкам. Ми чітко повинні розуміти, що 99 % усіх обіцянок, які даються перед виборами, їх неможливо виконати. Це не добре і не погано – це така торгівля мрією, якою спекують кандидати.

Прогнози

(Слово і Діло)

Голова Верховної Ради Дмитро Разумков зауважив, що наразі жодних ініціатив, пов'язаних із відставкою Кабінету Міністрів Дениса Шмигала цієї осені, немає.

Голова центру «Ейдос», політолог Віктор Таран:

Кабінет Міністрів під керівництвом Прем'єра Дениса Шмигала можуть зняти під час загострення епідеміологічної ситуації через поширення коронавірусу. Зараз розглядається сценарій, який передбачає зливання негативу від соціально-економічної ситуації на уряд Д. Шмигала. Наразі обговорюються варіанти, як це реалізувати.

Відставка Кабміну може відбутися наприкінці вересня – на початку жовтня. Кабінет Міністрів може бути переформатований за рахунок об'єднання груп у Верховній Раді, оскільки фактично монобільшості не існує.

Варіант відставки уряду дійсно можливий, але це станеться точно не зараз. Це станеться не раніше кінця вересня, тому що зараз немає передумов. Це може бути пік епідемії. Саме під це можуть Кабмін і зняти. Тоді можна перекласти на них відповідальність за другу хвилю. На сьогодні друга хвиля ще не прийшла. І ще одна логіка – це зняти уряд перед місцевими виборами.

(Слово і Діло)

За прогнозами, підвищення рівня мінімальної зарплати з 1 вересня до 5 тис. грн буде стимулювати зростання споживчого попиту, детінізацію зарплат, а також збільшить надходження до ПФУ.

Заступник виконавчого директора Центру економічної стратегії Дмитро Яблонівський:

Збільшення мінімалки призведе до зменшення виплат у конвертах, зростання цін на продукти та часткового скорочення співробітників.

Попереднє збільшення було декілька років тому. Для тих людей, які отримують більше мінімальної заробітної плати, це не має значення. Якщо людина отримує більше й частину коштів отримує в конверті, то роботодавець, найімовірніше, підвищить до мінімальної суми, але навантаження зросте. Питання в тому, чи будуть зростати ціни на продукцію, або реальна заробітна плата буде частково зменшена. Тому частина зарплати в конвертах може бути зменшена. Для частини працівників, які отримують якраз мінімалку, доходи трохи зростуть.

Підвищення рівня мінімальної заробітної плати не змінить кардинально ситуацію. Однак, ситуація буде відрізняться в регіонах.

Якщо мінімалка зростає, роботодавець повинен збільшити зарплату, але якщо попиту на продукцію немає, просто взяти і збільшити виплати неможливо. Треба або збільшувати ціни, або зменшувати реальну зарплату,

або скорочувати співробітників. Тут питання в тому, що якщо це в Києві, то буде незначне збільшення, бо тут виплати набагато більші, а якщо взяти регіон чи село, там багато хто отримує якраз мінімалку.

(Слово і Діло)

Кабінет Міністрів України має намір підвищувати мінімальну зарплату наступного року в три етапи.

**Голова Союзу малих, середніх і приватизованих підприємств
В'ячеслав Биковець:**

Підвищення рівня мінімальної заробітної плати сприятиме тому, що суб'єкти господарювання будуть припиняти свою діяльність. Будь-яке навантаження – це навантаженням і на одну, і на дві, і на двісті гривень. Відповідно, навантаження від збільшення мінімальної заробітної плати зростатиме. ЄСВ, податок для фізичних осіб, військовий збір – це все зросте. Якщо ми говоримо про 5 тис. грн, то понад 2 тис. податків на цю зарплату підприємець має сплатити за одного працівника.

Збільшення навантаження на податкову базу буде одним із факторів, що ускладнить роботу підприємців. Це загалом сприятиме тому, що суб'єкти господарювання припинять роботу.

З одного боку, зарплату треба збільшувати, але з іншого – треба враховувати те, в якій ситуації сьогодні перебувають малий та мікробізнес. Сьогодні десятки тисяч суб'єктів господарювання перебувають у критичному стані і ледве зводять кінці з кінцями. Сьогодні підприємці припинять свою діяльність, то, можливо, згодом, з 1 січня, коли буде наступний етап збільшення, ми побачимо, яка кількість підприємців припинила свою діяльність.

(Слово і Діло)

Перший заступник Голови Верховної Ради Р. Стефанчук розповів, що міністр економіки Ігор Петрашко і голова Мінфіну С. Марченко найближчим часом можуть бути відправлені у відставку.

Експерт з політики Олександр Солонтай:

До кінця року відставки Кабміну не буде, але щонайменше кількох міністрів змінять. Якщо не будуть чіпати більшу частину уряду, то, за політичною логікою, декого все ж таки відправлять у відставку. У принципі, покинуть Кабінет Міністрів або найслабші, або найнепокірніші.

За іншим сценарієм, відставки у Кабміні можуть відбутися і раніше – перед місцевими виборами. Тоді полетять інші голови: перестановки будуть пов'язані з підтримкою національного рейтингу В. Зеленського і збереження позитивного ставлення до Президента від тих людей, у яких є запит на кадрові зміни, хто вважає, що Президент має їх перетрушувати. За таких обставин кадрові перестановки будуть проводитися, щоб підтримувати президентський імідж.

У відставку підуть ті міністри, які з точки зору Офісу Президента не приносять команді користі. Не стільки важливі прізвища, не стільки важливі імена, як важливо, щоб процес відбувався сам по собі.

(Слово і Діло)

До парламенту внесли проєкт державного бюджету на 2021 р. Відповідний законопроект зареєстрували в Раді. У документі закладається зростання економіки в наступному році щонайбільше на 4 %.

Економіст Андрій Блінов:

Ситуація така, що в наступному році ми можемо отримати досить високі темпи. Це буде повністю пов'язано з базою нинішнього року і, можливо, навіть є такий момент, що попередні оцінки щодо 4 % зростання економіки досить песимістичні. І цей показник буде вищим порівняно з повною зупинкою в березні, квітні, травні. Тому пік економічного зростання в наступному році припаде на другий квартал.

З цієї причини рівень зростання економіки може бути навіть вищим, і можна говорити про реалістичні показники, що закладені в бюджеті на наступний рік.

Цього року, наприклад, ми мали у другому кварталі падіння економіки більше, ніж на 10 %, порівняно з 2019 р. Відповідно, на тлі такої економічної бази у другому кварталі 2021 р. ми можемо мати зростання до 4 %, якщо, звісно, не буде тотального карантину.

(Слово і Діло)

Передвиборчі обіцянки місцевих політиків будуть визначатися реформою децентралізації, і головною темою будуть місцеві бюджети.

Директор аналітичного центру «Інститут міста» Олександр Сергієнко:

Кожен намагається використати реформу місцевого самоврядування та реформу державної влади у своїх інтересах, на свою користь. Зрозуміло, що отримати великі кошти замало, треба ще розумно ними розпорядитися. Поки що ми не можемо говорити про здобутки тих громад, які вже давно децентралізовані, утворили об'єднання, провели реформи й збільшили бюджети. Але в нас є й приклади успішних громад, де оновили інфраструктуру та інше.

Під час місцевих виборів лідери тих громад, які були сформовані раніше, матимуть переваги, оскільки їхнім лідерам є що продемонструвати виборцям.

Тут великий плюс для мерів. Громадам, які вже були сформовані, зараз легше. Їм, точніше, їх мерам, зараз є що показати, а от тим, хто тільки сформувався, буде складніше.

Громади, які сформувалися в останню чергу, можуть мати в подальшому проблеми з розподілом бюджетів через відсутність досвіду керування децентралізованою громадою.

([Радіо Свобода](#))

У жовтні мають відбутися місцеві вибори.

Незалежний політолог Віктор Каспрук:

Щоб конкурувати з партією «Слуга народу», представники демократичного табору з «Європейської солідарності», «Батьківщини» і Радикальної партії мали б об'єднати свої зусилля. Але більшість партій демократичного спрямування далі залишаються лідерськими проектами, а не ідеологічними об'єднаннями.

Уразливість таких проектів сьогодні була особливо помітна, бо наміри про співпрацю забуксували, замість того, щоб вилитися в якісь конкретні для поточного політичного моменту рішення.

Якщо повернутися до опитування Соціологічної групи «Рейтинг», то 56 % респондентів вважають, що ситуація на регіональному рівні після місцевих виборів не зміниться. 27 % очікують покращення, лише 8 % – погіршення.

У свою чергу 59 % зазначили, що обов'язково братимуть участь у місцевих виборах 25 жовтня 2020 р. 19 % зазначили, що шанси на їхню участь становлять «50 на 50», 7 % висловилися, що, можливо, прийдуть на дільниці, 14 % оцінили свою участь у місцевих виборах як малоімовірно. Відносно вищий рівень передвиборчої мобілізації спостерігається серед найстарших.

Це передбачає календарний план основних організаційних заходів із підготовки та проведення місцевих виборів 25 жовтня, затверджений Центральною виборчою комісією

Місцеві вибори 2020 р. не принесуть стабілізації в Україну, і основна їхня небезпека полягає в тому, що в разі перемоги «Слуг народу» в більшості округів ця партія отримає монополію на владу.

І «Слуги народу» можуть отримати абсолютний контроль над Україною, при цьому колишні противаги гілок влади на всіх рівнях почнуть зникати.

Це може активізувати протидію з боку опозиційних політичних сил, у результаті чого протистояння між різними політичними таборами в Україні тільки загостриться.